

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**BESTAMİ YAZGAN'IN HİKÂYELERİNDEKİ İLETİLERİN ÇOCUĞA
GÖRELİK İLKESİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Kader YENİÇERİ

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Yasemin KUŞDEMİR

Ağustos - 2018
KIRIKKALE

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**BESTAMİ YAZGAN'IN HİKÂYELERİNDEKİ İLETİLERİN ÇOCUĞA
GÖRELİK İLKESİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Kader YENİÇERİ**

**Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Yasemin KUŞDEMİR**

**Ağustos - 2018
KIRIKKALE**

KABUL-ONAY

Dr. Öğretim Üyesi Yasemin KUŞDEMİR danışmanlığında Kader YENİÇERİ tarafından hazırlanan “Bestami Yazgan’ın Hikâyelerindeki İletilerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.../.../20

(Başkan)

.....

(Danışman)

.....

(Üye)

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20..

Enstitü Müdürü

KİŞİSEL KABUL SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Bestami Yazgan’ın Hikâyelerindeki İletilerin Çocuğa Görelilik İlkesi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

Tarih

Adı Soyadı

İmza

ÖNSÖZ

Hikâye kitapları çocukların ien çok tercih ettikleri türler arasındadır. Çocuklar hikâyeleri daha kolay anlamakta ve anlamlandırmaktadır. Çocuklarda zihinsel gelişimi sağlamak için hikaye kitapları ve kitaplardaki iletilerden faydalanılabilir. Bu araştırmada Bestami Yazgan'ın hikâyelerindeki iletilerin çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde araştırmanın problemi, önemi üzerinde durulmuş ve çalışmada yer alan bazı terimlerin tanımlarına, araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde hikâyede yapı, hikâye türleri, çocuk edebiyatında hikâye türü, çocuk edebiyatı, çocuğa görelilik ilkesi, ileti kavramı ve Bestami Yazgan'ın hayatına, sanatına, eserlerine yer verilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde çocuk hikâyelerinde iletiler, çocuğa görelilik konusunda yapılan araştırmalar ve Bestami Yazgan'ın eserleri üzerine yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde araştırmanın yöntemine, evren, örnekleme, verileri toplanmasına analiz sürecine ve geçerlik güvenilirliğine yer verilmiştir. Araştırmanın beşinci bölümünde bulgulara yer verilerek iletilerin çocuğa görelilik ilkesine göre değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırmanın altıncı bölümünde, sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir. Bununla birlikte, araştırmanın sonunda kaynaklar belirtilmiştir.

Bu çalışmada bana yardımcı olan danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Yasemin KUŞDEMİR'e; her zaman kapısını açık tutarak yüce gönlü ile yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Salim PİLAV'a; engin bilgi dünyasına ihtiyaç duyduğum ve her zaman yardımcı olan Doç. Dr. Deniz MELANLIOĞLU'na; maddi manevi desteğini esirgemeyen aileme ve iç huzurumu sağlayıp yanımda olan canım kardeşim Yağmur YENİÇERİ'ye ve Kâmil ERDOĞAN'a sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

Çocuk edebiyatı alanında üretilen eserler çocukların dil ve düşünce gelişimini doğrudan etkilemektedir. Çocuk edebiyatı eserlerinin temel özelliklerinden içerdiği biri iletiler diğeri ise çocuğa göre özel hazırlanmış eserler olmasıdır. Çocuklar için yazılan hikâyelerin yaşa, dil, zihin ve duyu dünyasına, sosyal özelliklere uygunluk bakımından çocuğa göre yazılmış olması gerekmektedir. Hikâyeler olay ve kurgu yoluyla çocuk okuyucuya bir ileti vermektedir. Çocuklar için verilen edebi eserlerdeki iletiler, çeşitli özelliklere sahiptir. İletilerin içerdiği konu, aktarım biçimi, anlatım özelliği ve amacı hikâyenin niteliğini artırmakta ve değiştirmektedir. Çocuklar için yazılan hikâyelerdeki iletilerin çocukların kişisel özelliklerin gelişimine hizmet ettiği, evrensel ve millî değerleri aktardığı, dinî değerlere dikkat çektiği, doğa ve insan sevgisi aşıladığı bilinmektedir. Bu araştırmanın amacı, Bestami Yazgan'ın çocuklar için yazdığı hikâyelerdeki iletilerin belirlenmesi ve bu iletilerin çocuğa göreliğinin incelenmesidir. Araştırma sürecinde verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi; verilerin analiz edilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bestami Yazgan'ın çocuklar için yazdığı 30 hikâye, araştırmanın inceleme nesnelerini oluşturmuştur. Okuma, inceleme, tasnif işlemlerinin ardından, kodlama yapılarak iletiler tespit edilmiş ve ortak özellik gösteren iletiler aynı başlıklar altında toplanarak kategorilere ayrılmıştır. İletiler ve kategori başlıkları uzman görüşlerine sunulduktan sonra düzenlenmiş, sınıflandırılmış ve sıralanmıştır. Hikâyelerin iletileri, iletilerin verilme amacı ve çocuğa görelik açısından değerlendirilmesi sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır: Bestami Yazgan'ın çocuklar için yazdığı hikâyelerde, çocuğun kişiliğini olumlu etkileyebileceği düşünülen, sosyal ve dinî iletiler ile insan, doğa ve hayvan sevgisini aşılama yönelik iletilerin yoğun bir şekilde yer aldığı anlaşılmıştır. Bununla beraber ekonomi ile ilgili (bilinçli tüketim, tutumluluk) ve evrensel (adalet, demokrasi vb.) değerlere ilişkin iletilerin hikâyelerde daha az yer aldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, çocuğa görelik ilkesi, çocuk kitapları

ABSTRACT

Works produced in the field of children's literature directly affect children's language development, contribute to the development of language and mind. One of the main features of children's literature is messages and the other one is actuality principle. Written stories for kids must be appropriate for age language, mind, emotion and social characteristics. Another fact in the stories are the messages given to the reader through fiction and event in the story. Literal works for children containing messages has some features. Subjects of messages phraseology, narrating features, purpose of the story changes and increase the quality of the story. It is known that the messages inside the stories written for children help their personal characteristics, convey universal and national assets, draw attention through religious values and instill the love of people and nature. The purpose of this study is to determine the messages inside the Bestami Yazgan's stories for kids and studying these messages according to the children. I used one of the qualitative methods which is document analysis in the through the research process, content analysis technique and collecting data. The 30 stories Bestami Yazgan has written have constructed the research objects. The message have been detected through coding after the processes of reading, screening and reduction and also the ones with the same characteristics have been categorized under different subjects. The messages and category subjects have been organized, classified and sorted after presented to the analysis of children's actuality principles within the purpose of the messages in the stories. The love of nature and animals through religious and social messages have been clearly understood within the stories that Bestami Yazgan has written for the children in large quantities. In addition is related to economy, (being frugal for consumption) universal values, (justice, democracy etc.) messages are less involved in the stories.

Key words: Children's literature, children's actuality principle, children' books.

SİMGELER VE KISALTMALAR

ÇEY : Çocuk Edebi Yıllığı

CGB : Çocuk Gelişim Bölümü

TDK : Türk Dil Kurumu

TÖMER : Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

İLESAM : İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği

ESKADER : Edebiyat Sanat ve Kültür Araştırma Derneği

MESAM : Musiki Eserleri Sahipleri Meslek Birliği

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	v
TÜRKÇE ÖZET SAYFASI.....	vi
İNGİLİZCE ÖZET (ABSTRACT) SAYFASI.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar /ŞEKİLLER DİZİNİ	xvi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
1.3. Problem Cümlesi	5
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanımlar	5

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Hikâyede Yapı	5
2.1.1. Olay ve Durum	5
2.1.2. Kişiler	5
2.1.3. Yer ve Zaman	6
2.1.4. Bakış Açısı ve Anlatıcı	6

2.2. Hikâye Türleri	8
2.2.1. Olay (Klasik Vak'a) Öyküleri	8
2.2.2. Durum (Kesit) Hikâyesi	8
2.3. Çocuk Edebiyatında Hikâye Türü	10
2.4. Çocuk Edebiyatı ve Çocuğa Görelilik İlkesi	12
2.4.1. Dil ve Üslup	13
2.4.2. Konu ve Tema	14
2.4.3. Şahıs Kadrosu ve Kahramanlar	14
2.5. İleti	15
2.5.1 Sunum Biçimlerine Göre İletiler	17
2.5.2. Amaçlarına Göre İletiler	17
2.5.3. Kişisel İletiler	17
2.5.4. Toplumsal Gelişimi Destekleyen İletiler	18
2.5.5. Ahlâkî Gelişimi Destekleyen İletiler	18
2.5.6. Dinî Gelişimi Destekleyen İletiler	18
2.5.7. Ekonomik Gelişimi Destekleyen İletiler	19
2.5.8. Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen İletiler	19
2.5.9. Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen İletiler	19
2.6. Bestami Yazgan'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri	20
2.6.1. Bestami Yazgan'ın Hayatı	20
2.6.2. Bestami Yazgan'ın Eserleri	21

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1.Çocuk Hikâyelerinde İletiler ve Çocuğa Görelık Konusunda Yapılan Araştırmalar	23
3.2. Bestami Yazgan'ın Eserleri Üzerine Yapılan Araştırmalar	25

BÖLÜM IV

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli	26
4.2. Evren ve Örneklem	26
4.2.1. Araştırmanın İnceleme Nesneleri	27
4.3. Verilerin Toplama ve Analiz Süreci	30
4.3.1. Dokümana Ulaşma ve Orijinallığini Kontrol Etme	30
4.3.2. Dokümanları İnceleme, Okuma, Anlama ve Değerlendirme Süreci ..	32
4.3.3. Verilerin Analiz Süreci	32
4.3.3.1. Verilerin Kodlanması ve Temaların Belirlenmesi	32
4.3.3.2. Kodların ve Temaların Düzenlenmesi	33
4.3.4. Geçerlik ve Güvenirlik	33

BÖLÜM V

BULGULAR

5.1.İsim ve Konularına Göre Bestami Yazgan'ın Çocuklar İçin Yazdığı Hikâyeler.....	34
5.2. Bestami Yazgan'nın Hikâyelerindeki Tema ve İletiler	37
5.2.1. “Hazinenin Şifresi” Adlı Hikâyenin Özeti	37
5.2.1.1. “Hazinenin Şifresi” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	39
5.2.2. “Bıçak Çiçek Açınca” Adlı Hikâyenin Özeti	39
5.2.2.1. “Bıçak Çiçek Açınca” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	41
5.2.3. “Mutluluğun Formülü” Adlı Hikâyenin Özeti	41
5.2.3.1. “Mutluluğun Formülü” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler ...	42
5.2.4. “Güneşin Doğduğu Yer” Adlı Hikâyenin Özeti	43
5.2.4.1. “Güneşin Doğduğu Yer” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	43
5.2.5. “Demirdağı'nın Lalesi” Adlı Hikâyenin Özeti	44
5.2.5.1. “Demirdağı'nın Lalesi” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler .	45
5.2.6. “Gül Saçlı Bahçıvan” Adlı Hikâyenin Özeti	46
5.2.6.1. “Gül Saçlı Bahçıvan” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	46
5.2.7. “Abdulkadir'in Altınları” Adlı Hikâyenin Özeti	49
5.2.7.1. “Abdulkadir'in Altınları” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	49
5.2.8. “Olimpiyat Ormanı” Adlı Hikâyenin Özeti	51
5.2.8.1. “Olimpiyat Ormanı” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	51
5.2.9. “Şefkat Çınarı” Adlı Hikâyenin Özeti	51
5.2.9.1. “Şefkat Çınarı” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	52
5.2.10. “Paten Giyen Kaplumbağa” Adlı Hikâyenin Özeti	54

5.2.10.1. Paten Giyen Kaplumbağa Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	54
5.2.11. “Dikkuyruk Efsanesi” Adlı Hikâyenin Özeti	56
5.2.11.1. “Dikkuyruk Efsanesi” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler ..	57
5.2.12. “Pembe Şapkalı Ördek” Adlı Hikâyenin Özeti	58
5.2.12.1. “Pembe Şapkalı Ördek” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	58
5.2.13. “Gözlük Takan Yıldızlar” Adlı Hikâyenin Özeti	59
5.2.13.1. “Gözlük Takan Yıldızlar” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	60
5.2.14. “Kahraman Karıncalar” Adlı Hikâyenin Özeti	61
5.2.14.1. “Kahraman Karıncalar” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	61
5.2.15. “Misafir Dinozor” Adlı Hikâyenin Özeti	62
5.2.15.1. “Misafir Dinozor” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	62
5.2.16. “Bülbül Sultan” Adlı Hikâyenin Özeti	65
5.2.16.1. “Bülbül Sultan” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	65
5.2.17. “Aynalı Tavşan” Adlı Hikâyenin Özeti	65
5.2.17.1. “Aynalı Tavşan” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	66
5.2.18. “Temizlik Görevlisi Karagöz” Adlı Hikâyenin Özeti	66
5.2.18.1. “Temizlik Görevlisi Karagöz” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	66
5.2.19. “Yağmur Kuşları” Adlı Hikâyenin Özeti	67
5.2.19.1. “Yağmur Kuşları” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	68
5.2.20. “Sanatçı Aslan” Adlı Hikâyenin Özeti	68
5.2.20.1. Sanatçı Aslan Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	68
5.2.21. “Eşek İnadı” Adlı Hikâyenin Özeti	69
5.2.21.1. “Eşek İnadı” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	69

5.2.22. “Düğün Yemeği” Adlı Hikâyenin Özeti	70
5.2.22.1. “Düğün Yemeği” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	70
5.2.23. “Hayat Sevince Güzel” Adlı Hikâyenin Özeti	71
5.2.23.1. “Hayat Sevince Güzel” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	71
5.2.24. “Profesör Pap” Adlı Hikâyenin Özeti	72
5.2.24.1. “Profesör Pap” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	72
5.2.25. “Aslan Kedi” Adlı Hikâyenin Özeti	73
5.2.25.1. “Aslan Kedi” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	74
5.2.26. “Beklenen Sabah” Adlı Hikâyenin Özeti	74
5.2.26.1. “ Beklenen Sabah” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	75
5.2.27. “Son Misafirler” Adlı Hikâyenin Özeti	75
5.2.27.1. “Son Misafirler” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	76
5.2.28. “Hayat Kumaşı” Adlı Hikâyenin Özeti	77
5.2.28.1. “Hayat Kumaşı” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	77
5.2.29. “İki Mum” Adlı Hikâyenin Özeti	78
5.2.29.1. “İki Mum” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	78
5.2.30. “Sütten Sevgi Merdiveni” Adlı Hikâyenin Özeti	78
5.2.30.1. “Sütten Sevgi Merdiveni” Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler	79
5.3. Bestami Yazgan’ın Hikâyelerindeki İletilerin Çocuğa Görelilik İlkesine Göre Değerlendirilmesi	79
5.4. Bestami Yazgan’ın Hikâyelerindeki İletilerin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temalarla İlişkisi.....	88

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇLAR	91
ÖNERİLER	94

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA	95
----------------	----

EKLER

Ek-1. (Olimpiyat Ormanı)	102
Ek-2. (Paten Giyen Kaplumbağa)	103
Ek-3. (Masal Salıncağı)	104
Ek-4. (Pembe Şapkalı Ördek)	105

TABLolar / ŞEKİLLER DİZİNİ

Tablo 1. Hikâye Türlerinin Tasnifi.....	9
Tablo 2. Çocuk Kitaplarındaki Sınıf Seviyelerini Gösteren Punto Sayısı	13
Tablo 3. Bestami Yazgan'ın İncelenen Hikâye Kitapları Listesi	33
Tablo 4. Örnekleme Yer Alan Hikâyelerin Listesi.....	34
Tablo 5. Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temalar ve Konular.....	88

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Çocuk edebiyatı, edebiyatın çocuklara yönelik bir alanıdır. Çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik hazırlanan, onların dünyasını daima dikkate alan, okuma becerilerinin yanında sanat ve edebiyat dair zevkini göz ardı etmeyen bu edebiyat, çocukların eğlenirken öğrenmelerine, öğrenirken eğlenmelerine öncelik tanımaktadır. Çocuk edebiyatı sayesinde çocukların ruh, dil, beden ve sosyal gelişimleri tamamlanmaktadır. Çocuk edebiyatı eserleri ile çocukların hayatı tanıyacağı düşünülmekte; duygu ve düşüncelerini doğru ifade etmeyi öğrenebilecekleri, hayatın farklı yönlerini görebileceklerine inanılmaktadır. Çocuk edebiyatının bu işlevlerini yerine getirmesi için bu alanda yazılan eserlerin çocuğun psikolojik özelliklerini, duygu dünyasını esas alması gerekmektedir. Çocuklar geleceğin yetişkinleridir. Bu gerçekten hareketle kitap okumanın, çocuklar için sadece boş zamanlarda keyif amaçlı bir eylem olmadığı aşîkardır. Kitap okuma alışkanlığı sayesinde çocuklara dil, düşünce, ahlak, karakter eğitimi, ulusal, evrensel gerçekleri tanınması, topluma ve doğaya uyum sağlanması, insanları ve diğer canlıları tanınması için zengin seçenekler sunulmaktadır. Çocuk, kitaplarda anlatılan bilgiler, olaylar, durumlar ve insanlar sayesinde kendini ve dünyayı tanımaktadır. Kitaplar ister dijital ister kâğıt baskı olsun kitaplar yetişkin olma sürecinde çocuk üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu eserlerin çocuğa göre kurgulanması ve yazılması eserlerin okunabilirliğini, anlaşılabilirliğini artıracaktır. Kitaptaki metnin ele alınan konuyu doğru bir şekilde çocuğa vermesi; çocuğun kitaptan bir ders çıkarabilmesi, bir şey öğrenebilmesi için yazarın amacını doğru anlaması gerekmektedir. Çocuk edebiyatındaki eserlerde aktarılacak iletiler, bir kahramanın ağzından, bir olay yoluyla veya doğrudan ifade edilen bir telkin cümlesi ile verilebilmektedir. İleti ve çocuğa görelilik çocuk edebiyatı ürünlerinde birbiriyle ilişkili iki temel bileşendir. Metinlerin amaçlarına ulaşabilmeleri çocukların dünyalarına hitap etmesi çocuklara uygun iletiler barındırması ile mümkündür. Bu

özellikleri bir arada barındıran eserler çocukların dil ve anlam evrenini geliştirerek çocukların okuduğunu anlayan, hayal kuran, eleştirel düşünebilen, bireyler olmasını sağlayabilir.

Okuma, anlama ve çocuk edebiyatı ile ilgili olarak son yıllarda ulusal ve uluslararası düzeyde pek çok araştırma yapılmaktadır. Bu araştırmalar, çocukların okuduğunu anlama düzeyi, okuma alışkanlıkları ve çocukların kitaplarla olan ilişkisine dair ip uçları sunmakta, olumlu ve olumsuz sonuçları tartışmaya açmaktadır. Metinlerin okuma başarısı üzerindeki etkisini (Çelik, Demirgüneş ve Fidan, 2015; Çetin, 2013; Yavaş, 2013; Demirel, 1996) inceleyen; okuma tutumu ve okuduğunu anlama ilişkisini (Vatansever Bayraktar, 2015; Yıldırım, Yıldız, Ateş ve Rasinski, 2010; Kuşdemir ve Güneş, 2014; Başaran ve Akyol, 2009) irdeleyen çeşitli araştırmalar mevcuttur. Araştırma sonuçları, öğrencilerin hikâyeye okumayı, bilgilendirici metinleri okumaktan daha çok sevdiklerini ve hikâyeleri anlamada daha başarılı olduklarını göstermektedir (Başaran, 2014). Araştırma sonuçları, çocukların kitap okumasının akademik başarı, anlama becerilerinin gelişimi ve okuma alışkanlığı üzerinde önemli katkıları olduğuna dair deliller sunmaktadır. Bu noktada, okuma nesnesi olarak tercih edilen hikâyelerin çocuğa uygun nitelikler taşıması gerekliliği, hikâyelerde verilen iletilerin çocuk eğitimindeki ilkelere uygun olması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum, araştırmada bir problem durumu olarak ele alınmış ve incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çocuklar için yazılan eserler, çocuğu hayata hazırlamada çocuğun kendini tanımasına ve çevresine karşı duyarlı olmasına katkı sağlayacağı için çocuk kitaplarındaki iletiler de önemlidir. Bu iletiler sayesinde çocukların çevreyi ve dünyayı algılaması kolaylaşır, anlama ve ifade etmen becerileri gelişir. İletiler sayesinde muhakeme yeteneği gelişmiş, çevresine duyarlı, okuma kültürü kazanmış bireyler topluma kazandırılabilir. Çocukların yeteneklerini keşfetmesi, becerilerini geliştirmesi, fikirlerini ve duygularını doğru biçimde ifade edebilmeleri için çocuklara yaş, ilgi ve gelişimlerine uygun iletiler içeren kitaplar okutulmalıdır. Kitaplardaki metinlerdeki iletiler çocuğa göre olmalıdır. Çocuğa göre verilmiş ileti demek; çocuğun zihinsel, ruhsal, sosyal yönüne uygun ileti demektir. Çocuklara dil

gelişimi sürecinde kazandırılmak istenilen değerler de çocuk kitaplarındaki iletiler sayesinde kazandırılır. Yazarın vermek istediği mesaj anlamına gelen ileti, çocuk edebiyatında daha farklı bir niteliğe sahiptir. Çünkü çocuk kitaplarındaki ileti çocukları derinden etkileyerek çocuğun kişilik gelişimine etki edeceğinden çocuk kitabı yazarlarına büyük sorumluluklar düşmektedir. Yazarların metinler aracılığıyla ileti verirken ilk boyut edebi özellikler; diğeri ise psikolojik özelliklerdir. Psikolojik özellikler başlığında, kitapların çocuğa göreliği ilkesi öne çıkmaktadır. Bu durumda yazarın iletiyi verirken bu iki boyuta dikkat etmesi gerekir. Çocuğa görelik, iletinin anlaşılmasını ve etkili olmasını sağlar. Bu ilke etrafında verilen iletiler çocukların anlama becerisini geliştirir.

Çocuklar için yazılmış eserlerin çocukların bilişsel ve sosyal gelişimlerini desteklemek için çocuğa uygun iletiler içermesi gerekmektedir. Bu araştırmanın çocuk edebiyatı alanında eser veren yazarlara, çocuklarına kitap seçen anne ve babalara, kütüphanecilere, çocuk kitabı yayıncılarına, öğretmenlere ve okuma uzmanlarına rehberlik edebileceğine inanılmaktadır. Çünkü çocuklar için yazılan kitaplar, okuryazarlık becerisinin gelişiminde kilit bir unsur olmasının yanında toplumda birlik ve beraberliğin önemini kavrayan, dili iyi kullanan, düşüncelerini ifade edebilen bireyler yetişmesinde de rol ynar. Çocuk edebiyatında yazılan kitaplar aracılığıyla çocuğun kişilik gelişmesi tamamlanmaya başlar ve çocuğun toplumsal bir varlık olması kolaylaşır. Çocuğa nasıl düşünme tarzının oluşacağı öğretilir. Bu açıdan günümüz toplumunda kitaplar da yeri geldiğinde silah gibi kullanılabilir. Kitaplar uygun seçilirse hedef kitleye yeni ufuklar açar; yanlış seçilirse büyük tehlike arz eder. Böyle bakıldığında çocuk edebiyatı ya da çocuğa yönelik eser vermek, çocuğu doğru kitapla buluşturmak, çocuğun dünyasına seslenebilmek sorumluluk ister. Yazılan eserlerdeki iletilerin çocuğa göre olmaması (çocuğun ilgi, ihtiyaç, tutum, gelişim, beklenti) çocuğun kitap okuma kültürü edinmemesine, okuduğu kitaptan edebi zevk almamasına, duygu ve düşüncelerinin sığ kalmasına neden olur. Yazılan eserlerdeki iletiler bu bakımdan çocukları hayata hazırlama da önemlidir. Çocuklar için yazılmış çocukların merak ve ilgisini canlı tutacak iletiler içeren kitaplar çocuğun gelişim düzeylerini destekleyecektir. Bunun için çocuk kitaplarında verilen iletilerin incelenmesi önemlidir.

Bu araştırmanın temel amacı, çocuk edebiyatı ürünlerindeki iletiler ve bunların çocuklara göre olup olmadığını belirlemektir. Temel amaç çerçevesinde, Bestami Yazgan'ın çocuklar için yazdığı hikâyelerdeki iletiler ve bunların çocuğa göre olup olmadığını incelemesi araştırmanın problemini teşkil etmektedir. Ayrıca araştırmada, çocuk edebiyatı alanında eserler vermiş olan Bestami Yazgan'ı tanımak ve eserlerini daha iyi anlamak ele alınan konulardandır. İncelenen hikâyelerin hedef okuyucu kitlesi ilkokul öğrencileridir. İlkokul öğrencileri yaş ve gelişim özellikleri itibariyle, toplumsal çevreyi anlamaya ve uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu dönemde yavaş yavaş empati becerileri gelişmeye başlayan bu grup, insan, nesne ve olaylar arasında ilişki kurabilmekte; dil kullanımıyla ilgili farkındalık geliştirmektedir. Doğal olarak bu gruba hitap eden çocuk edebiyatı ürünlerinin de bu çocukların özelliklerine uygun olmalıdır. İlkokullarda okuma birinci sınıfta öğretilmekte ve ardından Türkçe derslerinde bir dil becerisi olarak gelişimine destek olunmaktadır. Türkçe derslerinde temel materyal olarak ders kitapları kullanılmaktadır. Ders kitaplarında öğretim programındaki tema, öğrenme alanları ve kazanımlara uygun metinler yer almaktadır. Bu metinler, bilgilendirici, hikaye edici ve şiir türündedir. Hikaye edici metinler ders kitapları dışında çocukların her zaman karşılaştığı, okuduğu, diğer türlere göre daha kolay anlayabildiği metin türleridir. Bu sebeple hikayeler çocukların okuma hayatında geniş yer almaktadır. Yapılan bu araştırmaya, çocuk edebiyatı ile ilgili kuramsal alanın önemli bir başlığı olan çocuğa göreliği ele alması; öğretmen ve ailelere kitap seçiminde farkındalık oluşturması, yayıncılara ve yazarlara öneriler sunması; araştırmacılara çocuk edebiyatındaki eserlerin özellikleri ile ilgili yeni bakış açıları sunması bakımından önem atfedilmektedir.

1.3. Problem Cümlesi

Bestami Yazgan'ın yazdığı çocuk hikâyelerindeki iletiler çocuk edebiyatının temel öğelerinden biri olan çocuğa görelilik ilkesine uygun mudur?

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmada, Bestami Yazgan'ın çocuklar için yazdığı hikâyeler incelenmiştir. Bu inceleme, 13 kitabın içindeki toplam 30 hikâyenin iletilerinin belirlenmesi ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar

Çocuk Edebiyatı: Çocuk edebiyatı; çocukların, düşünce, duygu ve hayallerine yönelik, özellikle çocuklar için yazılmış olan ya da geleneğin oluşturduğu üstün sanat nitelikleri taşıyan sözlü ve yazılı ürünlere verilen addır (Şahbaz, 2008: 191).

Çocuğa Görelilik: Kitabın biçim, içerik ve eğitimle ilgili özelliklerinin çocuğun doğası, ilgi ve gereksinmesi, dil ve anlam evreni, bakış açısıyla örtüşmesi, ayrıca olma ilkelerini yerine getirmesidir (Dilidüzgün, 2004).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. HİKÂYE

Güncel Türkçe sözlükte, “gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düzyazı türü, (www.tdk.gov.tr) olarak tanımlanan hikâye, belli bir olay örgüsü içinde, yaşanmış veya tasarlanmış durumların sözlü veya yazılı olarak anlatıldığı edebi türdür. Uslu’ya (2007) göre hikâye, *yaşanmış yahut yaşanması mümkün olayların ve durumların gerçeğe yakın şekilde tasarlanarak bir plan çerçevesinde (kişiler, yer, zaman belirtilerek) romana göre daha kısa anlatılmasıdır* (aktaran: Arıcı ve Ungan, 2013: 161). Hikâyenin olması için belirli unsurların bir araya gelmesi gerekmektedir. Temel olarak bu unsurlar olay ve durum, yer ve zaman, kişiler, bakış açısı ve anlatıcı olarak sıralanabilir.

2.2.1. Olay ve Durum

Hikâyeyi oluşturan temel yapının başında olay ve durum gelmektedir. Olay, hikâye yazarının okuyucuda oluşturduğu merak, heyecan ve takip edilmesi istenilen hareket durumudur. Hikâyede olup biten her şeyin genel adına da olay adı verilmektedir. Hikâyede oluşan olay örgüsünün somut olması, dikkat çekici olması ve merak duygusunu barındırması okuyucu üzerinde etkili olur. Çocuk roman / hikâyelerinde kişinin kendisi, doğa, başka kişi veya toplumla çatışması üzerine olay örgüsü kurgulanmaktadır (Tüfekçi Can, 2014a: 65). Olayda çatışmanın belirsiz/sorunlu/problem içeren anı okuyucuyu meraklandırmaktadır. Bu; hikâyeyi süreleyici bir hâle getirmekte, problem çözüldüğünde çatışma durumu bitmekte hikâye bir sona bağlanmaktadır.

2.1.2. Kişiler

Hikâyede olayları yaşayanlara ve yaşanılan olayı anlatanlara kişi ya da kahraman adı verilir. Hikâyede anlatılan kişilerin, gerçek yaşamla bağı genellikle sıklıdır, benzerleri yakın çevremizde de bulunabilir. Hikâyede kişiler oldukça önemlidir. Çünkü verilmek istenilen ileti hikâyedeki kişiler üzerinden verilir. Olayda seçilen kişilerin kişilik yapıları ile ilgili bilgi verilir fakat ruh halleri detaylandırılmaz. Hikâyeye romana oranla daha kısa olduğu için kişilerin ruh halleri ve betimlenemez derinlik kazanmaz. Kişiler sayesinde hikâyedeki olay yaşanır bu yüzden kişi seçimi hikâyeye için büyük önemlidir.

2.1.3. Yer ve Zaman

Hikâyede olayların yaşandığı; gün, ay, yıl veya mevsim gibi ifadeler metnin zaman çerçevesini oluşturur. Hikâyedeki yaşanılan olayların kendine özgü bir zaman çerçevesinde bulunmaktadır. “Çocuk hikâyelerinde olayların yaşandığı yer ve zaman kavramı belirli ve belirsiz olmak üzere ikiye ayrılır. Olay örgüsü içinde, zaman ve mekân tüm gerçekliğiyle okura sunulmalıdır. Çünkü karakterler betimlenen zaman ve mekândan hızlıca geçip gitmezler; o zaman ve mekânda bulunurlar. Mekânlar tanıtılırken çocuğun tanıdığı çevreden seçilmeli; tasvirler canlı olmalıdır” (Tüfekci Can, 2014b: 93).

2.1.4. Bakış Açısı ve Anlatıcı

“Anlatıcı, metindeki yaşanılan olayı anlatan kişidir” (Uçan, 2006: 92); yani yazardır. “Hikâyede, olay veya durumları aktaran, anlatan kurmaca kişilik “anlatıcı” olarak da adlandırılır. Anlatıcı, yazarın dışında yer alan ve yalnızca o hikâyeye özgü olarak kurgulanan bir kişiliktir” (Tekin 2014: 54). Hikâyeyi anlatan kişinin olaya nasıl baktığı ve “olan biteni” ne şekilde değerlendirdiği, bakış açısıdır. “Dolayısıyla anlatıcının bilgi, görgü ve tecrübesi olayların anlatılmasında etkili olur. Öyleyse bakış açısı anlatıcıyla iç içe geçmiş bir kavramdır. Yani kaç çeşit anlatıcı varsa o sayıda bakış açısı vardır”(Ayyıldız ve Birgören, 2009: 73).

Kahraman Anlatıcının Bakış Açısı: Hikâyedeki olayın ana karakter (kahraman) tarafından anlatılmasıdır. Bu yüzden, belli bir çerçevede anlatım sınırlıdır. “Hâkim bakış açısından farklı olarak kahraman anlatıcı, sadece kendi bilgi, görgü ve tecrübeleriyle sınırlıdır. Ancak gördüklerini ve duyduklarını anlatabilir. Aynı anda farklı zaman ve mekânları idrak edemeyeceğinden, ömründen fazla yazamayacağından, kendi ömrü sınırları içinde anlatabilir” (Ayyıldız ve Birgören, 2009: 73).

Hâkim (İlahi) Bakış Açısı: “Roman ve öykü için bakış açısı çok önemlidir. Bakış açısı roman ve hikâyenin biçimsel özelliklerini belirleyen faktörlerden birisidir. Çocuk romanlarında anlatı eğer üçüncü tekil şahısın bakış açısıyla verilirse okuyuzarın bildiği her şeyi görür. Yazılan her eserde bir bakış açısı mutlaka vardır. Bazı romanlar ilahi bakış açısı sunulurken bazıları ise tek bir bakış açısıyla sunulur” (Tüfekci Can, 2014b: 93). Hâkim bakış açısı, anlatıcının en çok başvurduğu bakış açısıdır.

Gözlemci Bakış Açısı: Gözlemci bakış açısında olayların tarafsız bir gözle anlatılması amaçlanır. Anlatıcı olaylar ve kahramanlar karşısında sadece kamera kadar söz sahibidir. Bu durumda ise onların geçmişleri, gelecekleri, ruh halleri, düşünceleri hakkında söz sahibi olamaz. Görüntüleri kamera gibi aktarır. Görüntülerin kamera gibi anlatıldığı bu bakış açısına gözlemci bakış açısı denir (Ayyıldız ve Birgören, 2009: 73). Yazılmış tüm edebî metinlerde olayı anlatan kişiye anlatıcı adı verilir. Olaya bağlı metinlerde anlatıcı kurmaca bir kişi olabilir. Olaya bağlı metinlerde iki farklı anlatıcıdan, dolayısıyla iki farklı anlatımdan söz edilebilir bunalara ise birinci kişili anlatım ve üçüncü kişili anlatım denir.

Birinci Kişili Anlatım: Olayların birinci kişi ağzından (ben, biz) anlatılır. Bu anlatımın diğer bir adına da ben anlatıcı” da denilir. Birinci kişili anlatımda, fiiller genellikle birinci şahsa göre çekimlenir.

Üçüncü Kişili Anlatım: Bu anlatımla oluşturulan hikâyelerde, olaylar üçüncü kişinin ağzından (o, onlar) anlatılır. Bu anlatımda fiiller, üçüncü şahsa göre çekimlenir. Anlatıcı, olayları aktarırken bir gözlemci gibi davranır. “Çocuk kitaplarında genellikle, üçüncü kişi ağzıyla anlatım yapılması ilke olarak

benimsenmiştir. Yapılan araştırmalar göstermiş ki özellikle kafa sesi ile düşünceleri yansıtan üçüncü kişi, anlatımı zorlaştırdığı inandırıcılığını yitirdiği gibi çocuklarında hoşlarına gitmemektedir” (Yalçın ve Aytaş, 2005: 48).

2.2. Hikâye Türleri

Hikâye, kurgulanmış ya da yaşanmış olayların kişiler, yer zaman, bakış açısı ve anlatıcı gibi unsurların bir arada kullanılarak yazıldığı edebi bir türdür. Bu tür olayların ele alınış şekline baktığımız zaman ele alınış şekillerinde farklılık gösterir. Bu farklılıkları biz iki ana başlık etrafında toplayabiliriz. Buna olay öyküleri ve durum öyküleri adı verilir.

2.2.1. Olay (Klâsik Vak'a) Öyküleri

“Okuyucuyu meraklandıran, gerçekte ihtimali olan bir olayın serim, düğüm, çözüm biçiminde ele alınıp işlendiği özellikle düğüm bölümünde ilginin daha da arttığı hikâyelere klâsik hikâye veya Maupassant tarzı hikâye (Ayyıldız ve Birgören, 2009: 67) adı verilmektedir. Bu türün yaygın temsilcileri, Ömer Seyfettin, Peyami Safa, Refik Halit Karay, Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Reşat Nuri Güntekin” Çocukları okuma alışkanlığı kazandırma en çok tercih edilen hikâye türüdür. Bu öyküler özellikle ilkokul çağındaki öğrencilerin en çok sevdiği ve benimsediği tür olarak kabul edilir.

2.2.2. Durum (Kesit) Hikâyesi

Durum türü hikâyede, bir olay değil günlük yaşamın herhangi bir bölümü ele alınıp anlatılır. Gerilim değil, duygu ve hayaller ön plana çıkmaktadır. Bazen hikâyelerin belli bir sona bağlanmadığı görülmektedir. Türkiye’de bu hikâye türünde eser verenler, Sait Faik Abasıyanık, Memduh Şevket Esendal ve Tarık Buğra’dır. Tablo 1’de olay hikâyesi ile durum hikâyesinin karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 1: Hikâye Türlerinin Tasnifi

<i>Maupassant Tarzı Hikâye</i>	<i>Çehov Tarzı Hikâye</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Serim, düğüm, çözüm bölümü var. • Hayat tabii değildir. • Gücünü olaylardan alır. • Kahramanlar özenle seçilir. • Sosyal muhteva güçlüdür. • Karamsar atmosfer vardır. • Mekân- insan ilişkisi güçlüdür. • Anlatım teferruatlıdır. • Okutma amaçlanmıştır.	<ul style="list-style-type: none"> • Serim düğüm çözüm bölümü yoktur. • Hayat olabildiğince tabiidir. • Gücünü durumlardan alır. • Kahramanlar özenle seçilmez. • Sosyal muhteva gündeliktir. • Mizahi atmosfer vardır. • Mekân üzerinde durulmaz. • Anlatım daraltılmış ve sadeleştirilmiştir. • Sezdirme amaçlanmıştır.

Bu tablo (Arıcı ve Ungan, 2013; Ayyıldız ve Birgören, 2009; Uçan, 2005)'dan uyarlanarak yeniden düzenlenmiştir.

2.3. Çocuk Edebiyatında Hikâye Türü

Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacıyla oluşan edebiyattır (Yalçın ve Aytaş, 2005: 17). “Çocuk edebiyatı ürünleri ele aldıkları konular, anlatım teknikleri ve kişi kadrosu bakımından çocukların renkli ve masum dünyasını olumlu yönde geliştirmeye, onlara bir takım değerleri ve doğru davranış kalıplarını kazandırmaya yöneliktir” (Arseven, 2005: 51). Çocukların dil gelişimine katkı sağlamak ve temel becerilerin öğretilmesi için çocuk edebiyatının en çok yararlandığı kaynak edebi metinlerdir. Edebi metinler çocuk edebiyatının temel taşları olarak çocuklarda edebi bir zevk oluşturmak, dilin kullanma becerilerini geliştirmek için kullanılmaktadır. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin gelişimi için çocuğun edebiyat ürünleriyle meşgul olması önemlidir. Çünkü dilin pek çok özelliğini bir arada bulunduran metinler, çocukların duygu ve düşüncelerini anlatmalarına imkan tanımaktadır. Çocuklara bu davranış kalıplarını kazandırmak için edebi türlerden yararlanılır. Edebi türleri yazılış amaçları, tür ve şekil bakımından farklı başlıklar altında incelenebilir. Beslendiği kaynaklara göre ele alındığında çocuk edebiyatı ürünleri şu başlıklara göre tasnif edilebilir (Şahbaz, 2008, 192): (a) Halk edebiyatı ürünleri; (b) Büyükler için yazılan ve çocukların da yararlandığı eserler; (c) Sadece/özellikle çocuklar için yazılanlar. Ayrıca çocuk

edebiyatı çerçevesine giren edebi türler arasında, masallar, tekerlemeler, çizgi romanlar, şiirler, romanlar ve hikâyeler sayılabilir. Hikâye, çocuk edebiyatında en çok kullanılan, en çok okunan, yaygın bir türdür.

Anlatmaya dayalı türler içerisinde yerini alan hikâyeler çocukların hayatında önemli yer tutmaktadır. Çünkü hikâyeler, çocukların duygularına ve hayal dünyalarına hitap eder. Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırır. Çocukların karakter gelişimlerine ve estetik değerler oluşturmalarına katkıda bulunur. Hikâyeler yapısı ve sunduğu olay örgüsü ile çocuklarda dikkat, ilgi ve merak duygusunu diri tutabilmektedir. Özellikle hikâye kahramanlarını kendilerine rol model olarak kabul eden çocuklar, kahramanın davranış ve tutumlarını kendileri ile özdeşleştirebilirler. Hikâye kahramanları sayesinde, çocuğa verilmek istenen sosyal iletiler dolaylı yollardan sezdirilerek verilebilir. Hikâyelerdeki olaylar ve durumlar çocuklara iletilmek istenen, ahlâk kuralları, görgü kuralları, toplumsal kurallar ve kişisel değerlerin aktarılmasına aracılık edebilirler. Hikâyeler, çocuklar için dil ve düşünme becerilerinin gelişmesinde de etkili rol oynayabilirler.

Edebi yapıtların çocuklar tarafından kolay anlaşılması için bu yapıtların belirli kurallar çerçevesinde yazılması gerekir. “Hikâyenin de daha anlamlı ve nitelikli olması için çocuklara hitap etmelidir.” (Şirin, 2000: 228). İyi bir çocuk kitabının sahip olması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir (Arıcı, 2016: 50):

1. Çocuğun ufkunu ve bakış açısını geliştirici nitelikte olmalıdır.
2. Çocuğa hayati, insanlığı ve içinde yaşadığı dünyayı tanıma ve sevmesine yardımcı olabilecek nitelikte olmalıdır.
3. Çocuğun güzellik ve estetik duygularının geliştirilmesine gayret gösterilmelidir.
4. Çocuğun duygu, düşünce ve hayal dünyasını geliştirici nitelikte olmalıdır.
5. Çocuğun eleştirel düşünmesine imkân verecek nitelikte olmalıdır.
6. Çocuğun okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmalıdır.
7. Çocuğun söz varlığını geliştirmesine imkân vermelidir.
8. Çocuğun ait olduğu kültür ve medeniyetin değerleriyle örtüşmelidir.
9. Çocuğa verilmek istenilen ileti/iletiler hissettirilme yoluyla sunulmalıdır.
10. Politik söylem ve yönlendirmelerden arındırılmış olmalıdır.

Çocuklar için yazılan hikâyeler aşağıdaki özellikleri taşımalıdır (Nas, 2004: 34):

- Yaşama sevinci ve iyimserlik aşılamalıdır.
- İnsanı, doğayı, hayvanı sevdirmelidir.
- İdeal insan tipi oluşturma çabasına girmemelidir.
- Çocuğun seviyesine uygun ruhsal çözümler barındırmalıdır.
- İçinde mizah öğelerini barındırmalıdır.
- Ulus ve yurt sevgisi aşılamalıdır

- Yardımlaşma ve dayanışma duygusunu geliştirmelidir.
- Barışı desteklemelidir.
- Aşağılayıcı, küçük düşürücü öğeleri barındırmamalıdır.

Bunların dışında çocuk kitapları konuları itibariyle toplum ve fikirlere karşı ön yargı aşılamamalı, evrensel değerlere sahip çıkmalı, düşmanlık hislerine yer vermemelidir. İçerik özellikleri dikkate alınıp yazılan eserler metnin amacına ulaşmasını yani metnindeki iletinin tam ve doğru olarak anlaşılmasını sağlar.

2.4. Çocuk Edebiyatında Çocuğa Görelik İlkesi

Çocuğu temele alan çocuk edebiyatı, çocuğa yönelik olduğundan çocukların tüm özelliklerini dikkate almalıdır. Çocukların hayata bakışları yetişkinlerden farklı olduğu için iç dünyaları da daha farklı olacaktır. Bu yüzden çocuk edebiyatında eser verileceği zaman içerik unsuruna çok fazla dikkat edilmelidir. İçeriğin, çocukların dünyalarına uygun olması gerektiği gibi onların hayal dünyasının gelişmesine, yaratıcılık özelliklerini destekleyici olmalıdır. İçerik çocuk edebiyatında çok önemlidir. Çocuk için yazılacak kitaplar çocukların başucu kitabı olacağı için gerekli özeni göstermek gerekir. Çocukların gelişimi için ve eğitimin de en önemli materyali kitaplardır. “Çocuk ve edebiyat ilişkisinde karşılıklı bir etkileşime ihtiyaç vardır. Bu etkileşimde edebiyat, yol gösterici ve sorunlara çözüm arayıcı nitelikli olmalıdır. Çocuğun kendine özgü bir dünyası, algılaması, düşünme biçimi vardır” (Nas, 2004: 1).

Çocuklar için yazılan eserlerde çocuğun dünyasını anlayan, onların yaş, gelişim, ilgi, ihtiyaç, duyarlık, farkındalık, duygu ve düşüncelerine uygun konuların çocuğa göre bir biçimde ele alınması gerekmektedir. Çocuk için yazma bilinciyle oluşturulmayan çocuk edebiyatı ürünlerinin/edebi eserlerin amacına uygun olamayacağı da açıktır. Çocuk edebiyatı çerçevesinde değerlendirilen eserler, “çocuklara binlerce yıllık tarihî geçmişi olan Türk kültürünün klâsik olarak nitelendirebileceğimiz sözlü ve yazılı edebî türlerini öğretmeli, Türk dilini sevdirmeli, kurallarını sezdirmeli, onları Türkçeyi özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmelidir” (Temizyürek, 2003: 166).

Çocuklar için yazılan eserlerin niteliklerinin artması ve amaca hizmet etmesi için öncelikli çocuğa görelilik ilkesi temel alınmalıdır. Çocuğa görelilik ilkesi aşağıdaki maddelerde (Karatekin ve Durmuş, 2008: 11-12) özetlenmiştir:

- Öğretimin öğrenciye uygun olarak yürütülmesi,
- Öğrencinin öğrenmesini engelleyen durumların gözlenmesi ve giderilmeye çalışılması,
- Öğrencinin öğrenme gücünün ve hızının tanınması, öğretimin bu özelliklere göre ayarlanması,
- Öğrencinin özel yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmeye çalışılması,
- Kimi zaman öğrencilerin düzeylerinin belirlenip seviye grupları oluşturulması ve bu grupların faaliyetlerde dikkate alınması,
- Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının sınıf içi ve sınıf dışı çalışmalarda göz önünde bulundurulması.

2.4.1. Dil ve Üslup

“Çocuk edebiyatını yetişkin edebiyatından ayıran temel özellik, anlatımı çocuğun anlayacağı biçimde sunmasıdır. Çocuk kitaplarında anlatımın sadeliğine dikkat edilmeli, gereksiz ve bayağı sözcükler kullanmamalı, akıcılık, duruluk ve açıklık unsurları göz önünde bulundurulmalıdır” (Yalçın ve Aytaş, 2005: 47). Çocuk kitaplarında dil ve üslup metnin anlaşılabilirliğini artıracığından uzun ve sanatlı cümleler, muğlak ifadeler, devrik cümlelerden kaçınılmalıdır. Uzun tasvirler, alan belirsizliği olan metinler, bilinmeyen kelimeler ve yoğun kavram kullanımı çocuğu okumaktan uzaklaştırabilir. Gündelik hayatta kullanılan dile yakın, akıcı, anlaşılabilir bir üslup kullanılmalıdır. Konular, doğrudan dikte veya telkin edici, sert biçimde hüküm verici bir şekilde işlenmemeli, çocuğa yakın bir dil tercih edilmelidir. Metnin ana fikri veya mesajı, sezdirerek, yumuşak bir biçimde ifade edilmelidir. Çocuk anlamadığı kelime ve cümleler yığınından oluşan bir metni okumaktan bir süre sonra vazgeçecektir. Dil ve üslup bakımından çocuğa uygun olmayan metinler onun iyi bir okuryazar olmasını da engelleyebilir. “Üslup, sadece bir şey öğretme amaçlı kullanılırsa çocuğun edebi zevk alma yönünü eksik bırakacağından çocuk bu zevkten mahrum kalacaktır. Üslupta ve anlatımda oluşturulacak ses ahengi çocuğun müzikal anlamda dilden zevk almasını sağlar. Üslup ve anlatımda kelime ve cümlelerle ahenk yakalanmalıdır. Eserlerdeki dilin ve üslubun orijinal olması da oldukça önemlidir. Taklit edilmiş, yenilikten uzak sığ bir anlatım tercih edilmeyen ve istenilmeyen bir şeydir” (Sever, 2008: 110).

2.4.2. Konu ve Tema

Konu, anlatının temel bileşenlerini; olay, olayın geçtiği yer, zaman, karakter ve/veya karakterler gibi parçalarını bir arada tutar. Bunların birbiriyle anlamlı bir bütün olmalarını sağlayarak okuma eyleminin kesintiye uğramasını engeller ve okuyucuyu motive eder. Konu, tesadüften ve uydurmadan ziyade, okuyucu için kabul edilebilir, inanılır olmalıdır (Karatay, 2011: 95). “Çocuk edebiyatında konu, çocuğu metnin anlam evrenine çeken, kitapla ilişkisini sağlayan bir ögedir”(Sever, 2008: 119). Konular güncel hayattan seçilmeli, çocukların yaşlarına, ilgi alanlarına dönük olmalı, onları sürüklemeli ve onlara heyecan vermeli; merak uyandırabilmelidir. Olaylar ele alınırken çocuk, bir yandan doğru bilgilendirilmeli, onun duyuşsal dünyasını beslemeli ve gülmece dünyasını da geliştirmelidir (Güleryüz, 2013: 267).

Bir esere hâkim olan fikir ve his anlamına gelen (Onan, 2017: 216) tema, metindeki olaylardan, çatışmalardan veya konuşmadaki ifadelerden çıkarılabilecek kavram, duygu; metindeki sonucun en kısa ifadesidir (MEB, 2005: 287). Oğuzkan’a (2001: 367) göre; “*Gerçek veya gerçek dışı birçok olaylar, yaşanmış veya yaşanması mümkün birtakım hayat durumlarını kapsayan konunun, tema ile bağlantısını koruyarak gelişmesi şarttır.*”(Aktaran: Mert, 2012: 76).

Konu, bir hikâye okuduğumuz, bir resme baktığımız, sahne ya da perdede bir oyun izlediğimiz zaman doğrudan doğruya algıladığımız aksiyondur. Tema ise görmesek de, işitmesek de kavramamız gereken şekilde bu aksiyonun (devinin) iç anlamıdır. Bir kitabın teması, yazarın hikâyeyi yazma amacını ortaya koyar. Ama yazarın dikkat etmesi gereken bir husus vardır; o da temanın konunun önüne geçmesini engellemektir. Anlatıda okuyucuya bir ders, tecrübe edindirirken, bir öğretiyi aktarırken, kitapta işlenen konu ve karakterler ihmal edilmemelidir (Karatay, 2011: 97).

2.4.3. Şahıs Kadrosu ve Kahramanlar

Çocuklar okudukları kitaplardaki kahramanlarla özdeşim kurarlar. “Çocuğun kitaptaki görsel karakterle ilişki kurması, öncelikle kitabın görsel değerine bağlıdır”(Sever, 2008: 168). “Bu bakımdan, çocuk kitaplarındaki görselde yer alan karakterlerin görüntüleri dikkat çekici olmalıdır. Karakterin, çocuğun sevgi ve güven dolu olmalarına özen gösterilmelidir. Bu bakımdan, karakter, görünüş bakımından olumsuz duyguları çağrıştıracak davranışlarla ve yüz ifadeleriyle tasarlanmamalıdır. Çünkü korku, kaygı, endişe gibi duyguları sezinleten bir

karakter, çocuğun kitaba yönelik olumsuz duyuşsal algılar geliştirmesine neden olabilir (Gönen, 1994: 231).

2.5. İleti

Verilmek istenilen mesaja ileti adı verilir. Yazılan tüm metinlerin okuyucuya vermek istediği ileti vardır. İleti içermeyen bir metin düşünmek imkânsızdır. İleti içermeyen, anlatmaya çalıştığı bir fikri olmayan yazı anlamsız cümle topluluğu olmaktan ileri gidemez. Bütün edebi metinler bir yazar tarafından (gönderici) hedeflenmiş bir kısım okuyucuya (alıcı) bir mesaj iletilmek için yazılır. Bu durumda her mesaj her okuyucu için değildir. Bu bilgilerden yola çıkarak ileti konusunu biraz daha irdelemek gerekir. Edebi eserlerde ileti, “sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce ortaklığıdır” (Sever, 2013: 140).

Çocuklara gelecek hazırlarken, onlarda dil bilinci oluştururken, duyuşsal ve bilişsel yönden katkı sağlayan kelime hazinelerini geliştiren görsel okuma, görsel sunu, hayal dünyasını geliştirme, vb. becerilerinin gelişmesine yardımcı olan yayınların taşıdıkları iletiler oldukça önemlidir (Aytaş, 2003: 367). İletiler çocuğun dünyasına önemli bir yere sahiptir çünkü iletiler sayesinde çocuklar kendilerine doğru düşünme sistemi kurarlar. Kurdukları düşünce sistemi sayesinde yaratıcı düşünce, yansıtıcı düşünce, eleştirel düşünce tarzları gelişecektir. Bu yüzden iletiler çocuklara aktarılırken çok dikkat edilmesi gerekmektedir. Yazarlar özellikle iletilerinde çocukları asla batıl içi boşaltılmış inançlara, saldırganlığa yöneltmemelidir. Yazdıkları kitaplardaki karakterlere mükemmel ve kusursuz olma gibi özellikler yüklememelidirler. Çocukların bu karakterlerle aralarında benzerlik kurdukları bilindiğinden iletilerin karakter üzerinden aktarılmasında karakterlerin hata yapabilecekleri, dikte edici, zorlayıcı mesajlar vermemeye dikkat edilmesi gerekmektedir. Ayrıca ırkçılık, ayrımcılık, kin ve nefrete yönelik iletilerden kaçınılmalıdır. Olumlu mesajlar verilmeli çocuğu ikilemde bırakacak iletiler de verilmemelidir.

Çocuklara seslenen edebiyat ürünlerindeki iletilerde bulunması gereken özellikler (Demirel, 2009: 83-84) şunlardır:

1. İletiler çocuğun bilişsel, duyuşsal gelişim özelliklerine uygun olmalı, çocuğun söz konusu gelişim boyutlarına olumlu katkıda bulunmalıdır
2. İletiler ile konu-tema arasında yakın bir ilişkinin olmasına dikkat edilmeli.
3. İletilerin aktarımında önemli bir araç olan konu, dil ve anlatım gibi özellikler, kendi içlerinde bir uyumu barındırmalıdır.
4. İletilerin aktarımında anlatılan metnin özelliği de dikkate alınarak, elden geldiğince zengin bir yola başvurulmalıdır. Yani sadece örtük iletiler şeklinde değil, yerine göre doğrudan, dolaylı ve soru şeklindeki iletileri de metnin içine yedirmiş olmalıdır.
5. İletiler tıpkı tema/ana fikir gibi bir bakıma eserin yazılma nedeni hâline gelebilmektedir.

İletileri daha iyi anlamak ve incelemek açısından sınıflandırma önemlidir. İletiler, sunuluş biçimlerine ve amaçlarına göre iki ana grupta değerlendirilmektedir. Tablo 2’de iletilerin sınıflandırılması sunulmaktadır (Sever, 2003):

Tablo: 2 İletilerin Tasnifi

Aktarım Biçimlerine Göre İletiler	Amaçlarına Göre İletiler
<ul style="list-style-type: none"> • Doğrudan Aktarılan İletiler • Dolaylı Aktarılan İletiler • Örtük İletiler • Soru-cevap Biçimindeki iletiler • Soru cümlesi Biçimindeki iletiler	<ul style="list-style-type: none"> • Kişisel İletiler • Toplumsal İçerikli İletiler • Ahlaki İçerikli İletiler • Dinî İçerikli İletiler • Ekonomik İçerikli İletiler • Millî Nitelikli İletiler • Evrensel Nitelikli İletiler • Tabiat İçerikli İletiler • Askerlikle İlgili İletiler • Diğer İletiler

2.5.1. Sunum Biçimlerine Göre İletiler

İletileri sunum açısından iki başlık altında incelemek mümkündür.

1 - Doğrudan Aktarılan İletiler

2 - Dolaylı Aktarılan İletiler

Doğrudan Aktarılan İletiler: Metinlerde verilmek istenilen ileti, okuyucunun kafasını karıştırmadan, okuyucuyu ikileme bırakmadan doğrudan verilen iletilerdir. İletinin doğrudan verilmesinin temel amacı okuyucuya bilgi vermektir. Tahkiyeli eserlerde doğrudan aktarma yapılmaz daha çok öğretici eserlerde yer alır.

Dolaylı Aktarılan İletiler: İletişim araçlarının yaygınlaşmasından dolayı çocuklara verilmek istenen figürlerin (İletilerin) buyurgan bir biçimde verilemeyeceği ortaya çıkmıştır (Neydim, 2003: 67). Dolaylı aktarımda yazar vermek istediği iletiyi düşündürerek ve tüm metne yayarak yerleştirmiştir. Okuyucu bu yüzden okuduğu metindeki iletiyi kolaylıkla bulamaz. Bulmak ve anlamak için çok dikkat etmesi gerekmektedir.

2.5.2. Amaçlarına Göre İletiler

İleti, yazarın okuyucuya vermek istediği mesajdır. Yazar yazdığı metinlerde bir ya da birden çok ileti verebilir. Bundan dolayı iletiler bir amaca ya da birden çok amacın içine yerleştirilebilir ve birden çok değerlendirilmeye tabi tutulabilir. Amaçlarına göre iletileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

2.5.3. Kişisel İletiler

Karşılaşılan sorunlara uygun çözümler üretebilme, duygularını uygun biçimde gösterme, toplumsal çevreye uyum sağlama gibi kişinin geçirdiği bir değişim ve gelişim süreci (Sever, 2003: 47) olarak ifade edilebilen kişisel gelişim, çocuğun büyüme evresinde önemli bir aşamadır. Çocuk edebiyatı ürünlerindeki konu ve iletiler çocuğun kişisel özelliklerini ve gelişimine olumlu katkı sağlayacak biçimde yapılandırılmalıdır. Kişisel gelişimle ilgili iletileri, çocuk için sorun çözme

yeteneğini oluşturmada bu iletilerin etkisi büyüktür. Kişisel gelişimi destekleme amacıyla verilen iletiler, toplum içinde kabul gören kurallar ve ilkeler kapsamında iyi insan yetiştirmeyi hedeflemektedir. Kurgu metinlerde insanın duygusal ve sosyal gelişimini destekleyen bu iletiler, sabır, umut, girişimcilik, paylaşım, dikkat, fedakârlık, disiplin ve hakkaniyet duygusu olarak sıralanabilmektedir.

2.5.4. Toplumsal Gelişimi Destekleyen İletiler

Her çocuk bir toplumun üyesidir. Her toplumun kendine özgü bir yapısı vardır. Çocuk edebiyatı ürünleri bu toplumsal yapıya göre biçim alır'' (Güleryüz, 2006: 36). Bundan dolayı, çocuklar için yazılmış eserlerde sosyal gelişimi destekleyici iletilere yer verilebilir.

2.5.5. Ahlâkî Gelişimi Destekleyen İletiler

Çocukların karakter ve ahlak gelişimlerini desteklemek amacıyla çocuk edebiyatı ürünleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu aşamada etkili bir yol olarak görülen iletiler, bireyin topluma etkin bir uyum sağlaması için değerler sistemi oluşturmasına da destek olmaktadır. Çocuklar için hikâyeye yazan kişiler, çocuklara doğruluk, dürüstlük, sorumluluk ve saygı gibi değerlere hikâyelerinde yer verebilirler.

2.5.6. Dinî Gelişimi Destekleyen İletiler

Din, dil gibi toplumun ortak paydalarından olan kavramlardan biridir. Ortak paydalarından birinde gerçekleşen bozulma toplumu olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Çocuklara din ile ilgili belirli konularda farkındalık oluşturmak için bu tarz iletiler verilebilir.

2.5.6. Ekonomik Gelişimi Destekleyen İletiler

Fransızca kökenli olan ekonomi, insanların yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini bölüşme biçimlerinin ve bu faaliyetlerden doğan ilişkilerin bütünü, iktisat (tdk.gov.tr) olarak tanımlanabilir. İnsanların ve toplumların özgürce yaşayabilmeleri ya da daha iyi bir yaşam sürdürebilmeleri için ekonomiden anlamaları gerekir. Bundan dolayı, çocukların daha sağlıklı yetişebilmesi için çocuk

edebiyatı ürünlerinde ekonomik gelişimi destekleyen iletilere az da olsa yer verilebilir.

2.5.7. Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen İletiler

2018 yılında ilkököl ve ortaokullarda uygulamaya başlanan Türkçe öğretim programında “eğitim, bireyin içerisinde doğduğu millî, manevî ve kültürel değerler başta olmak üzere, yetenek, beceri, tutum, estetik duyarlılık gibi davranışlar kazanılmasını içeren bir süreç” (MEB, 2018: 3) olarak ifade edilmektedir. Bu tanım içinde ifadesini bulan millî ve manevî değerler içinde “millî birlik, bayrak, vatan, Türkçe, folklor, millî ve dinî bayramlar, aile, dinî değerler, komşuluk, barış, hoşgörü vb.” sayılabilmektedir. Ayrıca okullarda değerler eğitimi kapsamında öğrencilere kazandırılması gereken değerler olarak sevgi, saygı, dürüstlük, yardımlaşma, sorumluluk, merhamet, hoşgörü, misafirperverlik vb. yer almaktadır. Çocukların yetişkin olduklarında iyi bir insan olmasını sağlayacak bu değerleri kazanması önemlidir. Bu değerleri içeren iletilerin çocuk kitaplarında bulunması iyi insan olması için çocuğu etkileyebilir.

2.5.8. Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen İletiler

Bireyin dünyadaki diğer ülkelerdeki olaylardan ya da olgulardan bilgi sahibi olması gerekmektedir. Evrensel kültür ve değerler yoluyla farklı olana saygılı ve adaletli davranma, insanlığı anlama kolaylaştırılabilir. Çocuk kitaplarındaki iletilerin, insan hakları, hayvan hakları, çocuk hakları, kadın hakları, işçi hakları ve hasta hakları; çevreyi koruma, bilinçli tüketim, sağlıklı yaşam gibi evrensel iletiler vermesi beklenmektedir.

2.6. Bestami Yazgan'ın Hayati, Sanatı Ve Eserleri

2.6.1. Bestami Yazgan'ın Hayatı

Şair ve çocuk edebiyatı yazarı, 1955 Osmaniye doğumlu. Toprakkale Dağıstan İlkokulu (1967), Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1978) mezunu. Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak Dörtyol (1979) ve Osmaniye (1979) orta dereceli okullarında görev yaptı. Hâlen Özel Bahçelievler İhlas Kolejinde edebiyat öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

Şiir ve yazıları 1985 yılından itibaren Türkiye, Millî Gazete, Bayrak, Yeni Düşünce, Tercüman, Yeni Hafta gazeteleri ile Bayrak, Çınar, Diyanet, Altınoluk, genel yayın yönetmenliğini yaptığı Güneysu, Kıvılcım, Gülçiçek, Tan (Yugoslavya), Şafak (Yunanistan), Kandil Çocuk, Can Kardeş, Türkiye, Çocuk, Azerbaycan'ın Sesi, dergilerinde yayımlandı.1985 yılında Tercüman gazetesinin açtığı şiir yarışmasında mansiyon, 1986 yılında Yeni Aksu dergisinin düzenlediği yarışmada birincilik ödülü, Çevre ve Orman Bakanlığının orman konulu şiir yarışmasında üçüncülük ödülü MEB tarafından düzenlenen Yunus Emre Şiir Yarışmasında ikincilik ödülü, Hollanda Türk Kültür Merkezi'nin şiir yarışmasında birincilik ödülü aldı. Türkiye Yazarlar Birliğince 1994 yılında Çocuk Edebiyatı dalında Yılın Yazarı, 2003 yılında Çocuk Edebiyatçıları ve Yayıncıları Birliği tarafından yılın şairi, 2011 yılında İLESAM tarafından Çocuk Edebiyatı dalında yılın yazarı seçildi. Şiir dalında yurt içi ve yurt dışında birçok ödül alan Bestami Yazgan'ın eserlerinin bir kısmı bestelendi, bir kısmında ders kitaplarına girdi. ESKADER Kurucu Üyesi İLESAM İstanbul Danışma Kurulu Üyesi MESAN ve Türkiye Yazarlar Birliği Üyesidir.

2.6.2. Bestami Yazgan'ın Eserleri

Masal: Çocuklar İçin Dua, Alfabenin Öyküsü, Paten Giyen Kaplumbağa, Uçarım Dualarla Gökyüzüne, Ceren ve Arkadaşları adlı kitapları vardır.

Çocuk Şiirleri: Gökkuşuğu Sevinci, Kutu Kutu Pense, Uçtu Uçtu Şiir Uçtu, Güneşle Ay Duymasın, İlk Öğrendiklerimiz, İslâmın Beş Şartı, Şiirlerle Nasrettin Hoca, Bir Şiirsin Öğretmenim, Öğretmen ve Öğrenci Şiirleri, Anne Sen Melek Misin? Çıtı Pıtı Kutu Kutu Şiirleri'dir.

Hikâye: Sevgi Çiceği, Masalsı Hikâyeler, Doğum Günün Kutlu Olsun, Günaydın Çicekleri, Yaşanmış Hikâyeler, Kirazlı Şemsiye, Yağmur Kuşları, Sıcak Ekmek Kokusu, Hazinenin Şifresi, Masal Denizi, Gözlük Takan Yıldızlar, Masal Salıncağı, Tekerleme, Olimpiyat Ormanı.

MEB Türkçe, Türkçe Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı, Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarına Giren Eserler: Türkçe 1. Sınıf : Güneş Amca: Uçtu Uçtu Şiir Uçtu-Nar Yayınları; Küçük İzciler: Uçtu Uçtu Şiir Uçtu-Nar Yayınları; Sporcu Ceylanlar: Uçtu Uçtu Şiir Uçtu-Nar Yayınları; Yağız Ahmet'le Sarı Buğdaylar: Masal Salıncağı-Timaş Yayınları; **Türkçe 2. Sınıf:** Masal Ağacı: Masal Denizi-Erdem Yayınları; Kuyruklu Yıldız: Masal Denizi-Erdem Yayınları; Kutu Kutu Pense: Kutu Kutu Pense-Nar Yayınları; **Türkçe 3. Sınıf:** Dillerde İstiklal Marşı: Çıtı Pıtı Kutu Kutu Şiirler-Nar Yayınları; **Türkçe 4. Sınıf:** Gözlük Takan Yıldızlar: Gözlük Takan Yıldızlar: Nar Yayınları; Masal Perisi: Masal Denizi-Erdem Yayınları; **Türkçe 5. Sınıf:** Bilgi Çağı: Çıtı Pıtı Kutu Kutu Şiirler-Nar Yayınları; Güneşin Doğduğu Her Yer: Sıcak Ekmek Kokusu-Gonca Yayınları; Arkadaşım Şarmaşık: Ceren ve Arkadaşları- Nar Yayınları; Cem Yayınları **Türkçe 8:** Bugün Bayram Sabahıdır, Çıtı Pıtı Kutu Kutu Şiirler: Nar Yayınları; Gökkuşuğu Sevinci: Nar Yayınları; **Türkçe 6. Sınıf:** Güzel Kitabım: Çıtı Pıtı Kutu Kutu Şiirler-Nar Yayınları; Soylu Bilgi Ağacı: Çıtı Pıtı Kutu Kutu Şiirler-Nar Yayınları.

MEB Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kitapları: 4. Sınıf: Çocuklar Şükürde: Çocuk Şiirleri-TDV Yayınları; **5. Sınıf:** Bayram ve Çocuk: Çocuk Şiirleri-TDV Yayınları; **5. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi:** Özgün Yayınları; Düşün Çocuğum, Çocuk Şiirleri, TDV Yayınları; Bayram ve Çocuk: Çocuk Şiirleri, TDV Yayınları.

İlke Yayınları Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 4. Sınıf: İslam'ın Anahtarı: Şiir; Sevgi Ocağı: Şiir; El Ele:Uçtu Uçtu Şiir Uçtu: Nar Yayınları

Erdem Yayınları, Türkçe Ders Kitapları, 5. Sınıf Türkçe: Bugün Bayram Sabahıdır Şiirler.

Nar Yayınları, Türkçe Ders Kitapları, 1. Sınıf Türkçe: Bayrağa Şarkı: Öğretmen Kılavuz Kitabı; Masal Keyfi: Öğretmen Kılavuz Kitabı; **3. Sınıf Türkçe:** Güzel Sanatlar

Özgü Yayınları, Türkçe Ders Kitapları: 2. Sınıf Türkçe: Uzay Uçurtması: Masal Denizi-Erdem Yayınları; **4. Sınıf Türkçe:** Düş Martısının Şiiri: Masal Denizi-Erdem Yayınları

Gizem Yayıncılık, Türkçe Ders Kitapları: 2. Sınıf Türkçe: Ham Mısırla Tam Mısır, Masal Denizi Erdem Yayınları, S.151

Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Milli Eğitim Bakanlığının Hazırladığı Türkçe ve Türk Kültürü Kitapları: (1) Türkçe ve Türk Kültürü (1-3. Sınıf): Bayrağa Şarkı: Uçtu Uçtu Şiir Uçtu-Nar Yayınları, (2) Türkçe ve Türk Kültürü (8-10. Sınıf): Gözlük Takan Yıldızlar: Gözlük Takan Yıldızlar-Nar Yayınları

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1.Çocuk Hikâyelerinde İletilerin Belirlenmesine İlişkin Ulusal Düzeyde Yapılan Araştırmalar

Yılmaz (2017) tarafından yapılan “Koray Avcı Çakman'ın Eserlerinde Çocuklara Yönelik Ekoeleştirel İletiler” adlı çalışma sonucunda 35 çocuk hikâyesinde ekoeleştirel kuram bağlamında ele alınabilen çok sayıda ileti olduğu, eserlerde canlı varlığı açısından da zengin bir çeşitliliğin olduğu belirlenmiştir.

Işık (2017) tarafından yapılan “Karakter Eğitimi Açısından Mevlâna İdris Zengin'in Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler” adlı araştırmada eserlerdeki karakterlerin özellikleri betimlenerek eserlerdeki eğitsel iletiler tespit edilmiştir. Mevlâna İdris Zengin'in hikâye ve masallarındaki karakterlerin çocukların özdeşim kuracağı özellikleri içerdiği anlaşılmıştır.

Cengiz (2016) tarafından yapılan “Çocuk Kitaplarının Türkçe Öğretimi Bağlamında Tema ve İletiler Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada içerik analizi yöntemi ile Gülsüm Cengiz'in “Son Çiçek”, “İpini Kopartan Uçurtma”, “Ayşe'nin Günleri” ve “Ahşap Evin Çocukları” adlı çocuk kitaplarındaki iletiler incelenmiştir. Araştırma sonucunda kitapların içerdiği iletilerin çocukların seviyelerine uygun olduğu ve çocuk kitaplarının çocuğun dünyayı tanınmasında önemli kaynak olabileceği anlaşılmıştır.

Cesur'un 2015'te yaptığı “Mavisel Yener'in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada 72 hikâyede yer alan eğitsel iletiler incelenmiştir. Araştırmaya konu olan eserlerde toplam 592 ileti belirlenmiş; bu iletilerin çoğunluğunun kişisel gelişimi ve toplumsal gelişimi destekleyici nitelikte olduğu anlaşılmıştır. İletilerin daha çok dolaylı yoldan sezdirildiği ve eğitsel özellikler gösterdiği sonucu elde edilmiştir.

Taşkıran (2015) tarafından yapılan “Mustafa Ruhi Şirin'in Masallarında Ve Öykülerinde Eğitsel İletiler” konulu araştırmada çocuklara değer aktarımında çocuk kitaplarındaki iletilerin önemi üzerinde durulmuştur. Kitaplardaki değerler saptanmış ve verilen iletiler kategorize edilmiştir.

Kaplan'nın (2013) “Hidayet Karakuş'un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler” adlı araştırmasına göre Hidayet Karakuş'un hikâye ve romanlarda en çok ahlakî, millî, dinî ve evrensel iletilerin verildiği tespit edilmiştir.

Özaslan 2012 yılında “Muzaffer İzgü'nün Çocuklara Yönelik Hikâye ve Romanlarındaki Eğitsel İletiler” adlı araştırmasında 20 hikâye kitabını incelemiştir. İnceleme sonucunda 7 tema altında 51 eğitsel ileti ve 6 tema altında 49 eğitsel ileti belirlenmiştir. Bu iletilerin çocukların seviyelerine uygun olduğu ve çocuklara olumlu davranış kazandırmaya yönelik kendini ifade etme, iletişim, değer, çevre ve sosyal içerikli iletiler olduğu anlaşılmıştır.

Barış (2011) tarafından yapılan “Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Romanlarındaki Eğitsel İletiler” adlı araştırmada Gülten Dayıoğlu'nun okura çoğunlukla manevi değerler iletmeye çalıştığı; bu iletilerin yurda ve kültüre bağlılık, vatan sevgisi, doğruluk, barış, yardımseverlik, sosyal dayanışma, akıl ve bilginin önemi gibi iletiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayraktar (2009) Muzaffer İzgü'nün “İçimde Çiçekler Açınca, Kaçak Kız ve Bütün Sabahlarım Senin Olsun” adlı romanlarında soyut işlemler dönemi çocuklarına yönelik eğitim amaçlı iletileri incelemiştir. Söz konusu eserlerin yaşamın gerçeklerinden yola çıkarak, ergenlik döneminde bulunan gençlerin çevreleriyle olan ilişkilerine, kişilik, duygusal ve âhlak gelişimlerine katkıda bulunduğu anlaşılmıştır.

Akkaya (2008) tarafından yapılan “Mustafa Kutlu'nun hikâyelerindeki iletiler ve bu iletilerin çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi” adlı araştırmada Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde kişisel gelişimi destekleyen iletilerin diğer iletilere oranla daha fazla kullanıldığı anlaşılmıştır. Kutlu'nun hikâyelerindeki bazı iletilerin çocuğa göre olmadığı belirlenmiştir.

Yılmaz'ın (2007) tarafından yapılan “Muzaffer İzgü'nün çocuk romanlarının tema, eğitsel iletiler ve dil yönünden 10-12 yaş grubu çocuklarına uygunluğu” adlı araştırmada incelenen 12 romandaki verilen iletilerin 10-12 yaş grubu çocuklarda olumlu davranış değişikliği yapabileceği, çocukların kişilik gelişimlerine katkıda bulunabileceği ve eğitsel değer taşıdığı belirlenmiştir.

Arpacı (2006) tarafından yapılan “Çocuk kitaplarında iletiler ve iletilerin aktarım biçimi (Sevim Ak örneği)” adlı araştırmada, Sevim Ak'ın 17 kitabındaki roman ve hikâyeler incelenmiştir. Araştırmada, eserlerde sevgi, aşk, mutluluk, hayaller, arkadaşlık-dostluk, uğraşlar-beceriler, oyun-mizah, yalan konularında iletiler aktarıldığı; bu iletilerin, çocukların gelişim özelliklerine uygun olduğu ve bilişsel, kişilik, ahlakî ve toplumsal gelişimlerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.2. Bestami Yazgan'ın Eserleri İlgili Ulusal Düzeyde Yapılan Araştırmalar

Akın (2018) tarafından yapılan “Bestami Yazgan'ın Masallarındaki Söz Varlığından Hareketle Bağlam Temelli Okuma Faaliyetlerinin Kavram Gelişimine Etkisi” adlı araştırmada Bestami Yazgan'ın masal metinlerinin söz varlığı unsurları açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu; ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin bu masallarla yaptıkları okuma etkinliklerinin kavram gelişimleri üzerinde olumlu etki yarattığı belirlenmiştir.

Erol (2017) tarafından yapılan “Türkçe Öğretimi Bağlamında Bestami Yazgan'ın Şiirleri” adlı araştırmada 11 şiir kitabı, Türkçe öğretim programındaki temalara göre incelenmiştir. Bestami Yazgan'ın belli bir sanat kaygısı ile çocukları severek, doğrudan eğitim amacıyla değil iyiyi ve güzeli sezdirerek yazmaya çalıştığı belirlenmiştir. Şiirler yoluyla verilen iletilerin çocukların en başta kendisiyle barışık, hayatında herkese ve her şeye karşı sevgiyi ilk sıraya yerleştiren bir insan olmasını desteklediği gözlenmiştir.

Yılmaz 2013 yılında “Çocuk Edebiyatı Bağlamında Bestami Yazgan Üzerine Bir İnceleme” adlı bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada Yazgan'ın çocuklar için yazdığı on iki eser hem tema hem de dil bakımından değerlendirilmiştir. Yazgan'ın kitaplarının tema bakımından oldukça zengin ve kahramanların çocukların örnek

alacağı tipler olduğu; kahramanlarını çıoğunluğunun kitap okumayı seven, zeki, sorumluluklarını bilen, başarılı ve sevilen karakterler olarak kurgulandığı anlaşılmıştır. İncelenen eserlerde dil ve uslubunun sade ve anlaşılır bir dil kullanıldığı görölmüştür. Ayrıca kısa cümlelerin tercih edildiği, anlatımlarda bazen üçüncü tekil kişi bazen de birinci tekil kişi tercih edildiği belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Bestami Yazgan tarafından çocuklar için yazılan hikâyelerdeki iletilerin ve bu iletilerin çocuğa görelilik açısından incelenmesi hedeflendiğinden nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217).

4.2. Evren ve Örneklem

Bestami Yazgan’ın çocuk edebiyatı alanında vermiş olduğu eserler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Bestami Yazgan tarafından yazılan çocuk hikâyeleri oluşturmaktadır.

4.2.1. Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Bestami Yazgan’ın yazdığı 13 çocuk kitabının içinde bulunan toplam 30 hikâyeye araştırmanın dokümanlarını (inceleme nesneleri) oluşturmaktadır. Araştırma inceleme nesneleri olarak seçilen hikâyelerin bulunduğu kitapların listesi ve yayınevi Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo: 3 Bestami Yazgan'ın İncelenen Hikâye Kitapları Listesi

S.No	Kitabın Adı	Yayın Yılı	Yayınevi
1	Gözlük Takan Yıldızlar	2009	Nar Yayınları
2	PatenGiyen Kaplumbağa	2009	Nar Yayınları
3	Sıcak Ekmek Kokusu	2011	Nar Yayınları
4	Olimpiyat Ormanı	2011	Nar Yayınları
5	Oruç Nasıl Tutulur	2012	Nar Yayınları
6	Afrika Yolunda	2013	Nar Yayınları
7	Hayat Sevince Güzel	2013	Nar Yayınları
8	Düğün Yemeği	2013	Nar Yayınları
9	Kuşların Masalı	2015	Nar Yayınları
10	Mutluluğun Formülü	2016	Nar Yayınları
11	Masal Denizi	2016	Nar Yayınları
12	Masal Salıncağı	2017	Nar Yayınları
13	Kalbini Kaybeden Adam	2017	Nar Yayınları

Tablo 3'te araştırma kapsamında incelenen 13 hikâye'nin isim listesi, yayın yılları ve yayınevi bilgileri yer almaktadır. Bu kitapların içinde toplam 30 adet hikâye yer almaktadır. Bu hikâyeler Tablo 4'te sıralanmıştır.

Tablo:4 Örnekleme Yer Alan Hikâyelerin Listesi

S.No.	Hikâyenin adı	Yayın yılı	Yayınevi
1	Beklenen Sabah	2009	Nar Yayınları
2	Son Misafirler	2009	Nar Yayınları
3	Hayal Kumaşı	2009	Nar Yayınları
4	Paten Giyen Kaplumbağa	2009	Nar Yayınları
5	Dikkuyruk Efsanesi	2009	Nar Yayınları
6	Gözlük Takan Yıldızlar	2009	Nar Yayınları
7	İki Mum	2011	Nar Yayınları
8	Olimpiyat Ormanı	2011	Nar Yayınları
9	Şefkat Çınarı	2011	Nar Yayınları
10	Temizlik Görevlisi Karagöz	2013	Nar Yayınları
11	Hayat Sevince Güzel	2013	Nar Yayınları
12	Düğün Yemeği	2013	Nar Yayınları
13	Eşek İnadı	2013	Nar Yayınları
14	Sanatçı Aslan	2015	Nar Yayınları
15	Profesör Pap	2015	Nar Yayınları
16	Aslan Kedi	2015	Nar Yayınları
17	Yağmur Kuşları	2015	Nar Yayınları
18	Hazinenin Şifresi	2016	Nar Yayınları
19	Bıçak Çiçek Açınca	2016	Nar Yayınları
20	Mutluluğun Formülü	2016	Nar Yayınları
21	Abdulkadir'in Altınları	2016	Nar Yayınları
22	Kahraman Karıncalar	2016	Nar Yayınları
23	Misafir Dinozor	2016	Nar Yayınları
24	Bülbül Sultan	2016	Nar Yayınları
25	Aynalı Tavşan	2016	Nar Yayınları
26	Pembe Şapkalı Ördek	2017	Nar Yayınları
27	Güneşin Doğduğu Her Yer	2017	Nar Yayınları
28	Demir Dağı'nın Lalesi	2017	Nar Yayınları
29	Gül Saçlı Bahçıvan	2017	Nar Yayınları
30	Sütten Sevgi Merdiveni	2017	Nar Yayınları

Tablo 4'te araştırmanın inceleme nesnesi/dokümanı olarak ele alınan 30 hikâyenin isimleri ve yayımlandıkları yıl bilgisi bulunmaktadır.

4.3. Verilerin Toplanma ve Analiz Süreci

Araştırma verilerini toplamak için araştırmada kullanılan dokümanlar bir araya getirilmiştir. Araştırmanın amacına göre analiz edilip değerlendirilecek olan hikâyeler okunmuştur. Farklı araştırma raporları, süreli yayınlar, makaleler, tezler ile elektronik ortamda yer alan farklı kaynaklara ulaşılarak alan yazın taraması yapılmıştır. Tarama ve tasnifler sonucunda çalışmaya temel ve dayanak oluşturacak verilere ulaşılmıştır. Bu aşamanın ardından Bestami Yazgan'ın belirlenen eserleri incelenmiş okunmuş, okunan ve incelenen bu eserler türlere göre ayrılmıştır belirlenen konu ile ilgili durum araştırılmıştır.

4.3.1. Dokümana Ulaşma ve Orijinalliğini Kontrol Etme

Araştırma dokümanlarına ulaşabilmek için tez ve araştırma raporları dışında elektronik ortamda Bestami Yazgan'ın tüm eserleri incelenmiş, araştırma amacına uygun olanlar seçilmiştir. Dokümanların belirlenmesinde temel ölçütler şunlardır:

- 1-Bestami Yazgan tarafından yazılmış olmak.
- 2-Çocuklara hitap etmek
- 3-Hikâye türünde olmak

Araştırma inceleme nesnelere olarak seçilen hikâyelerin özgün biçimleri Nar yayınevinden satın alınmıştır ve denetim pullu kitaplar olmasına özen gösterilmiştir.

4.3.2. Dokümanları İnceleme, Okuma, Anlama ve Değerlendirme Süreci

Dokümanların incelenme sürecinde öncelikle bütün hikâyeler okunmuştur. İkinci bir okuma yapılarak her hikâyenin özeti yazılmıştır. Üçüncü okumada her hikâyenin ana fikri ve içerdiği ileti/iletiler listelenmiştir. Hikâyelerde yer alan iletilerin bulunması için gerekli durumlarda hikâyeler 3-5 defa okunmuş ve incelenmiştir. Bulunan iletilerin çeşitli kategorilere ayrılması ve yorumlanması için hikâyeler ve iletiler mukayeseli olarak incelenmiş ve ortak noktalar listelenmiş; benzer hususlar belirlenip temalar altında toplanmıştır.

4.3.3. Verilerin Analiz Süreci

Araştırma verilerinin analiz edilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Çok sayıdaki metin içeriklerinin ortak yönlerini ortaya koymayı (Gökçe, 2006: 18) amaçlayan içerik analizi, çeşitli söylemlere uygulanan birtakım metodolojik araç ve tekniklerin bütünüdür. Kontrollü bir yorum çabası olarak ve genelde tümdengelim dayalı bir okuma aracıdır (Bilgin, 2006: 12) ki bu teknik ile verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). Bu çalışmada, içerik analizi tekniğinin kullanılmasının başlıca sebebi; bu tekniğin incelenen hikâye metinleri üzerinde zengin bir okuma fırsatı sağlayarak genel ve hazır kalıplar olmaksızın görünenin ötesindeki ilişkileri belirleme olanağı sunmuş olmasıdır. İçerik analizi kullanılarak çocuk kitaplarındaki hikâyelerin içeriğindeki gerçek anlam ve iletileri açık bir şekilde belirlenmiş ve bunların çocuğa göreliği tartışılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

- 1.Kodlama
- 2.Kodların ortak yönlerinin belirlenmesi ve temalara karar verme
- 3.Kodların ve Temaların Düzenlenmesi
- 4.Bulguların Tanımlanması ve Yorumlanması

4.3.3.1. Kodların ve Temaların Düzenlenmesi

İçerik analizinin ilk aşaması olan verilerin kodlanması sürecinde ilk olarak araştırmanın kaynağını oluşturan 13 hikâye kitabı baştan sona taranmış, tarama sonucunda 30 hikâye seçilmiş seçilen hikâyelerde geçen eğitsel değer taşıyan iletiler belirlenerek alıntılar yapılmıştır. Strauss ve Corbin'e (1990) göre kavram; veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere (bir sözcük, cümle, paragraf gibi) ve olaylara verilen anlamdır ve kavramlar temel analiz birimlerini oluşturur (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2000). Bu tanım doğrultusunda yapılan alıntılardan kavramlara (bazen bir cümle, bazen bir paragraf) ulaşılmıştır. Daha sonra, bu kavramlarla ilgili kodlar oluşturulmuştur. Kodlama esnasında hem önceden belirlenmiş kavramlara göre hem de verilerden çıkarılan kavramlara göre kodlama tercih edilmiştir. Aynı zamanda, ortaya çıkan kodların benzer ve farklı yönleri belirlenmiş, birbirleriyle benzer olan kodlar bir araya getirilerek tematik kodlama uygulanmıştır.

Amaçlarına göre iletiler birimler hâline getirilmiştir: Kişisel ve sosyal iletiler, dinî iletiler, ulusal iletiler, evrensel iletiler, hayvanlarla ilgili iletiler, doğa ile ilgili iletiler gibi kodlanmıştır. İçerik analizinin ikinci aşaması olan temaların bulunması sürecinde, bir araya getirilen benzer kodlardan, temalar ve bu temalar altında alt temalar ortaya çıkarılmıştır. Her bir hikâyenin teması ayrıntılı bir şekilde özet bölümünden sonra incelenmiştir.

4.3.3.2. Kodların ve Temaların Düzenlenmesi

İçerik analizinin üçüncü aşaması olan kodların ve temaların düzenlenmesi sürecinde, araştırmaya konu alınan çocuk kitapları, oluşturulan tema ve alt temalar doğrultusunda tekrar taranmış hikâyelerin özet kısımlarından sonra temalara yer verilmiş , her bir kitaptaki cümleler tek tek incelenerek, teker teker gruplandırılan ileti çeşitlerinin altına yazılmıştır. Yazılan bu bulgular anlaşılır şekilde incelenip sunulmuştur. Bulguların ardından, bu iletilerin hikâyelerde nasıl işlendiğini belirlemek amacıyla alıntılara yer verilerek yorumlar yapılmıştır.

4.3.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Yapılan araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması için veri analiz sürecinde içerik analizi adımları şeffaf ve eksiksiz biçimde gerçekleştirilmiş; kodlama işlemlerinin yapılmasında hangi verinin neden hangi özelliğinden dolayı o şekilde kodlandığı sürekli kontrol edilmiş, yapılan yorumlarda metin içeriği ve araştırma amacı karşılaştırılarak ortak noktalar vurgulanmaya çalışılmıştır.

İçerik analizinde geçerlik koşulunun yerine getirilip getirilmediği, araştırmanın sorunları/amaçları ve araçları arasındaki uyum olup olmadığı sorusu üzerinden cevaplandırılmaktadır (Gökçe, 2006: 83). Bu çalışmada veri analizi sürecinde kodlamalar yapıldıktan sonra kodlamaların benzer özelliklerinden kategoriler (tema) oluşturulmuştur. Temaların hikâye iletilerine uygunluğunu denetlemek için uzman görüşü alınmıştır. Kategorik başlıklar açık bir şekilde, kodlamaları doğrudan temsil edecek biçimde ifade edilmiştir. Araştırmacının konuyla ilgili uzmanların (Türkçe öğretmenleri ve Türkçe Eğitimi araştırmacıları) ve araştırmacının belirlenen kategorinin (tema) araştırma hedefiyle örtüştüğü husunda görüş birliğine

varmış olması geçerlik için yeterli sayılmıştır. Ayrıca her bir iletiyi temsil ettiğine inanılan cümle ve bölümler hikâye kitaplarından doğrudan alıntı yapılarak, sayfa numarası ile birlikte gösterilmiştir.

BÖLÜM V

BULGULAR

5.1. İsim ve Konularına Göre Bestami Yazgan'ın Çocuklar İçin Yazdığı Hikâyeler

1.*Hazinenin Şifresi*: Hikâyenin geçtiği yer Ahmet Efendi'nin dükkanıdır. Kahramanlar: Yunus Dede, Ahmet Efendi ve üç oğludur. Hikâyenin konusu bilgidir.

2. *Bıçak Çiçek Açınca*: Hikâyenin geçtiği orman. Kahramanlar: Avcı Abdi Usta Serçe ve Kumru. Hikâyenin konusu merhamet duygusudur.

3.*Mutluluğun Formülü*: Hikâyenin geçtiği Kerem Bey'in evi. Kahramanlar: Yunus Dede ve Kerem Bey'dir. Hikâyenin konusu mutluluktur.

4.*Güneşin Doğduğu Yer*: Hikâyenin geçtiği yer Fabrikatör Yusuf Bey'in evi. Kahramanlar: Yusuf Bey, Yunus Dede ve Yunus Dede'nin üç oğludur. Konu bilginin önemidir.

5.*Demir Dağı'nın Lalesi*: Hikâyenin geçtiği yer Çoşkun Bey'in inşaat alanıdır. Kahramanlar: Çoşkun Bey, Yunus Dede, Lale, Greyder'dir. Çocukların değerli olduğu hikâyenin konusudur.

6.*Gül Saçlı Bahçıvan*: Hikâyenin geçtiği yer bir dost meclisidir. Kahramanlar: Derviş Salih, İbiş Dayı, Yunus Dede'dir. Hikâyenin konusu anne fedakârlığıdır.

7. *Abdulkadir'in Altınları*: Hikâyenin geçtiği yer bir çöldür. Kahramanlar: Zaloğlu ve Abdulkadir'dir. Dürüstlük hikâyenin konusudur.

8.*Olimpiyat Ormanı*: Hikâyenin geçtiği yer orman. Kahramanlar: Tombul Fil, Uzun Kulak Tavşan'dır. Çalışmanın önemi hikâyenin konusudur.

9.Şefkat Çınarı: Hikâyenin geçtiği yer ormandır. Kahramanlar: Şefkat Çınarı, Kara Yele, Çirkin Kurt'tur. Merhamet hikâyenin konusudur.

10.Paten Giyen Kaplumbağa: Hikâyenin geçtiği yer ormandır. Kahramanlar: Tilki, Tavşan, Kaplumbağa. Hikâyenin konusu: Kurallara uymaktır.

11.Dikkuyruk Efsanesi: Hikâyenin geçtiği yer ormandır. Kahramanlar: Kara Kedi, Fare'dir. Hikâyenin Konusu: cesaretli olmaktır.

12.Pembe Şapkalı Ördek: Hikâyenin geçtiği yer ormandır. Kahramanlar: Pembe Şapkalı Ördek, Nine ve Master'dır. Hikâyenin konusu: ken beğenmektir.

13.Gözlük Takan Yıldızlar: Hikâyenin geçtiği yer Nasrettin Hoca'nın evidir. Kahramanlar: Nasrettin Hoca, Yıldızlar, Dolunay'dır. Hikâyenin konusu: fedakarlık'tır.

14.Kahraman Karıncalar: Hikâyenin geçtiği yer ormandır. Kahramanlar: Karıncalar, Yılan ve Aslan'dır. Hikâyenin konusu: Kötü davranıştır.

15.Misafir Dinozor: Hikâyenin geçtiği yer ormandır. Kahramanlar: Dinozor, Ay Dede, Mavi yele'dir. Hikâyenin konusu zorbalıktır.

16.Bülbül Sultan: Hikâyenin geçtiği yer ormandır. Kahramanlar: Bülbül Sultan, Kara Karga'dır. Hikâyenin konusu kıskançlıktır.

17.Aynalı Tavşan: Hikâyenin geçtiği yer ormandır. Kahramanlar: Aynalı Tavşan, Maymun'dur. Hikâyenin konusu ken beğenmedir.

18.Temizlik Görevlisi Karagöz: Hikâyenin geçtiği yer sokaktır. Kahramanlar: Karagöz, bir adamdır. Hikâyenin konusu çevreyi temiz tutmak.

19. Yağmur Kuşları: Hikâyenin geçtiği yer şehir. Kahramanlar: Çocuklar, anne, kuştur. Hikâyenin konusu acımadır.

20. *Sanatçı Aslan*: Hikâyenin geçtiği yer ormandır. Kahramanlar: Aslan ve Tilki'dir. Hikâyenin konusu sorumluluktur.

21. *Eşek İnadı*: Hikâyenin geçtiği yer Karagöz'ün evidir. Kahramanlar: Karagöz, Hacivat, Karagöz'ün karısı, eşek'tir. Hikâyenin konusu hayvan sevgisidir.

22. *Düğün Yemeği*: Hikâyenin geçtiği yer Hacivat'ın evidir. Kahramanlar: Karagöz ve Hacivat'tır. Hikâyenin konusu düğündür.

23. *Hayat Sevince Güzel*: Hikâyenin geçtiği yer dere kenarıdır. Kahramanlar: Fil ve 3 küçük kurbağadır. Hikâyenin konusu dostça yaşamaktır.

24. *Profesör Pap*: Hikâyenin geçtiği yer okuldur. Kahramanlar: Pap, Öğretmen Nihal, Betül'dür. Hikâyenin konusu kendine güvendir.

25. *Aslan Kedi*: Hikâyenin geçtiği yer hayvanat baheçesidir. Kahramanlar: Aslan ve Kedi'dir. Hikâyenin konusu dostluktur.

26. *Beklenen Sabah*: Hikâyenin geçtiği yer Yunus Dede'nin evidir. Kahramanlar: Yunus Dede ve köy halkıdır. Hikâyenin konusu Bayram ve değerlerdir.

27. *Son Misafirler*: Hikâyenin geçtiği yer şehirdir. Kahramanlar: Yunus Dede ve gazidir. Hikâyenin konusu gazi ve şehitlere saygıdır.

28. *Hayat Kumaş*: Hikâyenin geçtiği yer köy odasıdır. Kahramanlar: Zihni Usta, İbrahim, Yunus Dede'dir. Hikâyenin konusu yalandır.

29. *İki Mum*: Hikâyenin geçtiği yer bir dükkândır. Kahramanlar: İbrahim, Yunus Dede'dir. Hikâyenin konusu sevgidir.

30. *Sütten Sevgi Merdiveni*: Hikâyenin geçtiği yer kır alanıdır. Kahramanlar: Çoban Salih ve kurbağalardır. Hikâyenin konusu sevgidir.

5.2. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerindeki Tema ve İletiler

Tema, yazılan bir eserde okuyucuda uyandırılmak istenilen duygu ve düşüncedir. Bu bölümde Bestami Yazgan'ın çocuklar için yazdığı hikâyelerin önce kısa bir özeti, hikâyedeki iletiler ve bunların amaçları açıklanmıştır.

5.2.1. Hazinenin Şifresi Adlı Hikâyenin Özeti

Kendi hâlinde esnaf olan Ahmet Efendi, çalışıp dininerek malk mülk alır kalanı ise harcayan bir adamdır. Bütün hayatı evi ile işi arasında gidip gelmekten ibarettir. Masalın ana kahramanı Yunus Dede ile tanışana kadar. Alışveriş için dükkâna gelen Yunus Dede, Ahmet Efendi ile koyu bir sohbe dalıp konuyu Ahmet Efendi'nin kitap okumasına getirir. Sonra Ahmet Efendi'ye bir kitap hediye eder. Her ziyarete gelince bir kitap bir kitap daha derken bu ziyaretler sürer gider. Bu ziyaretler Ahmet Efendi'nin kitap okuma alışkanlığı kazanmasını sağlar. Ona Kitap Ahmet demeye başlanır. Ahmet Efendi'nin üç oğlu vardır. Hastalanmadan bu üç oğluna bir kitap bırakır ve bu kitapta hazinenin yerinin yazılı olduğunu şifreyi çözmelerini ister. Üçkardeş şifreyi çözmek için Yunus Dede'den yardım isterler. Yunus Dede tüm kitapları bölüştürüp şifreyi bulmalarını ister. Kitabın sonunda çocukların okuduğu kitaplar sayesinde biri tıp alanında, diğeri mimari alanında, küçüğü ise ekonomi alanında uzmanlaşır. Kitapta ortaya çıkan ileti ise 'Bilgi En Büyük Hazinedir'.

5.2.1.1. Hazinenin Şifresi Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

“Hazinenin Şifresi” hikâyesinde iletilmek istenen duygu, doğrudan sunulmuştur. İleti, bilginin en büyük hazine olması ve bu hazineye sahip olmak için azimle çalışılması gerektiğidir. Ayrıca hikâyenin sonunda verilen diğeri bir mesaj ise şöyledir: Başarının ve hazinenin efendisi olmak için azmin ve çalışmanın kölesi olmak gerekir sözü ile de dile getirilmiştir. Hikâyede Ahmet Efendi'nin küçük oğlu mimari ile ilgili kitaplar okumuş bu alanda çalışmalar yapmıştır. Yazar burada da mesaj göndermektedir ki bu, “hiç ölmek istemiyorsanız ölümsüz bir eser bırakın sözü” ile ifade edilmektedir. Amaçlarına göre iletiler aşağıda sıralanmıştır:

Kişisel ve Sosyal İletiler: Bestami Yazgan'ın eserlerindeki kişisel ve sosyal iletiler çocuğun ilgi ve seviyesine göre verilen iletiler olduğu gözlemlenmiştir. Yazar, çocuğun ken okuma ile geliştireceğini toplumsal hayatta kişinin çok okumasının her zaman değer gördüğü üzerinde durmuştur. Yazar sosyal iletilerde dost ve arkadaş ziyaretlerine dost meclislerine sık sık vurgu yapar. Hazinenin şifresi adlı kitapta birden çok ileti verilmektedir. Hikâyede verilen en temel ileti kişisel gelişimin çok

önemli olduğu dünyadaki en büyük hazinenin okuma gibi bir alışkanlığa sahip olunmasıdır. Hikâyede verilen diğeri bir ileti ise Yunus Dede'nin Ahmet Efendi'nin ölümünden sonra da arkadaşının çocukları ile ilgilenmesi sağlığında da arkadaşını çok sık ziyaret etmesi sosyal yönden arkadaşlık ilişkilerine önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Hediyeleşme kavramının toplumda değerli olduğu gösterilmiştir.

“Hoş geldin Yunus Dede şerefler getirdin bu ziyaretlerin olmasa ne yapardım. Yine elin boş gelmemişsin. Ne güzel kitap bunlar.” (s.14)

Toplumsal ilişkilerde en önemli değerlerden biri vefadır. Dostluğun en önemli göstergelerindendir. Yazar, birçok hikâyesinde dostluk ve vefa ilişkisini ustaca işlemiş ve hikâyelerde bu vefanın insanların kişiliğinin bir parçası olması gerektiği söylenmiştir.

Aradan yıllar geçmiş. Yunus Dede, dost yadigarı çocukları ziyaret etmiş.’(s.13)
“Ahmet Efendi okumanın tadını almıştı artık. Büyük bir hevesle devam etti kitaplara. Okudukça öğrendi, öğrendikçe bilmediklerinin ne kadar çok olduğunu anladı.” (s.12) cümlesinde kişinin kendini geliştirmesi gerektiğini ve okumanın insan hayatında farkındalık oluşturduğunu görmek mümkündür.

Dinî İletiler: Yazar hikâyelerinde iletileri başarılı ve etkileyici şekilde, çocukların anlayacağı şekilde somutlaştırarak vermektedir.

“Kendi hâlinde bie esnaftı Ahmet Efendi. Çalışıp didinerek biraz para biriktirdi mi yeteri kadarını harcar mal mülk alır ve zekatını verirdi” (s.11) cümlesinde çalışıp çabalamanın gerektiğini, yeteri kadar harcamanın yapılmasına ve zekat kelimesi ile dinî bir ileti içerdiği görülmektedir. Zekat kavramı ile paylaşma duygusunun önemi üzerinde durmuştur.

5.2.2. Bıçak Çiçek Açınca Adlı Hikâyenin Özeti

Hikâyede Avcı Abdi usta adında avcı bir gün av için ormana gider. Yavruları yumurtadan çıkmak üzere olan Serçe karnının acıktığını hisseder. Bunun üzerine beş dakika karnımı doyurup gelirim yavrularının çıkmasına yakın yetişirim düşüncesi ile yuvadan uçar. Uçması ile ilerde avcının kurduğu tuzağa düşer. Avcıya onu bırakması için yalvarır yakarır. Avcıya geri döneceğini sadece yavrularının yumurtadan çıkmasına yardım etmesi izin ister. Avcı ise bir şartla izin verir. Yerine birini bulursan gidebilirsin der. Çaresiz kaldığını anlayan Serçe ağlamaya başlar. Onun sesini duyan Kumru ise yardıma gelir. Serçe durumu anlatır ben gelene kadar benim yerime esir kalır mısın der. Bunun üzerine Kumru kabul eder. Avcı serçeyi serbest bırakır fakat Serçe henüz gelmemiştir. Bunun üzerine avcı Kumruya kimseye güvenmeyecektin der. Elindeki bıçağı kumrunun boynuna sürmeye başlayınca kesmediğini görür. Tekrar denediğinde ise bıçağın çiçek açtığını görür. Bunun üzerine kalbi çarpmaya başlar. Gözlerine inanamaz. Aman Allah'ım, diye bir çığlık atar. Kısık ve ümitsiz bir sesle evini göstererek, haplar, haplarım diyebilir. Kumru içeri gidip hapları getirdiği sürede serçe de gelmişti. Hapları avcıya verip sarılıp ağlaşıp giderler. Uyanan avcı kendine gelince yaşadığının hayal mi yoksa gerçek mi olduğu konusunda kararsız kaldı. İlaç kutusundaki hapları sayınca gerçek olduğunu anladı. O sırada oradan geçen Yunus Dede Abdi'ye selam verir Perişan halini görünce: Hayrola Avcı Abdi! Bugün pek sessiz duruyorsun, hatta biraz dalgınsın da. Avcı Abdi başından geçenleri anlattı. Duruma çok üzüldüğünü yaptığına pişman olduğunu söyler. Bunun üzerine Yunus Dede konuşmaya başlar. Abdi can, istersen bundan sonra şu avcılığı da bırak derim. Peki, nasıl geçinirim dersen, şu bıçak yeter sana. Onunla tahta kaşıklar yapıp satabilir hatta çocuklara tahta atlar, tahta oyuncaklar yapabilirsin. Bunları satma konusunda sana yardımcı olurum der. Bunun üzerine avcı çok sevinir ve Yunus Dede'ye teşekkür eder.

5.2.2.1. Bıçak Çiçek Açınca Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Hikâyedeki tema, “zorda kalanlara yardım elimizi uzatmaktan asla çekinmemeliyiz” şeklinde ifade edilebilir. Bu, Kumru'nun sözlerinden anlaşılmaktadır.

-Yaa Kumru, işte böyle! Kimseye güvenmeyeceksin bu dünyada. Bak bir serçe için canından olacaksın, der. (s.39) sözüne karşılık Kumru,

-Ben Allah rızası için yardım ediyorum, der.

Kişisel ve Sosyal İleti: Dürüstlük ve güvenilirlik çocukların küçük yaşta kazanması gereken en önemli davranışlardandır. Zor zamanlarda bile dürüstlükten vazgeçmeme yardımı ihtiyaç olduğunda yardım eden inşaları hayal kırıklığına uğratmamak önemlidir. Yazgan, bıçak çiçek açınca adlı hikâyesinde güven ve dürüstlük kavramını etkileyici bir şekilde vermektedir. Kişiler arası ilişkilerde dürüstlüğün ve güvenin esas olduğunu anlatmak için serçe ile kumrunun davranışları etkili bir şekilde verilmiştir.

-Ben Serçe için canımı vermiyorum. Ben zorda kalana yardım etme ilkesi doğrultusunda yapıyorum bu fedakârlığı. (s. 40)

Dostluk, fedakârlık, zorda olanlara yardım etmenin önemini ve gerekliliğini cümlesinde görmek mümkündür. Dostların birbirlerini iyiye güzele yönlendirmesi gerektiği gerçek dostluğun bu anlama geldiği iletisi önemlidir. Çocuklara doğru arkadaş özelliklerini kavratmada hikâyelerdeki iletiler önemlidir.

-Abdi can, istersen bundan sonra şu avcılığı da bırak derim. Peki, nasıl geçinirim dersen, şu bıçak yeter sana. Onunla tahta kaşıklar yapıp satabilir hatta çocuklara tahta atlar, tahta oyuncaklar yapabilirsin. Bunları satma konusunda sana yardımcı olurum der. (s.44)

Pişmanlık önemlidir. Çocuklara hata yapmamayı değil hata yapılabileceği bunu düzeltmek içinde çaba harcanması gerektiği öğretilmelidir. Yapılan hatalardan pişmanlık duymanın ve bir daha yapmamak için çaba göstermenin önemli olduğu yazar birçok hikâyesinde ileti olarak vermiştir.

-Avcı Abdi başından geçenleri anlattı. Duruma çok üzüldüğünü yaptığına pişman olduğunu söyledi. (s.43)

Empati, sosyal ilişkileri düzenlemede önemlidir. Toplumsal sorunların en büyük sebebi empati yeteneğinden yoksun bireyler yetişmesidir. Bu yönden yazarlara büyük görevler düşmektedir. Yazgan, bu görevi üstüne alan önemli yazardandır. Bu ileti de çocuğa görelilik ilkesi açısından başarılı bir şekilde verilmiştir.

-Ben Serçe için canımı vermiyorum. Ben zorla kalana yardım etme ilkesi doğrultusunda yapıyorum bu fedakârlığı. Anne serçenin yerinde bende olabilirdim. (s.40) Özellikle ikinci cümlede empati yeteneğine vurgu yapılmaktadır.

Ulusal İleti: Milli değerleri çocuklara aktarmak dilin en önemli görevlerindedir. Çocukların kendi değerlerini bilmesi kendi tarihlerini öğrenmesi oldukça önemlidir. Yazgan, bu açıdan Çocuk Edebiyatında önemli bir yer tutmaktadır. Çocuklara milli ve manevi değerleri eserleri üzerinden vermede oldukça başarılıdır. Yazdığı hikâyelerde milli değerlerin öneminden milli değerlerin tanıtılmasına kadar bir çaba gösteriliği görülmektedir.

Bıçak insanları ve çocukları doyurmak, yemek hazırlamak kullanıldığında güzeldir. O, bıçak tuzağa düşmüş bir kuşun ipini keserken soyludur. Gözlerinden yaşlar süzülerek devam etti: ve o bıçak, mazlum bir milletin elinde işgalcilerin göğsüne saplanırken ne kadar güzeldir. (s.41) Bu cümlelerde yazar, bıçak kelimesini sembolleştirilerek somutlama yapmıştır

Doğa İle İlgili İleti: Yazgan'ın hikâyelerinde hayvan ve doğa önemli bir yer tutmaktadır. Hikâyelerde genellikle mekân olarak doğayı kahraman olarak hayvanları seçer. Doğa ve hayvan sevgisini kahramanlar ve hikâye kurgusu üzerinden kazandırmaktadır. Hayvanlara ve doğaya nasıl davranılması gerektiği öğretilmektedir.

-Sen yavrulama zamanı hayvanları avlanmanın yasak olduğunu bilmiyor musun? (s.37) Cümlesinde doğaya karşı özellikle doğada yaşayan canlılara- hayvanlara- karşı sorumluluklarımızın olduğunu görmekteyiz bu ileti ile.

5.2.3. Mutluluğun Formülü Adlı Hikâyenin Özeti

Hikâye Yunus Dede'nin şehirdeki arkadaşını ziyaret etmek istemesiyle başlar. Öğleye doğru dostunun iş yerine ulaşır. Onu sevinçle karşılayan dostu Kerem Bey'dir. Kerem Bey dostunu görünce çok sevinir ama canı çok sıkkın bir hali vardır. Bunu gören Yunus Dede, Kerem Bey'e sıkıntılı göründüğünü fark eder ve bunun sebebini sorar. Yunus Dede'ye, Allah'a şükür hiçbir sıkıntısının olmadığını Ailecek sağlığımız yerinde, malı mülkü soracak olursan yedi sülaleme yetecek kadar var. Her şey iyi yalnız senin de fark ettiğin gibi bir sıkıntı var içimde ve bir türlü çözemiyorum. Ah mutlu olmanın formülünü bir bulsam der. Hikâye bu söz

cümlelerin üzerine inşa edilmiştir. Bu sözlerin üzerine Yunus Dede Kerem Bey'e dediklerimi yaparsan mutluluğun formülü basit olduğunu söyler. Hikâyenin en can alıcı noktası burasıdır. Yunus Dede yavaş yavaş anlatmaya başlar. Yıllık kârını ona böleceksin. Yarısı ile yatırım yapacaksın. Geriye kalan beş hissenin biriyle ailenin geçimini sağlayacaksın. Bir bölümünü devlete vergi vereceksin. Geriye kalan üç hissenin birisi ile Mutluluk vergisi vereceksin der. Bu söylenenleri yapan Kerem Bey bir sonraki buluşmada Yunus Dede'ye teşekkür eder. Buradaki mutluluk vergisi hikâyenin konusudur. Başkalarının dertlerini giderdiğin zaman çevre mutlu olur sende mutlu olursun.

5.2.3.1. Mutluluğun Formülü Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Yazar hikâyede insanın başka insanların mutlu olmasıyla da mutlu olabileceği anlatılmaktadır. Başkalarını mutlu etmenin sadece maddi konularla sınırlı olmadığı da yardımcı fikir olarak sunulmuştur. Hikâyenin iletileri incelendiğinde hikâyede iletilerin çocuğun anlam evrenine uygun bir şekilde sunulduğu görülmektedir. Çocuğa uygun olmayan iletilere rastlanılmamıştır.

Dinî İletiler: iletiler çocuklara verilirken dikkat edilmelidir. Paylaşma duygusu önemlidir. Yazar, çocuklara paylaşma duygusunu ileti şeklinde vermiştir.

Yıllık karını ona böleceksin. Yarısı ile yatırım yapacaksın. Geriye kalan beş hissenin biriyle ailenin geçimini sağlayacaksın. Fakirlere yardım edeceksin. (s.85)

-Yunus Dede, Allah'a şükür hiçbir sıkıntım yok. Ailecek sağlığımız yerinde, malı mülkü soracak olursan yedi sülaleme yetecek kadar var. Her şey iyi yalnız senin de fark ettiğin gibi bir sıkıntı var içimde. Bir türlü çözemiyorum. Ah mutlu olmanın formülünü bir bulsam der. (s.84)

Ulusal İletiler: Çocuklara var olduğu toplumun yapısını öğretmek önemlidir. Toplumsal bir varlık olan insanın yaşadığı toplumda görev ve sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklardan bir tanesi vatandaşlık görevidir. Vatandaşlık görevi toplumdaki en önemli görevlerdendir. Yazar, milli ve manevi değerleri çocuğa görelilik ilkesi içinde en iyi aktaran yazardır.

Devlete vergi vermelisin. Malını ve canını devletin koruduğunu unutma bir şeyi daha unutma: Devletsiz servet olmaz. (s.85) cümlesinde görülmektedir.

Vergi devlete verilmesi gereken temel en önemli vatandaşlık görevidir. Bu görevi yapmanın kişiyi mutlu etmesi gerektiği iletisi verilmiştir.

5.2.4. Güneşin Doğduğu Her Yer Adlı Hikâyenin Özeti

Hikâye, Yunus Dede'nin İmam Rıza'dan Fabrikatör Yusuf Bey'in kalp krizi geçirdiğini öğrenmesi ile başlar. Bu habere çok üzülen Yunus Dede arkadaşına bir demet gül toplayarak onu ziyaret etmek için yola koyulur. Şehre giden Yunus Dede arkadaşının evine gider ve arkadaşı ile kucaklaşır. Çay eşliğinde sohbet başlayan arkadaşlardan Yusuf Bey, artık ortaya çıkan teknolojik gelişmeleri takip edemiyorum ne yapmalıyım diye sorar bunun üzerine Yunus Dede: Yusuf can Allah bağışlasın senin üç tane oğlun var bu işleri içlerinden birine bırak deyince Yusuf Bey Yunus kardeş üçü birbirinden iyi hangisini seçeceğine karar veremediğini söyler. Yunus Dede bir fikir verir. Masallardaki yöntemi kullansak Çocuklara eşit miktarda para verirsin bir yıl sonra herkes gelir sana ne iş yaptığını ve ne kadar para kazandığını söyler. Sende ilginç yatırımı yapmanı seçersin diye Yunus Bey bu fikri beğenir ama bir yıl sonrada sende gel beraber karar verelim der. Bir yıl sonra bir araya gelirler. Üç kardeşi sıra ile dinlenir. Birinci kardeş tarla kiraladığını buğday ektiğini ve kar elde ettiğini söyler parayı babasının önüne koyar. İkinci kardeşe gelir ikinci kardeş meyve bahçesi satın aldığından ve parasını kat arttırdığını söyler. Sonraki yıllarda artacağından bahsedip ve parayı babasının önüne koyar. Sıra küçük kardeşe gelince oda parayı parayı işletme fakültesinde okuyan son sınıf öğrencisine burs verdiğini onun da bir proje yaptığını söyler. Sonra proje dinlenir. Herkes projesi beğenir. Küçük kardeş seçilir. Seçilen küçük kardeşte bu işi kardeşleri ile beraber çalışma şartı ile kabul eder. Konu çocuğun ilgisini çekecek şekilde kurgulanmıştır. Konudaki babanın davranışı ve adil oluşu işlenmiştir.

5.2.4.1. Güneşin Doğduğu Her Yer Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Kişisel ve Sosyal İletiler: Kardeşlerin seçilen küçük kardeşlerinin de hak ettiklerini düşünmesi, hak edeni tebrik etme, hak edene saygı duyulması gerektiği mesajı verilmek istenmiştir. Kardeşlerin arasındaki olumlu iletişim birbirlerine yardım etmelerini birbirlerinin başarılarını desteklemeleri kişisel ve sosyal ileti açısından değerlendirilir. Dostların birbirine yol göstermesi gerektiğini hasta olduklarında ziyaret etmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Yatsı namazından sonra İmam Rıza'dan Fabrikatör Yusuf Bey'in hastalandığını duyan Yunus Dede çok üzülür. (s.72) Kendi kendine gidip dostumu ziyaret edeyim hasta yanı cennet yanıdır der. (s.73)

Doğa İle İlgili İletiler: Doğaya ve insana verilmesi gereken özen doğa ve insanın birbirini tamamlayan iki unsur olduğu görülmektedir. Çocuklara doğaya saygı duyması gerektiğini öğretmek gerekmektedir.

On yıl sonrasını düşünüyorsan ağaç dik. Elli yıl sonrasını düşünüyorsan insana ve bilgiye yatırım yap. (s.78)

Dinî İletileri: *Yatsı namazından sonra İmam Rıza'dan Fabrikatör Yusuf Bey'in hastalandığını duyan Yunus Dede çok üzülür. (s.72)*

Burada örtük bir şekilde namaz ve imam gibi dinî içerikli sözcüklerin bulunması ortamdaki insanların namaz kıldığını belirtmektedir. Çocuklara ibadet kavramının öğretilmesi gereklidir. Yazar, dinî sembolleri vermede oldukça uzadır.

Ekonomik İletiler: Ekonomik bir toplumun özgürce ve refah seviyesi yüksek bir şekilde yaşaması için önemlidir. Çocuklara ekonomi yapmayı ekonominin ne olduğunu öğretmek gerekir. Zaman, emek, enerji ekonomi açısından önemlidir. Metinde ekonomik iletilere sıkça yer verilmiş. Çocuklara verilen para ile çocukların yaptıkları işleri anlatmaları verimli çalışma alışkanlığı ve üretken bir kişilik edinme yolunda çocuğa katkıda bulunacak şekilde ileti halinde verilmiştir. Ürünü pazarlama konusunda güneşin doğduğu her yerde demesi ise pazarlama alanının her zaman olduğuna değinilir. Bilgi teknolojileri iletimi olarak işletme son sınıf öğrencisinin bitmeyen enerji projesi (Güneş enerjisi ile su ısıtma projesi) ile geleceğin mesleklerinin araştırmaya bilime ihtiyacı olduğu esas yatırımın bilime yapılması gerektiği mesajı verilmektedir.

5.2.5. Demir Dağı'nın Lalesi Adlı Hikâyenin Özeti

Coşkun Bey çok istediği arsayı almış ve hayalini kurduğu inşaata başlamış. İnşaatta çalışan tüm greyderlerin bir lalenin karşısında çalışmadığını duyunca Yunus Dede'yi çağırmış. Olayı anlamasını istemiş. Yunus Dede olay yerine gitmiş ve lale ile greyderin konuşmasını duymuş. Greyder laleye daha önce dağlarda iken onlara arkadaşlık eden bir lalenin olduğunu bu lale ile dostluk yemini ettikleri sonra onların fabrikaya götürülüp greyder olunca laleyi göremediklerini anlatmış. Bunun üzerine Yunus Dede greydere burada çocuklar sıcak yuvaya kavuşacak laleler için bahçe yaparız der. İlk başta sinirlenen greyder Yunus Dede'nin sözleriyle ikna olur ve çalışmaya başlarlar. Lalede oradan alınıp bahçeye taşınmış.

5.2.5.1. Demir Dağı'nın Lalesi Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Hikâyenin genel teması çocukların da çiçekler kadar değerli olduğudur. Ayrıca verilen sözün yerine getirilmesi gerektiği hikâyede vurgulanmaktadır.

Dinî İletiler: Hikâyede geçen dinî iletileri şu sözlerle görmek mümkündür:

“ ... biz de ruhlar aleminde verdiğimiz söze sadık kalmaya çalışanlardanız.” (s.94) Sözü ile İslam inancından olan ruhlar âlemi insanların yaratıldığında Allah'ın kullarına ben sizin Rabbiniz değil miyim? Diye sorduğunda onlarında sen bizim rabbimizsin sözüne hatırlatma yapılmıştır.

Kişisel ve Sosyal İletiler: Söz verme ve verilen sözde durma önemlidir. Söz tutma davranışı değerler eğitimi açısından da oldukça önemlidir. Yazar Demir Dağ'ın Lalesi hikâyesinde değerler aktarımı ile vermiştir.

Lale ile aralarında dostluk yemini ettiklerini söyler dostluk yeminimiz:

İyi günler gitmesin,

Güneşimiz batmasın,

Aylar, yıllar geçse de,

Dostluğumuz bitmesin. (s.92)

Greyder sözünü tutmazsanız dediğinde Yunus Dede:

-Öl söz verme, öl sözünden dönme! (s.96) sözü ile verilen sözün tutulması konusunda bir mesaj vermektedir. Söz verme ve sözde durma kişisel ve sosyal ilişkilerde önemlidir. Burada çocuklar için söz vermenin önemi üzerinde ileti

verilmiştir. Söz verme ve sözde durma kavramı çocuklara olumlu bir örnek üzerinden verilmiştir.

5.2.6. Gül Saçlı Bahçıvan Adlı Hikâyenin Özeti

Hikâyede bir dost sohbetinde oturan kişilerden Yunus Dede arkadaşlarına hikâye bilen varsa buyursun anlatsın demesiyle başlar. Hikâye bu sözün üzerine başlar ve içlerinden Derviş Salih'in yaşadığı bir hikâyeyi anlatmasıyla devam eder. Derviş Salih bir gün düşünün ağrıdığını ve dışçıye gittiğini söyler. Dışçı dışına iğne yapıp beklemesini söyler. Bu sırada dışçı bir telefon görüşmesi yapar ve çok sıkışık olduğunu arkadaşından borç para ister. Arkadaşından olumlu cevap alamayan doktor düşüncelere dalar. O sırada içeriye yaşlı iyi giyimli yaşlı bir kadın girer. Doktor yaşlı kadının damağını takar. Doktora para vermek ister fakat doktor parayı bir türlü kabul etmez. Kadın gider. Bunun üzerine Derviş Salih, doktora bunun nedenini sorar. Doktor da o kadının rastgele bir müşteri olmadığını bir zamanlar ben dokuz aydan fazla yoğun bakımda kaldığını ona canından can, kanından kan verdiğini sonra iki yıl kadar bir şey yiyemediğinde. Bir kuşun yavrusunu beslediği gibi beni beslediğini anlatır. Ayrıca bununla kalsa iyi bu hanımefenn bir oteli var olduğunu yirmi yıl orada kaldığını üç öğün lokantasında yemek yediğini ve kendisinden para almadığını söyler. Okuyacak imkânın olmadığını karşılıksız burs verip okuttup doktor olması için uğraştığını anlatır. Dost meclisindekiler şaşkın şaşkın bu nasıl olur ki derler. Hem şehirde üç otel sahibi vardır üçü de erkektir. Bunun üzerine Yunus Dede hala anlamadınız mı karşılıksız bu kadar işi yapan tek kişi annedir der. O kadın doktorun annesidir. Buradaki konu annelerin evlatlarını karşılık beklemeden büyüttükleridir. Annelerin evlatları için her şeyi göze aldığıdır. Evlatların da bunun karşılığında annelerine vefa borçlarını ödemeleri gerektiğidir. Anne sevgisi, sembolik bir şekilde anlatmıştır. Benzetmelerle konu daha ilginç hale getirilerek merak unsuru dirik tutularak anlatılmıştır. Konu anlatılırken İbiş Dayı'nın yer yer soru sorması ve konuyu anlatanı zor durumda bırakmaya çalışması konuya hareketlilik katmıştır. Anne hakkının ağır bastığı bir konu işlenmiştir. Karakterlerin atışmaları konuyu daha eğlenceli hale getirmiştir.

5.2.6.1. Gül Saçlı Bahçıvan Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Gül Saçlı Bahçıvan adlı hikâyede anne fedakârlığı konusu işlenmiştir. Hikâyenin kurgusu ile tema arasında sıkı bir bağ vardır. Tema, annelerin hakkının kolay kolay ödenemeyeceğini ve her şartta evlatlarının iyiliklerini düşündükleridir. Bu izlek anne fedakârlığı ile iç içe işlenmiştir. Annelerin yaptıklarının ne kadar büyük şeyler olduğu mesajı da vardır.

“O kadın rastgele bir müşteri değil. Bir zamanlar ben dokuz aydan fazla yoğun bakımda kaldım. Bana canından can, kanından kan verdi. Sonra iki yıl kadar bir şey yiyemedim. Bir kuşun yavrusunu beslediği gibi beni besledi. Bununla kalsa iyi.

Bu hanımefenn bir oteli vardı. Yirmi yıl orada kaldım, üç öğün lokantasında yemek yedim. Benden para almadı. Okuyacak imkânım yoktu karşılıksız burs verip okuttu ve doktor yaptı. Söyler misin sen olsan ne yapardın?” (s.60) Bu sözlerle annelerin çocukları için yaptıklarının büyüklüğü görülmektedir.

Kişisel ve sosyal iletiler: Sorgulama çocuğa toplumda oluşan yanlış düzene karşı çıkması, ortaya çıkan sorunların üzerine düşünmesi ve çözüm üretmesi açısından sahip olması gereken temel düşünce tarzıdır. Yazgan, hikâyelerinde oluşturduğu kurgu ile çocuğa nasıl düşünmesi gerektiği yönünde iletiler sunar. Dostluğun önemi güzelliğinden bahsetse de dostlarında her dediğinin doğru olmama ihtimalinin düşünülmesi gerektiği iletisinin verir. Dostluğun ve dost olmanın güzelliği ile ilgili yazar her hikâyesinde değerler aktarımı üzerinden vermektedir. Yazar dostlar ile konuşma üslubunun ne kadar önemli olduğu ve olması gerektiği söylenmektedir. Çocuklarda dostluk duygusunu inşa etmek isteyen yazar kurulan dost meclislerindeki ortamlardan bahsetmektedir.

Yunus Dede ve arkadaşlarının sohbet ortamında konuşma tarzları; *“Dili çiçek, kalbi petek dostlarım! Kimde ikram edecek bilgi varsa buyursun, içindeki güzelliği hepimize duyursun.” (s.57)*

Nasıl sohbet edilir, dostluğun önemi iletisi verilmiştir. Bu mecliste bulunanlar hikâyeyi dinlerken sorgulayıcı bir tutum içerisindedirler. Bu önemli bir iletidir çünkü anlatılanları dinlerken akla mantığa uyan ya da uymayan yönleri konuşmacıya açık açık soran arkadaşlar görmekteyiz. Sorgulama ve eleştirel düşünmeye yönelten bir hikâyedir. Arkadaşların samimi olması anlatılana körü körüne inanmak yerine sorulan sorularla hikâyenin doğruluğuna ulaşılmıştır.

-Olmaz... Böyle şey olmaz. Bunda bir terslik var. (s. 60)

-Şehirde üç otel var üçünün sahibi de erkek doktor yalan söylüyor. (s.61)

Bu cümlelerden İbiş'in iyi bir dinleyici olduğu hikâyede bir tutarsızlık olduğunu hemen fark etmiştir. Burada sorgulayan ve dinleyen bir karakterde olması örnek bir davranıştır. Çocukların dinledikleri ya da izledikleri üzerine her zaman bir

sorgulama ve muhakeme yapmaları gerekmektedir. Bunu da hikâyede oluşturulan ortamda görmekteyiz. İlerilerden bir tanesi de karşılıksız iyilik yapılabileceği üzerinde durulmuştur. Bu da kişisel iletilerde çocuklara kazandırılmak istenilen bir iletidir.

Ulusal İletiler: Toplumda yaygın olarak bilinen bazı inanış ve geleneklerin çocuklara aktarılması ve öğretilmesi gerekmektedir. Yazgan'ın hikâyelerinde toplumca bilinen hikâyesi olan sözlere telmih yapıldığı anlaşılmaktadır.

'*Kul sıkışmayınca Hızır yetişmez*' (s.59) sözü toplumda hikâyesi bilinen ve çok sık kullanılan bir kullanımdır. Toplumda sık kullanılan sözleri kullanmak çocuklara kültürel bir aktarımın yapılacağı en kolay yöntemdir.

Dinî İletiler: Dua dinî olarak önemli bir terimdir. Dua kavramı; Allah'a yönelik, dilek ve istekleri O'na iletme yolu ve Allah'ın verdiği nimetlere karşı şükür ve minnet duygusunun iletilmesi şeklinde yer almaktadır.

Allah sizden uzak etsin. (s.58) sözü ile dua etme iletisi vardır. Metnin birçok yerinde dua ile ilgili cümlelerin olması ve dua etmenin önemi üzerinde durulması çocuklara dua etmenin faziletlerini anlatma açısından mesajlar vermektedir.

5.2.7. Abdulkadir'in Altınları Adlı Hikâyenin Özeti

Dostlar meclisinde bir araya gelen arkadaşlar birbirlerine hikâye anlatırlarken hikâye sırası bu sefer Derviş Salih'e gelmiş. Derviş Salih anlatmaya başlar. Eskiden yolculuklar şimdi kadar kolay ve rahat değilmiş. Belli zamanlarda kervanlar hazırlanır bütün eşyalar kervanlara yüklenir ve yola çıkılmış. Yola çıkılmış çıkılmasına ama yolların bazı noktalarında eşkıyalar geçişe izin vermezlermiş. Yine bir gün bir kervan yola çıkmış. Eşkıyalar yola çıkan bu kervanı durdurmuş. Eşkıya başı Zaroğlu haykırmış kimde para varsa versin demiş. Kimse para çıkarmamış. Sadece bir küçük çocuk benim üç altınım var demiş. Zaoloğlu kızmış herkesi aramış herkesten kese kese altın inci çıkmış. Bunun üzerine eşkıya Zaloğlu'nun dikkatini bu çocuk çekmiş. Çocuğa yönelip adını ve altınlarını verdiğini sormuş. Çocuk annesinin hiçbir konuda yalan söyleme sakın dediğini anlatmış Bu sözlerin üzerine Abdulkadir'e altınlarını geri verin bir kese de altın verin demiş ama Abdulkadir altınları kabul etmemiş. Sinirlenen Zaloğlu bunun nedenini sormuş ve Abdulkadir ise sadece kendisine ait olanı geri kalanın haram olduğunu söyler. Annesinin haram yersen Allah'ın onu sevmeyeceği sözünü hatırladığını anlatmış. Bu sözler üzerine derin derin düşünen Eşkıya Zaloğlu arkadaşlarına dönüp: Arkadaşlar, eşkıyalık buraya kadarmış. Herkesin parasını geri verin deyip oradan uzaklaşmış. Anlatılan konuda bir çocuğun şartlar ne olursa olsun yalan söylemediğidir. Büyük yaştaki

kişilerin de doğru yolu bulması için küçük yaştaki çocukları da örnek alabileceği konusuna değinilmiştir. Burada işlenen konu çocukların seviyelerine uygun bir konudur. İşlenen konuda çocukların da büyüklere örnek olacak davranışlarında olabileceğidir.

5.2.7.1. Abdulkadir'in Altınları Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Abdulkadir'in Altınları adlı hikâyenin teması doğruluktur. Doğruluk teması yazarın konusunun sağlam kurguya dayandırılmasıyla anlatılmıştır. Verilmek istenilen mesaj eskiden yaşanılan bir ortam üzerinden ve ana kahramanı çocuk olan hikâyede akıcı bir şekilde anlatılmıştır. Ana tema doğruluk karşısında ne kaybedeceğimizin öneminin olmamasıdır. Doğruluktan hiçbir koşulda vazgeçilmemesidir. Doğru davranışlarla herkese örnek olunacağıdır. Doğru davranışta bulunanların ilk başka kaybettikleri sanılsa da asla kaybetmezler. Doğruluğun bu dünyadaki en büyük hazine olduğu izleğidir.

Kişisel ve sosyal iletiler: Dürüstlüğün ve cesaretin önemi ve bu dürüstlüğü ve cesareti kahramanı çocuk olan bir hikâye üzerinden verilmesi çocukların iletiyi içselleştirmesini kolaylaştırır. Yazgan Dürüstlüğün en önemli davranış olduğunu tema ile birlikte ileti olarak verilmiştir. Hikâyedeki küçük kahramanın eşkıyayı dürüstlüğü ile doğru yola getirmesi başarılı bir iletidir. Abdulkadir'in sözleri üzerinden görmek mümkün.

Annem ben her zaman 'Aman oğlum, sakın yalan söyleme! diye uyarırdı. Üç altınım gidecek diye yalan söyleyemedim der. (s.8)

Üç altın benim alırım. Diğerleri haramdır almam. Annem bana sana ait olmayan şeyleri alma haramdır. Haram yersen güzel Allahımız beni sevmezmiş. (s.9)

Dinî İletiler: Dinî iletilerdeki kavramların tanınması ve tanıtılması için yazar sade ve anlaşılır bir üslup kullanmıştır. Burada verilen temel iletilerden biri de hakkınız olamayan bir şeyi asla almaya niyet edilmemesidir. Karşılığında çok değerli şeyler olsa da hak edilmeyen hiçbir şey alınmamalıdır. Niyet ve haram kavramları dürüstlikle birlikte çocuğa dinî ileti olarak verilmiştir.

Üç altın benim alırım. Diğerleri haramdır almam. Annem bana sana ait olmayan şeyleri alma haramdır. Haram yersem güzel Allahımız beni sevmezmiş. (s.9)

5.2.8. Olimpiyat Ormanı Adlı Hikâyenin Özeti

Ormanın birinde her yıl düzenli olarak kış olimpiyatları düzenlenirmiş. Önce yarışma dalı sonra yarışmacılar belli olurmuş. Bu yıl, taş atma dalında Tombul Fil ile Uzun Kulak Tavşan yarışacakmış. Kuzeydeki tepeye çıkılacak taşı en uzağa atan kazanacakmış. Fil yarışma için çok heyecanlıymış. Gölde hortumu ile taş tutup uzağa atıyor hem çalışma yapıyor hem de çok eğleniyormuş. Uzun Kulak Tavşan'da son sürat çalışıyormuş. Fakat o çalışırken saksığan onunla dalga geçmeye başlamış. Sevgili Uzun Kulak! Hayalin de bir sınırı olmalı. Senin her tarafın kas olsa neye yarar. Filin bir ayağı etmez. Boşuna yorulma, demiş. Bunun üzerine uzun Kulak: Belki yarışı kazanamam ama bunun için gayret etmezsem kendime olan saygımı yitiririm. Uzun kulak boş durmuyor gece gündüz çalışıyor yatağına girince Ya Rabbi ben elimden geleni yapıyorum. Sen çalışanları seversin bana yardım et diye dua edermiş. O gece bardaktan boşalırcasına yağmur yağmış Her tarafı sel almış. Sabahleyin uyanan herkes çok şaşırmış. Tombul Fil bir türlü tepeye doğru geçememiş. Uzun Kulak ise Elbet Allah büyütür deyip zıplayarak tepeye ulaşmış. Güneş doğduğu halde Tombul Fil gelememiş. Hakem kararı ile Uzun Kulak Tavşan galip ilan edilmiş. Oda boynuna takmış madalyayı hopluya hopluya koşmuş

5.2.8.1. Olimpiyat Ormanı Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Olimpiyat Ormanı adlı hikâyenin ana teması çalışmaktır. Bir işi başarabilmek için çalışmaktan ve gayret göstermekten vazgeçilmemesi gerektiği anlatılmaktadır. Kurgu ile tema iç içe geçerek sağlamlaştırılmıştır. Çocuklara çalışmanın önemi ve sürekli çaba göstermenin ve sabretmenin önemi vurgulanmaktadır.

Kişisel ve Sosyal İletiler: Özgüven çocuğun hayatta başarılı olmasının temel şartıdır. Özgüvene sahip olan bireylerin hayal güçleri gelişmiş, kendine güvenen, sorumluluk sahibi bireylerdir. Yazgan'ın hikâyesi özgüven temalıdır. Özgüvenin çalışmayı destekleyen önemli bir yanı da vardır. Tavşan'ın kendine olan saygısını yitirmemek için çalışmaktan vazgeçmemesi önemli bir mesajdır. Çocuklara öz saygı bilinci oluşturmak için verilebilecek bir mesajdır. Ayrıca çocuklara kendilerini güçsüz hissetseler bile çalışma ile bu güçsüz yönlerini güçlü hale getirebileceklerini gösterir. Burada manevi bir mesajı da görmemiz mümkün. Hikâyedeki iletilerin ayrıca engelliler için ormanda su kenarında tekerlekli

sandalyeler yaptırması sosyal bir iletidir. Diğer bir kişisel ileti ise davranışsal olarak dalga geçme alay etmenin kötü olduğu vurgusudur.

-Sevgili Uzun Kulak! Hayalin de bir sınırı olmalı. Senin her tarafın kas olsa neye yarar. Filin bir ayağı etmez. Boşuna yorulma, demiş. (s.12) Bunun üzerine uzun Kulak:

-Belki yarışı kazanamam ama bunun için gayret etmezsem kendime olan saygımı yitiririm. Hem gün doğmadan neler doğar demiş. (s.12) Buradaki kurguda önemli mesajlar bulunmaktadır. ‘Kendime olan saygım’ kelimesi çocukların güçlerinin yetmeyeceğini düşündükleri işleri cesurca yapabilmeleri için yüreklendirici bir cümledir. Uzun kulak boş durmuyor gece gündüz çalışıyor yatağına girince:

Dinî İletiler: Dinî iletiler verilirken çocukların sadece dua etmemesi ayrıca çalışmaları gerekmektedir.

-Ya Rabbi ben elimden geleni yapıyorum. Sen çalışanları seversin bana yardım et. (s.13)

Bu cümleler çocuğa elinden geleni yaptıktan sonra dua edilmesi gerektiği mesajını çocuğa gizil bir şekilde öğretmeye çalışmaktadır. Ayrıca burada Gün doğmadan neler doğar. (s.12) sözü ile umutsuzluğa düşülmemesi gerektiği mesajı örtük olarak verilmektedir.

5.2.9. Şefkat Çınarı Adlı Hikâyenin Özeti

Yırtıcı hayvanların yaşadığı ormanda Şefkat Çınarı adında bir ağaç varmış. Yırtıcı hayvanlardan kaçan hayvanlar bu ağaca sığınmış. Yırtıcı hayvanlar bu ağaç yüzünden hiçbir hayvana zarar veremez olmuşlar. Bu duruma sinirlenen Kara Yele tüm hayvanları toplamış duruma çare aramışlar. Aslan petrol adında bir yakıt getirip Şefkat Çınarını ortadan kaldırdığını söylemiş. Bunun üzerine petrolü döküp ağacı ateşe vermiş. Ormandaki hayvanlar yardıma koşmuş ama ağacı kurtaramamışlar. Ormandaki hayvanlar günlerce Allah'a yalvarmışlar. Bakmışlar ki ağaç yeniden yeşermiş. Bunu gören Kara Yele ve arkadaşları tekrar saldırmışlar. Kumral Kumru o sırada tekrar dua etmiş. Bunun üzerine Şefkat Çınarı tekrar yeşillenip dalları ok gibi ileri atmış. Zalimler ormanı terk etmiş.

5.2.9.1.Şefkat Çınarı Adı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Şefkat Çınarı adlı hikâyede ana tema, açık ve kapalı iletilerle anlatılmıştır. Açık iletilerden biri, şu şekilde ifade edilebilir: Güçlü olan zayıf olana haksızlık yapabileceğine inansa bile mutlaka bir gün hak yerini bulacaktır. “Mazlumları ve güçsüzleri güldürürse ancak Allah güldürürmüş” (s55).

Kişisel ve Sosyal İletiler: Hikâyede iletileri çocukların ruhsal gelişimine uygun şekilde verilmeye çalışılmıştır. Hikâyede kötülerin cezalandırıldığı iyilerin zafere ulaştığı görülmüştür. Çocuk hikâyelerinin olumlu ve doğru ileti içermesi için kötülerin cezalandırılması iyilerin ise ödüllendirilmesi gerekir. Kötülerin ne kadar sayıca iyilerden üstün olsalar da tek başına iyi kalpli çınarın hepsine galip geldiği görülmüştür. Bu durumda sayının iyiliğin karşısında hiçbir önemi olmadığı görülmüştür. Niteliğin her zaman önemli olduğu gösterilmiştir. Ayrıca merhamet kavramının

Dinî İletiler: Duanın gücü, dinî ileti olarak sunulmaktadır. “Zavallı hayvanlar çaresiz kalınca yürekten samimi bir şekilde dua ettiklerinde dualarına cevap verilmiştir. Onlara Allah'tan başka hiçbir canlı yardım etmemiş ve kendi güçlerinin yetmediği yerde ilahi adalet tecelli etmiştir.” İncanın ve inanmanın duanın samimiyetinin üzerinde durulmaktadır. Hikâyedeki iletinin bir bölümü özellikle - düğüm bölümü- kurgusu şiddet içermektedir. Bu şiddet içeriği çocuğa göre değildir.

Kitap da doğa sevgisi işlenmeye çalışılsa da genel anlamıyla şiddet içerdiği için çocuk da gerilim yaratabilir

Hikâyede genel olarak dinî iletiler göze çarpmaktadır. Masalın izleğinde güçsüzlerin kendilerini koruyamadıklarında Allah'ın adaletinin tecelli edeceği gösterilmiştir *Mazlumlari ve güçsüzleri güldürürse ancak Allah güldürürmüş* (s.55). Allah'ın adaleti üzerinde durulmuştur. Nihayet çınar ağacını yakmışlar. Çınar ağacı yanmaya başlayınca üzerindeki tüm hayvanlar kaçmış ve bir saat sonra o güzelim çınardan geriye göklere uzanan simsiyah bir heykel kalmış. Aradan zaman geçmiş ona sığınan hayvanlar çınarın etrafına toplanıp Allah'a dua etmişler.

- *Bize sevinç dolu gün ver Allah'im!*

Şefkat Çınarı"na can ver Allah'im, deyince bütün canlılar canı gönülden, âmin" demişler. Dualar göğe yükselirken gözyaşları sel olup aşağıya akıyormuş. Düşen damlaların değdiği yerler yeşeriyormuş(...) Şefkat Çınarı"nın yeniden yeşerdiği haberi ormanda yankılanmış.(s.57) Bunun üzerine diğer hayvanlar ağacın yanına gelip ağlayıp günlerce dua etmişler. Allah'a çok yalvarmışlar. Bunun üzerine ağacın yeniden yeşerdiğini görmüşler. Zalimler çınarın yanına koşup şaşkına dönmüşler. Karayele:

-*Şefkat çınarı ve dostlarına ölüm! Hücum arkadaşlar! (s60). Daha sonra bunun üzerine Kumral Kumru yeniden duaya başlamış. Şefkat çınarı yeniden yeşillenmiş. Dalları ok gibi ileri atılmış. Bütün zalimler oradan kaçmış. Masalda zalimlerin elinde sonunda kaybedeceğini ve duanın bizi kurtaracağını anlatmış.*

Evrensel İletiler: Dünyada yapılan adaletsizliğin olduğu ve bu adaletsizliğin düzeni ve dengeyi bozması herkesi mutsuz ettiği iletisi verilmiştir. Barışın ve paylaşmanın kardeşliğin birliğin herkese mutluluk getireceği iletisi verilmiştir.

5.2.10. Paten Giyen Kaplumbağa Adlı Hikâyenin Özeti

Tilki'nin yönetici seçildiği bir orman varmış. Bu orman patika yolların açıldığı trafik ışıklarının ve levhaların olduğu güzel bir ormanmış. Elektrik ışıkları varmış ama elektrik yokmuş. Kavşaklarda trafik polisi varmış. Birinci kavşakta tumbul fil, ikinci kavşakta koca ayı, üçüncü kavşakta zarif zürafa görev yapıyormuş. Her kavşakta bir kütük varmış. Bu kütüğün üzerinde kırmızı varsa elma durulur, sarı ayvada

hazırlanılır, yeşil karpuz görünce de geçilir. Masal'ın bu bölümünde iki önemli nokta vardır birincisi Tilki'nin seçimle ormanı yönetmesi, ikincisi ormanda trafik kurallarının olmasıdır. Tilki ormandaki hayvanlar için birçok yenilik yapmış bunlar: Ördekler rahat gitsinler diye yolun kenarına su arkları yapmış. Engelli hayvanlar için tekerlekli sandalyeler hazırlatmış. En ilginç kaplumbağalara paten hediye etmiş. Kaplumbağa tavşanla yarışıp tavşanı geçen kaplumbağada bu ormanda yaşamış. Yine bir gün yolda Tavşan, Kaplumbağayı görüp ona yarışalım mı diye sormuş. Kaplumbağa: Yenilen yarışa doymazmış. Yarışalım ama çok iyi paten kullandığımı unutma! Hem yine yarı yolda uyuyup kalırsan karışmam demiş. Sabah olunca sincabın hakemliğinde yarışma başlamış. Tavşan canını dişine takıp son sürat koşmuş. Kaplumbağa da ondan geri kalmıyormuş. Tavşan kırmızı elmayı görmediği için birinci kavşaktan geçince Tombul Fil hortumuyla yakalamış. Ceza yemiş. On dakika beklemiş. Tavşan'ın öfkeden gözü dönmüş. İkinci kavşaktan geçerken yine ceza yemiş. Ceza iki katına çıkmış. Kaplumbağa ise kurallara uyarak devam etmiş. Daha sonra Tavşan üçüncü kavşakta da ceza yemiş. Kaplumbağa ise patenleri ayağında kurallara dikkat ederek hızlı hızlı bitiş çizgisine yaklaşmış sincaptan altın madalyayı almış. Ağaca yaslanıp terini silip şiirler söylemiş.

5.2.10.1. Paten Giyen Kaplumbağa Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Trafik kurallarına uymanın önemine yer verilmiştir. Metnin kurgusu konu ile izlek arasında sıkı bir ilişki kurularak gerçekleştirilmiştir. Trafik kurallarına uyulmadığında ceza alınacağı ve dikkatsizliğin ceza alınmasına sebep olduğu teması üzerinde durulmuştur.

Çevresel İletiler: Trafik kurallarının olmasının gerektiği ve uyulmaması durumunda çevreye büyük zararlar vereceği çevresel bir iletidir. Dikkatin ve sakinliğin trafik kültüründe önemli olduğu göze çarpmaktadır. Bunu da tema ile iyi kurgulayıp sağlam iletiler halinde verilmiştir. Trafik kültürü oluşturmak için çocuğa ilginç bir kurgu ile kurallar anlatılmıştır. Bir varmış, bir yokmuş. Çok güzel bir orman varmış. Bu ormanın güzelliği sadece ağaçlardan çiçeklerden gelmiyormuş. Halkın seçtiği değerli bir yöneticisi varmış. Akıllı Tilki çok güzel yönetiyormuş ormanı. *Neler yapmış bir bilerseniz. (s.17)*

Hikâyedeki çevre sadece görsel olarak güzel değil. Yukarıdaki cümlelerden yola çıkıldığında çevre hem doğa güzelliklerin sahip hem de hayvanların seçme ve seçilme haklarının olduğu demokrasi unsurlarının bulunduğu bir çevredir. Çevrede kuralların olduğu ve herkesin bu kurallardan memnun olduğu dikkat çekmektedir. Çocuğa demokrasi bilincinin aşılması için hayvanlar üzerinden sembolik bir ortam anlatılmıştır.

Kişisel ve Sosyal İletiler: Çocuklar, yaşları itibari birbirlerinde gördükleri eksiklikleri dile getirme ya da alay etme gibi olumsuz davranışları sık sık tekrarlar. Bu davranışların kötü davranışlar olduğunu hikâyelerdeki karakterler üzerinden vermek doğrudur. Karakter ise Tavşan'dır. Tavşan hırslı ve alaycıdır.

-Tembel kaplumbağa merhaba! (s.18) Alaycılık ve lakap takma çocuklar arasında çok sık rastlanılan bir durumdur. Masalda tavşanın bu davranışı hoş gösterilmemektedir. Hikâyede Tavşan'ın ikinci kez Kaplumbağayı küçümsemesi alay etmesi sonucunda Tavşan'ın yarışı kaybetmesi önemli bir iletidir. Rakibinin hiçbir zaman küçümsenmemesi gerektiği iletisi verilmiştir. Ayrıca bir yarışa girildiğinde kaybetme ihtimalinin olduğu hiçbir zaman unutulmamalıdır. Diğer önemli kahraman ise kaplumbağadır. Kaplumbağa inançlı ve pes etmeyen dikkatli bir kahramandır. Karakterlerin zayıf ve güçlü yönlerine yer verilmiştir. Tavşan'ın daha önce yenilgisini kabul etmesi zayıf yönlerinin farkında olduğunu gösterir.

Bir varmış, bir yokmuş. Çok güzel bir orman varmış. Bu ormanın güzelliği sadece ağaçlardan çiçeklerden gelmiyormuş. Halkın seçtiği değerli bir yöneticisi varmış. Akıllı Tilki çok güzel yönetiyormuş ormanı. *Neler yapmış bir bilerseniz. (s.17)* Hikâyedeki çevre sadece görsel olarak güzel değil. Yukarıdaki cümlelerden yola çıkıldığında çevre hem doğa güzelliklerin sahip hem de hayvanların seçme ve seçilme haklarının olduğu demokrasi unsurlarının bulunduğu bir çevredir. Çevrede kuralların olduğu ve herkesin bu kurallardan memnun olduğu dikkat çekmektedir. Çocuğa demokrasi bilincinin aşılması için hayvanlar üzerinden sembolik bir ortam anlatılmıştır.

Evrensel İletiler: Demokrasi bilinci ve demokrasi evrensel bir gerçekliktir. İnsanların özgür iradesinin adıdır. Demokrasi eğitimi çocukların için oldukça

önemlidir. Çocukların seçme ve seçilme haklarının olduğunu küçük yaşta öğretmek gerekmektedir. Hikâyenin çevresi ile ilgili en önemli unsurlardan biri ise doğal çevre düzenlemesinin ormanda yaşayan hayvanların ihtiyaçlarına göre düzenlemesidir. Tilki ormandaki hayvanlar için birçok yenilik yapmış bunlar: Ördekler rahat gitsinler diye yolun kenarına su arkları yapmış. Engelli hayvanlar için tekerlekli sandalyeler hazırlatmış. *En ilginçi kaplumbağalara paten hediye etmiş.* (s.18) Burada özellikle engellilerin düşünülmesi engellilerinde doğal hayatın bir parçası olduğu ve engellerine başka engel oluşturacak unsurların ortalıktan kaldırılması mesajı verilmiştir. Bu önemli bir detaydır

5.2.11. Dikkuyruk Efsanesi Adlı Hikâyenin Özeti

Dağın ardında, mutluluklar yurdunda Fareli köy varmış. Bu köyde her şey yolunda giderken Kara kedi çıkagelmiş. Bu köyde zor günler yaşanmaya başlamış. Bir gün yavru fare kaybolmuş, yaşlı fare canını zor kurtarmış. Kara ken yüzünden fareler dışarı çıkamaz olmuş hiçbir işte yapamıyorlarmış. Bunun üzerine bilge fare herkesi toplamış. Ondan kurtulabilmek için ne yapabiliriz herkes fikrini söylesin bir çaresine bakalım demiş. Bunun üzerine Ürkek fare söz buradan geçelim demiş. İtirazlar yükselmiş yurdumuzu terk edemeyiz diyenler olmuş. Daha sonra çözümü Kara ken boynuna çingirak bağlamakta bulmuşlar. Üstelik bu fikri ortaya atanda kuyruğu diğerlerinden kısa olan Yarım kuyrukmuş. Yarım kuyruk bu işi yapmayı üstlenmiş. Annesi endişe etse de bu zorlu görevi cesur yüreği ile göze almış. Masalda cesaretin üzerinde duruluyor. Ayakları dışında her yerini yağlayan Yarım kuyruk Kara kedi uyanırsa onu yakalamaya kalkarsa elinden kayacağım demiş. Gece Kara kedi uyurken çevik bir hamle ile çingırağı Kara ken boynuna asmış. Bunun üzerine tüm fareler tezahürata başlamış 'Yaaaa Şaaaa/ Cesur Kuyruk Çok Yaşa diye bağırılmışlar. Kara kedi çaresiz köyde bir şey yapamayacağını anlayınca köyü terk etmiş. Bu olay üzerine Dikkuyruk efsanesi herkesin diline dolanmış.

5.2.11.1 Dikkuyruk Efsanesi Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Dikkuyruk efsanesi adlı hikâyede cesaret teması üzerinde durulmuştur. Eksikliklere rağmen cesaret gösterilmesi amaca ulaşılacağına göstergesidir. Hikâyede kahramanı olan Dikkuyruk'un kuyruğu yarım olduğu için üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirmesi oldukça zor görünüyordu fakat kendine inanan Dikkuyruk bu işi başarmıştır.

Kişisel ve Sosyal İletiler: Eksik yönlerimizin bizi umutsuzluğa asla sürüklememesi gerektiği, eksik yönlerimizin üzerine gidip onları avantaja çevirebilmenin mümkün olduğudur. Cesaretin önemli bir duygu olduğunu cesaret sayesinde başkalarına da yardımcı olunmasının mümkün olduğudur. Kapalı ileti ise sorunlardan kaçarak değil sorunların üzerine giderek onların çözülebileceğidir. Kaçış asla bir çözüm değildir.

-Efendim! Bükemediğin eli öpeceksin. Kara kediye bir şey yapamayacağımız ortada. Buradan göçelim demiş. (s.28)

Ürkek farenin bu sözleri kaçıştır. Kendimi feda edeceğimi de nerden çıkardınız. Ben bütün tedbirlerimi aldım. Tabii takdir Yüce Mevla'mızın. (s.33) Yarım kuyruğun sözleri ise sorunun üzerine gitmiş ve sorumluluğu üzerine almıştır.

Çevresel İletiler: Masalda yer alan çevre dağın ardında, mutluluklar yurdunda Fareli köymüş. Fareli köyü içinde birçok güzellikleri barındıran uzamı sergilemektedir. Doğa korunması gereken, korundukça da mutluluk kaynağı olan bir uzamı simgelemektedir. Bu anlatıda doğa romantik bir yaklaşımla ele alınmıştır. Bu köyde bulunan fareler çözüm yolu bulmak için bir araya gelip karar alabilecek yapıdadır.

-Kıymetli fareler, sevgili farecikler! Bu kedi yüzünden dünyamız karardı. Ondan kurtulabilmek için ne yapabiliriz? Herkes fikrini söylesin bir çaresine bakalım demiş. (s.28) Bunun üzerine Ürkek fare söz almış:

-Efendim! Bükemediğin eli öpeceksin. Kara kediye bir şey yapamayacağımız ortada. Buradan göçelim demiş. (s.28)

5.2.12. Pembe Şapkalı Ördek Adlı Hikâyenin Özeti

Masalın geçtiği ormanda ağaçlar yemyeşil, gök tertemiz, hava berrakmış. Tüm hayvanlar bu güzel ormanda mutluluk içinde yaşamış. Bu ormanda bir ördek ailesi yaşamış. Bu ailenin beş tane çocuğu varmış. Dördü erkek biri kızmış. Bir gün ördek ailesini ziyarete ördeklerin anneanesi gelmiş. Ördek nine bu güzel ördeklere şirin mi şirin hediyeler getirmiş ama en güzel hediye kız torununa getirmiş. Kız torununa pembe bir şapka getirmiş. Pembe şapka toruna çok yakışmış. O günden sonra da ördek yavrusunun adı 'Pembe Şapkalı Ördek' kalmış. Burada kırmızı başlıklı kıza benzer bir ad olmuş. Metinlerarasılık olarak gösterilebilir. Pembe Şapkalı Ördeği ormanda herkes sever sadece yavru maymun Mastar sevmezmiş. Diğer hayvanların da neden sevdiğini anlamamış. Ördekçiği ne zaman görse, Şapkayı takıp gölde yüzersin. Sen başka ne işe yararsın, diyormuş. Pembe Şapkalı Ördek, bu sözlere çok üzülürmüş ama bir şey demezmiş. Bu sözleri duyan sarmaşık bir gün Mastar'ı uyarmış. Hiçbir şey boşuna yaratılmamıştır. Her varlığın mutlaka diğer varlıklara bir faydası vardır. Her şey değerlidir ve saygı duymaya layıktır. Mastar bu sözleri eden sarmaşığa sen ne işe yararsın demiş. Tam o sırada sarmaşığın dalı kopmuş. Mastar yere yuvarlanmış. Böylece sarmaşığın ne işe yaradığını anlamış. Aynı gün yağmur yağmaya başlamış. Her tarafı sel almış. Mastar ağacın tepesine çıkmış. Biraz sonra itfaiyeci fil hortumunu kaldırmış. Yardıma koşmuş. Bir de ne görsün yıkılmak üzere olan ağacın tepesinde kardeşi. Kardeşinin kurtarılması için yalvarmış. O sırada filin yanında ayı sarmaşığa taş bağlayıp yavru maymuna fırlatmış ama taş yavru maymunun başına gelmiş az kalsın düşecekmış. Kimsenin elinden bir şey gelmiyormuş. Burada sürükleyici ve merak unsurları kurgulanmış. Ördek yüzerek yardıma gelmiş. Sarmaşığı Maymar'a doğru götürmek için yüzmeye başlamış ama şapkası suya düşmüş. Mastar'ın kardeşini kurtarmaya çalışan söz konusu hayat ise Mastar'ın sözlerine kızıp yardım etmemezlik etmemiş. Bütün zorluklara rağmen sarmaşığı ulaştırmış ve yavru maymunu kurtarmış. Bu davranışın üzerine Mastar özür dilemiş. Bir sonraki gün ördeğin kapısı çalınmış kapıyı açtıklarında karşılarında ne görsün Maymar ve Mastar ellerinde bir hediye. Ördek hediye açınca pembe bir şapka görmüş. Ördeğin böylelikle hem yeni şapkası hem de çok seveceği candan iki dostu olmuştur.

5.2.12.1. Pembe Şapkalı Ördek Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Metnin teması evrende yaratılmış bütün varlıkların yaratılma sebebi olduğudur. Evrende her varlığın bir yararı olduğudur. Evrendeki her varlığın değerli olduğu ve evrende var olan tüm varlıklara saygı duyulması gerektiğidir. Burada sarmaşığın işe yaramadığını düşünen Mastar'ın kardeşini sarmaşığın kurtarması gösterilebilir. Tema bu bağlamda güçlendirilmiş ve bu bağlam üzerinden verilmiştir.

Kişisel ve Sosyal İletiler: Çocuklarda küçük yaşta birbirleriyle alay etme birbirlerini küçümseme davranışları görülmektedir. Bu davranışların yanlış davranışlar olduğunu kurgusal metinlerde iletiler şeklinde verilir. Masalda verilen ileti evrende var olan hiçbir canlının küçümsenmemesi gerektiğidir.

...daha sonra ise Mastar ve Maymar'ın ördeğe teşekkür etmesi (s.81)

Mastar'ın zorba, kaba alaycı yönleri verilmiştir. *Bu da bir şey mi? Ben onun suda yaptıklarını ben havada ayaklarıma yaparım. (s.78)*

Her canlının kendi gücünde evrene bir katkısı bulunmaktadır. Bir diğer ileti ise akran zorbalığı diyebiliriz. Mastar'ın sürekli ördeğe karşı olumsuz tutumu söz ve eylemleri ile onu zorda bırakması ve üzmesi bir zorbalıktır. Zorbalığın kötü bir davranış şekli olduğu verilmek istenilen örtük iletilerden biridir. Hikâyenin sonunda teşekkür edilmesi de olumlu davranışa geçişi gösterir.

5.2.13. Gözlük Takan Yıldızlar Adlı Hikâyenin Özeti

Nasrettin Hoca'nın gözü gibi sevdiği varı yoğu bir eşeği varmış. Bir gün bu eşek hasta olmuş. Nasrettin Hoca eşeği hasta olunca Hoca'nın gözündeki parıltıda kaybolmuş. Eşeği sararıp soldukça Hoca daha çok sararıp solmuş. Hoca eşeğine binmeyi çok özlemiş. Bir gece rüyasında sisler arasında eşeğini görmüş. Çok sevinmiş, sevinçten ne yapacağını şaşırılmış. Eşeği yaklaşıncı hoca elindeki değneği yere düşürmüştü. Eşeğinin uçarak gelmesi Hoca'yı şaşkına çevirmiş. Hoca hemen eşeğinin üzerine binmiş. Eşek bir dağın tepesinde durunca hoca eşeğine teşekkür etmiş ve eşeğine ben sana ters binmeyi de çok özledim deyince eşeği hay hay deyip hocayı üzerine bindirmiş. Eşek hızını alamamış uçmuş da uçmuş. Hoca gözünü açınca etrafında yıldız topluluğunu görünce şaşırılmış. Yıldızlar hep birlikte Hoca'ya: Nasrettin Amca hoş geldin. Niçin elin boş geldin demişler? Hoca telaşla heybesinden fıkralarını çıkarıp yıldızlara anlatmış. Sabaha doğru yıldızlar Hoca'ya bir istekte bulunmuşlar. 'Yarın yine gelir misin gelirken bize güneş gözlüğü alır mısın demişler?. Bunun üzerine neden gözlük istediklerini sormuş. Yıldızlar ise: Biz güneşi seviyoruz ama gündüzleri öyle parlıyor ki ona bakamıyoruz. Gözlüğümüz olursa her zaman izleriz demiş. Hoca tamam der gibi yapıp başını sallayınca küçük bir yıldız Hoca'nın yanına gelip parasını vermiş. Hoca tam uçmaya hazırlanırken dolunay kulağına bir şeyler fısıldayıp heybesine bir kese altın bırakmış. Aradan birkaç gün geçince hoca yine rüyasında uçtuğunu görmüş. Yıldızlara gözlük verirken diğer yıldızlar hep birlikte bağıarak: Nasrettin Amca hoş geldin. Niçin elin boş geldin demiş. Hoca gülererek: Su akar, yıldız bakar ancak parayı veren ve iyilik yapan gözlüğü takar diyerek taşı gediğine koymuş. Masalın konusu eski bir Nasrettin Hoca fıkrasının genişletip farklı bir şekilde yazılmasıyla oluşturulmuştur. Fıkranın aslına sadık kalınıp karakterler değiştirilip yeniden yazılmış denilebilir.

5.2.13.1. Gözlük Takan Yıldızlar Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Hikâyenin izleğine bakacak olursa masalın sonunda açık bir şekilde verilmiştir. Bir şey isteyeceğiniz zaman onun ücretini vermeniz gerekmektedir. Bu izlek çocukların yaş grubu göz önüne alınırsa çocuklar için önemlidir. Çocukların toplumsallaşmasında ve alışverişi öğrenmesinde aldıklarının ücretini vermeleri gerektiğini öğretme açısından önemlidir.

Hayvanlarla İlgili İletiler: Çocuklar için hayvan ve doğa sevgisi oluşturmak oldukça önemlidir. Hoca'nın eşeğini çok sevmesi ve eşeği hastalanınca Hoca'nın buna dayanamayıp daha çok hasta olması hayvan sevgisi aşılama konusunda önemli bir iletidir. Hayvan sevgisi metinlerde verilmesi gereken önemli mesajlardandır. Bu metinde bu mesajın kapalı şekilde verildiği ve hayvanların da canlı olduğu güzel davranılması gerektiği mesajı verilmiştir. Açık mesajda ise aldığımız her şeyin bir bedeli olduğu ve bu bedeli ödemeyi göze alacağımız şeyleri istememiz gerektiğidir çünkü hikâyede verilen her şeyin karşılığı olduğu parayı vermeden alınamayacağıdır.

Çevresel İletiler: Hikâyede bariz bir çevre bulunmamakla beraber yıldızların oluşturduğu çevrede dostluk bağlarının sıkı olduğunu söyleyebiliriz. Dolunayın Nasrettin Hoca'ya yaklaşıp kulağına bir şeyler fısıldaması ve heybesine bir kese altın atmasının hikâyenin sonunda bu bir kese altını yıldızlara gözlük alınması için verildiği ortaya çıkmaktadır. Bu durumdan da yıldızların birbirleri için fedakârlık yapabileceği sonucu çıkmaktadır. Masalların çocuklara iyilik, güzellik, erdem ve fedakârlık gibi davranışların aktarılmasında büyük yeri ve önemi bulunmaktadır. Bunu da bu olayda işlendiği görülmektedir. Bu davranışların hâkim olduğu bir çevresel ileti verilmiştir.

Ulusal İleti: Çocuk kitaplarında yeni karakterlerin yanında kültürel genlerimizin yüklü olduğu eski kahramanlardan da yararlanılmalıdır. Hikâyede yerli kahramanlardan Nasrettin Hoca başkahraman olarak seçilmiştir. Nasrettin Hoca'nın Türk edebiyatında önemli yeri vardır. Çocuklara nükteli öğretmede güldürürken düşündürmenin önemini kavratmak için seçilebilecek önemli Türk büyüğüdür. Masalda da hayvanı için üzülen, içinde sevgi barındıran aynı zamanda yardımsever

ve hazır cevap bir Hoca karşımıza çıkmaktadır. Çocukların masal kahramanları ile özdeşim kurdukları göz önüne alınırsa Nasrettin Hoca'nın seçilmesi önemlidir.

5.2.14. Kahraman Karıncalar Adlı Hikâyenin Özeti

Aslanın yönettiği bir ormanda ormandaki tüm hayvanlar mutlu yaşarmış. Mutlu yaşarmış fakat her masalda olduğu gibi bu masalda da mutlu yaşayan hayvanlara zorbalık yapan biri varmış. Bu masalda hayvanlara zorbalık yapan ise bir yılanmış. Bu yılan tüm hayvanlara kötülük edermiş. Bu duruma canı sıkılan aslan tilkiyle haber gönderir. Yılanın zorbalığı bırakmasını ya da ormanı terk etmesini söylemiş. Yılan da sinirlenmiş. Aslan bu sefer tilkiye git söyle düello yapalım yenilen ormanı terk etsin der. Bunu kabul eden yılan ile aslan meydana düelloya tutuşurlar. Yılan aslanı ısırır. Aslan ise yılanın pençe atınca yılan kaçır. Aslanın sırtına bakan fil efendim yılan sizi zehirlemiş zehir yayılmadan yarayı temizleyelim demiş ve temizlemişler. Kral kurtulmuş fakat herkesi bir telaş sarmış. Zorba yılan ya daha kötü şeyler yaparsa diye düşünürlerken zürafa onlara bir fikir verir. Karıncalar yılanın yarasını ısırırsa eğer yılanın yara büyür ve yılan ölür demiş. Gidip bu fikri karıncalara söylemişler. Karıncalar fikri kabul etmiş fakat karıncaları görmesiyle yılan ormanı terk etmiş. Bunun üzerine tüm orman karıncalara teşekkür etmişler.

5.2.14.1. Kahraman Karıncalar Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Kahraman karıncalar hikâyesinin izlediği kötülerin hiçbir zaman başarılı olamayacağı ve kötülerin her zaman cezalarını bulacağıdır. Hikâyesinin konusu ve kurgusu arasında ilişki oldukça kuvvetli ve birbirlerini destekleyici biçimdedirler. Kötülerin başarılı olmaları içinde büyük savaş verdiği fakat birlikte olunca kötüler ne kadar güçlü olursa olsun birliğin kötülüğün hakkın geleceğini göstermektedir.

Kişisel ve Sosyal İletiler: İletiler çocuğun anlama ve algılama evrenine uygun şekilde verilmiştir. Masaldaki açık iletilerden biri bir yerde kötülük yapan etrafa bilerek ve isteyerek zarar verenlerin o ortamda istenmediğidir.

-Ya yaptığı kötülükleri terk etsin ya da ormanı terk etsin! (s. 54) Zarar verenlerin sevilmediğidir. Bu açık olarak aslanın ağzından verilmiştir. Kötülüğün

cezalandırılması içinde birlik olunmasını gerektiği ise kapalı iletidir. Karıncalar kabul edip binlerce karınca rap rap yürüyerek yılanın evine doğru yola çıkmış. (s.62) buradan birlik olma bilinci birlikten kuvvet doğar iletisi kapalı olarak ve sezdirme yöntemi ile verilmiştir. Zorbalıktan hiçbir canlının hoşlanmadığı ve zorbalığa sessiz kalınmaması gerektiği karşı çıkılması gerektiğinde diğer bir iletidir. Birlik olma bilincinin her zaman başarı getireceği üzerine bir mesaj görmekte mümkündür. Ayrıca “özellği ne olursa olsun herkesin kendine özgü bir yeteneği vardır” olarak ifade edilebilecek bir ileti de dikkate değerdir.

Çevresel İletiler: Hikâyede herkesin İyiliğin hâkim olduğu herkesin yardımlaştığı bir çevre verilmiştir. Bu çevrenin huzurunu bozan yılan için topluca karar alındığı ve kötülüklerin barındırılmak istenmediği göze çarpmaktadır. Karar vermede topluca karar alabilmeleri önemli bir iletidir. Önemli bir iletidir çünkü çocuklara bazen karar alınırken başkalarını da dinlemeleri gerektiği ve kararların bazen topluca alınması gerektiği konusunda önemli bir örnek oluşturur. Ayrıca toplu yaşandığında huzur için herkesin mutlu olması için kimseye zarar verilmemesi gerektiğinde çocuklara verilmek istenilen önemli mesajdır. Hikâyede oluşturulan mutlu ve yardımlaşmanın hâkim olduğu çevre bozulsa da gereken birliktelik sağlandığında o mutluluğun tekrar oluşturulacağı görülmüştür.

5.2.15. Misafir Dinozor Adlı Hikâyenin Özeti

Yerde tavşanların zıp zıpladığı, ağaçta sincapların hop hop hopladığı, ayıların bal topladığı güzel sevimli bir orman varmış. Bu ormanda bir gün gece yıldızlar kaybolmuş. Aydede sararıp solmuş, kapkara bulutlar kaplamış gökyüzünü. Bir fırtına başlamış, bir yağmur yağmış. Mavi Yele çıkıp bağırmış canını seven kaçsın, diye gürlemiş. Herkes kaçmış. Üç gün geçip her şey düzeline tüm hayvanlar meydana toplanmışlar. Meydanın ortasında bir dinozorun olduğunu görmüşler. Şaşkınlığını üstünden atan ilk Mavi Yele olmuş. Dinozor'a nereden gelip nereye gidiyorsunuz, diye sormuş? O da Kafdağından geldiğini ama fırtınanın beni nereye getirdiğini bilmiyorum, demiş. Bunun üzerine Mavi Yele üzülmezin biz sizi misafir ederiz demiş. Bütün hayvanlar yuvalarına geri dönmüşler. Misafirlerini iyi ağırlamak için tüm güçleri ile uğraşmışlar. Bir süre sonra dinozora yemek yetiştiremez olmuşlar. Mavi Yele'ye gidip demişler. Mavi Yele, Kara Pençe'yi dinozor ile konuşmaya göndermiş. Kara Pençe dinozora gidip Dinozor kardeş, kralımız Mavi Yele'nin selamı ve kelamı var demiş devam etmiş. Bizim buralarda misafirlik üç gündür, ondan sonra herkes kendi işini kendisi görür. Dinozor Kara Pençe'yi yerden yere vurmuş. Bundan sonra emrediyorum! Kim yemeğimi getirmezse sonu böyle olur deyip ateş püskürmüş. Herkes gece gündüz çalışıp dinozora yemek yetiştiriyormuş. Herkes bıkmış usanmış buna bir çare aramak için

toplanmışlar. İçlerinden Cingöz Tilki, derin düşüncelere dalmış. Sonra bir çare bulduğunu söylemiş. Herkes can kulağı ile dinlemiş. Bundan sonra daha çok çalışacağız daha çok yemek götüreceğiz demiş. Bunun üzerine Tıstus Kaplumbağa gülerek alay etmiş. Tilki kardeş, amma da güzel çare bulmuşsun. Biz çalışmaktan bittik tükendik, sen çare olarak yine çalışmayı öneriyorsun, yazık senin kurnazlığına demiş. Cingöz bundan sonra herkes daha çok çalışacak, daha çok yemek yapacak. Dinozor kilo alacak yerinden kalkamaz hale gelecek. Gerisini bana bırakın. Bunun üzerine herkes çok çalışır. Dinozor'u gece gündüz beslerler. Herkes Dinozor'un olduğu yere gidip dalga geçmiş bunun üzerine ne olduğunu anlamayan dinozor kuyruğunu sallayıp onlara vurmak istemiş ama ne mümkün. Öfkeyle ağzında ateş çıkarmış. Çalılar yanmış. Dinozor güçlükle kalkıp ağır adımlarla kaçmış. O kadar uzağa gitmiş ki bir daha geri dönememiş. Bir süre sonra yağmur yağmış. Orman halkı mutluluk içinde yaşamış.

5.2.15.1. Misafir Dinozor Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Masalın izleğine bakıldığı zaman insanın kendi çalışıp emek harcayıp kendi hayatını kendisinin geçirmesidir. İnsanın emek vermeden başkalarını korkutarak başkalarına kaba kuvvet kullanarak onlara kendi yapması gereken işleri yüklememesi gerekmektedir. Herkesin kendi işini kendisinin halletmesi gerekmektedir.

Kişisel ve Sosyal İletiler: iletinin başında kişinin kendi işini kendi yapması kendisine gösterilen iyiliğin suiistimal edilmemesi gerekmektedir. Kapalı iletilerden misafir etme kavramı ortaya çıkmakta. Zor durumda kalana yardım edilmesi zor günde olanlara yardım elinin uzatılmasının önemli olduğu noktaya dikkat çekilmiştir. Ayrıca yapılan iyiliklere iyilikle cevap verilmesi gerektiğinde masalın temel iletilerindedir. Misafire güzel davranılması gerektiği misafirin güzel ağırlanması için elinden gelenin fazlasının yapıldığı göze çarpmaktadır. Misafirlik kavramının da sınırlı olduğu uzun süre misafir olunamayacağına kapalı iletilerdedir. Zor kullanmanın, tehdittin kötü bir davranış olduğu belirtilmiştir. Zor kullanılarak yapılan davranışların kötü ve çevreyi mutsuz edeceği belirtilmiştir. Ayrıca topluca karar alınması gerektiği bir problem yaşandığında topluca karar alınıp problemin köküne inilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Ne demek istiyorsun sen demiş. (s.23) Kara Pençe'yi yerden yere vurmuş. Bundan sonra emrediyorum! Kim yemeğimi getirmezse sonu böyle olur deyip ateş püskürmüştü. Başkalarına iş yaptırmanın kimsenin hoşuna gitmeyeceği de bir diğer iletidir.

Canını seven kaçsın, diye gürlemiş. (s.21) Herkes kaçmış. Üç gün geçip her şey düzelince tüm hayvanlar meydana toplanmışlar. Meydanın ortasında bir dinozorun olduğunu görmüşler. Şaşkınlığını üstünden atan ilk Mavi Yele olmuş.

-Hoş gelmişsiniz sayın dinozor, nereden gelip nereye gidiyorsunuz, diye sormuş saygıyla. (s.22) Dinozor:

-Kafdağı'ndan geldiğimi biliyorum ama fırtınanın beni nereye getirdiğini bilmiyorum, demiş. (s.22) Bunun üzerine Mavi Yele üzülmeysin biz sizi misafir ederiz demiş. Bütün hayvanlar yuvalarına geri dönmüşler. Misafirlerini iyi ağırlamak için tüm güçleri ile uğraşmışlar. Bir süre sonra dinozora yemek yetiştiremez olmuşlar. Mavi Yele'ye gidip demişler. Mavi Yele, Kara Pençe'yi dinozor ile konuşmaya göndermiş. Kara Pençe dinozora gidip

-Dinozor kardeş, kralımız Mavi Yele'nin selamı ve kelamı var demiş devam etmiş. Bizim buralarda misafirlik üç gündür, ondan sonra herkes kendi işini kendisi görür. (s.23)

Çevresel İletiler: Çevre çocuğun anlayacağı seviyede verilmiştir. Ormanda sevgi ve saygının olduğu herkesin mutlu yaşadığı ideal çevre düzeni anlatılmış. Bu çevreye zarar veren olay, durum ve kişilerle nasıl baş edileceği gösterilmiş. Yaşanılan sorunlarda çevrede yaşayan herkes ilgilenmiş kimse beni ilgilendirmez dememiştir. Görev ve sorumluluk bilincinin olduğu çevre vardır. Sorunlara konuşarak, uzlaşarak çözüm yolları aranmış ve bulunan çözüm yoluna herkes yardım etmiş. Bur da önemli çevresel iletide göze yapan çocuklara olaylar karşısında nasıl çözüm yollarını deneyecekleri ya da sorunları nasıl çözeceklerine dair ipuçları verdiğiidir. Çocuklara yaşadıkları sorunlarla baş etmeleri için ve sorunlara çözmelerde iletişimin önemini gösteriyor. Çocuklar için yazılan eserlerde iletişimin önemine sık sık değilinmelidir. Sorunları çözerkende yardım alınması gerektiği birlikten kuvvet doğduğunu çocuklara benimsetilmeye çalışılmıştır.

5.2.16. Bülbul Sultan Adlı Hikâyenin Özeti

Ormanda sesi güzel Bülbul Sultan adında kuş yaşarmış. Herkes Bülbul'ün sesini severmiş. Bülbulü kıskanan bir Kara Karga varmış. Bülbul Sultan'ı dinledikçe çileden çıkarmış. Bir gün ziyafet vermiş. Tüm kuşlar ziyafete gidince Kara Karga'nın sesini duyar duymaz kaçmaya başlamışlar. Sinirlenen Kara Karga Tilki'den akıl almış. Karşı köydeki avcının ona yardım edeceğini söylemiş. Kara Karga avcından yardım istemiş. Avcı tüfeğiyle Bülbul'ü vurmuş. Vurmuş ama etrafa saçılan her tüyden bir Bülbul ortaya çıkmış. Her yerden Bülbul Sultan'nın sesi gelmeye başlamış. Karga çığına dönmüş. Başını bir ağaçtan başka ağaca vurmuş. Sonunda sersemleyip yere düşmüş..

5.2.16.1.Bülbul Sultan Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Hikâyenin kurgusu konusu incelendiği zaman kıskançlığın karşımızdaki kişiye değil her zaman bize zararı olduğudur. Kendimizde olmayan yetenekleri başkasında görüp üzölmek ve kıskanmanın bize hiçbir faydası olmadığını gösteriyor.

Kişisel ve Sosyal İletiler: incelendiğinde kıskançlık ve iyi arkadaş temalı iletiler vermektedir. Bülbul'ü kıskanan Karga kıskançlığından gözü dönüyor. Kıskançlığın insana her şeyi yaptırdığını göstermektedir. Bu kıskançlık yaptırdığı şeyler hiçbir zaman olumlu şeyler olmadığı ve başa daha büyük işler açtığıdır. Bir diğer ileti ise bize akıl veren herkesin aklına uyulmaması gerektiğidir.

Komşu köyde çok iyi bir avcı var. Bülbul Sultan'ın yuvasını göster, gerisini merak etme demiş. (s.41)

Olmaz, olamaz diyerek çılgınca uçmaya başlamış. (s.43) Başını bir ağaçtan başka bir ağaca çarpmış.Sonunda sersemleşip yere düşmüş.

5.2.17. Aynalı Tavşan Adlı Hikâyenin Özeti

Hayvanların içinde yaşadığı büyük bir orman varmış. Bu ormanın içinde kimisi güzel, kimisi çirkin; kimisi sincap, kimisi maymun bir sürü hayvan yaşarmış. Bu ormanda bir yaşayan bir tavşan bulur buluşturur takar takıştırırmış. Gece gündüz süslenirmiş. Ormanda gururla gezer sözleri ile herkesi üzermiş. Bir sabah yine şarkı söyleyip gezerken maymuna rastlamış. Maymun tavşana selam verince Tavşan sert sert cevap verip terslemiş. Bunun üzerine maymun kırılmış. Neden böyle yapıyorsun Tavşan kardeş diye sormuş. Tavşan çok kibirli olduğu için ukala cevap vermiş. Çeviririm elbette. Sabah sabah çirkin yüzüne bakayım işim ters mi gitsin, diye karşılık vermiş Bu sözlere maymun kırılmış. Oradan uzaklaşmış. Ormanda yoluna devam eden Tavşan yolda bir ayna bulmuş. Sevinçten çıldırmış. Başlamış şarkı söylemeye. Böyle güzel var mı dünya? O günden sonra aynayı elinden bırakmamış. Bütün dünyası ayna olmuş. Öğretmeni ise kızmış. Aynayı yüzüne değil aklına tut demiş. İçinden öğretmenim benim güzelliğimi çekemiyor demiş. Bir gün yolda aynasına dalmış. Avcıların açtığı çukuru görmeyip çukura düşmüş. İmdat diye yalvarmaya başlamış. Bunun üzerine yüzüne bakmadığı maymun imdadına yetişmiş. Karşısında Maymunu görünce şaşırılmış. Kekeleyerek özür dilemiş. Sonra oradan uzaklaşmış. Aynasını korkudan çukurda unutmuş ama arkadaşları ormanın üç yerine ayna asmışlar.

5.2.17.1. Aynalı Tavşan Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

nin izleği başkalarını beğenmeme ken büyük görme kurgusu üzerinde şekillenmiştir. Tavşan'ın kendi dış görünüşüne önem verip ken beğenip başkalarını küçümseme alay etmesini konu alıp bunun üzerine yazılmıştır.

Kişisel ve Sosyal İletiler: İnsanın ken aşırı beğenmesinin doğru bir davranış olmadığı açık ileti şeklinde verilmiştir. Maymun'un :

-Süslü Tavşan dana bir şey diyeyim mi ?Önemli olan yüz güzelliği değil, huy güzelliğidir, demiş ve daldan dala atlayarak uzaklaşmış. (s.48)

Davranış güzelliğinin her şeyden önemli olduğuna değinilmiştir. Diğer bir ileti ise öğretmenin söylediği sözlerdir.

Aynalı Tavşan, yüzüne değil aklına ayna tut. Başına bir iş gelirse bu ayna seni kurtarmaz. (s. 49) Burada aklın ve akli kullanmanın önemini açık ileti olarak verilmiştir. Güzelliğin çok fazla ehemmiyeti olmadığı görülmektedir.

5.2.18. Temizlik Görevlisi Karagöz Adlı Hikâyenin Özeti

Millî değerlerimizden olan Karagöz, elinde süpürge kürek çöp toplamaktadır. Yanından geçen bir adam elinde çikolata, fıstık, fındık dolu poşetten bir şeyler yemektedir. Yediklerinin kabuğunu da sokağa atmaktadır. Karagöz adamın peşine düşer. Bir yandan da söylenir. Vay saygısız vay! Vay köftehor vay! Böyle yürümeye devam ederler. Bir süre sonra adam, evinin bahçe kapısından içeri girer. Karagöz arkadan seslenir: Adamla tartışırlar. Karagöz elindeki çöpleri adamın ayaklarının dibine döker. Adam öfke ile bağırır. Çöpleri çöp bidonuna atman gerekirken evimin bahçesine döktün der. Saçmalık değil mi yaptığın dediğinde Karagöz, burası senin evinse şehir de bizim evimiz der. Adam al hayrını gör evinin der. Karagöz etraftı göstererek: Sen kirletmezsen hayrını göreceğim der. Çöpü getirip senin evinin önüne dökmek ne kadar saçma ise sokağa dökmekte o kadar saçma der. Bundan sonra sokağa çöp atma der.

5.2.18.1. Temizlik Görevlisi Karagöz Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Metin incelendiğinde metnin izleği çevremizi temiz tutmak gerektiği ve bunu yaparken çevreyi kendi evimiz gibi görmemiz gerektiğidir.

Çevresel İletiler: Metnin vermek istediği ileti çevremizi temiz tutmak ve temizlik görevlilerine yardımcı olmak. Metinde Karagöz'e sen temizlik görevlisi değil misin tabi yapacaksın gibi bir anlam oluşturulmuş ve bunun yanlış olduğunu metnin sonuç bölümünde gösterilmiştir. Çevreye karşı duyarlı olunması gerektiği ve esas evimizin çevre olduğunun unutulmaması gerektiğidir. Çevrenin temizlik ekseninde etrafında iletiler verilmiştir. Metindeki kahramanın temizlik görevlisi olan Karagöz'e kaba ve kötü davranması da çevremizdeki çalışanlara daha özverili davranmamız gerektiğinin dikkat çeker. Hikâyede çocuklara çevreyi temizlemenin ya da temiz tutmanın temizlik görevlilerine ait olmadığı herkesin görevi olduğu mesajı verilmiştir. Karagöz'ün temiz bir çevrede yaşamak isteği eline süpürge aldırıştır. Yaşanılan mekânların temiz ve güzel olmasının istenmesi bunun için çaba harcanması gerektiğini gösteriyor. Gerçek temizliğin aslında kirletmemek olduğu gözler önüne serilmektedir.

Sensin çarkçıbaşı. (s.9) Söyle ne söyleyeceksen der Karagöz'e. Karagöz elindeki çöpleri adamın ayaklarının dibine döker. Adam öfke ile bağırır. Çöpleri çöp bidonuna atman gerekirken evimin bahçesine döktün der. Saçmalık değil mi yaptığın dediğinde Karagöz, burası senin evinse şehir de bizim evimiz der. Adam al hayrını gör evinin der. Karagöz etrafı göstererek:

-Sen kirlletmezsen hayrını göreceğim der. Çöpü getirip senin evinin önüne dökmek ne kadar saçma ise sokağa dökmekte o kadar saçma der. Bundan sonra sokağa çöp atma der. (s.10)

Ulusal İletiler: Hikâyedeki kahramanlar Karagöz ve parktaki adamdır. Metinde Karagöz'ün çevre konusunda duyarlılığı ve nüktedanlığı göze çarpmaktadır. Yazılan metinlerde halkın benimsediği karakterlerin olması çocuklara kültürel aktarımın ve iletinin karakterler üzerinden verilmesi önemlidir. Karagöz ve Hacivat'ın çocuklar için uygun ve eğlenceli karakter olması ve millî kültürün bir parçası olması iletilerin hem çocuğa uygun olmasını kolaylaştırmış.

5.2.19. Yağmur Kuşları Adlı Hikâyenin Özeti

Bir şehir varmış o şehirde sıcaklar şehirdeki çocukları yakar kavurmuş. Ağlayan çocukları duyan sevgi bulutu çocukların haline acımış ve yağmur damlacıklarını yanına çağırıp benim güzel yavrularım! Yeryüzünden gelen ağıtları duyuyorsunuz. Günlerden beri bütün çocuklar susuz uykusuz. İçimdeki pamuk anne yüreği, buna dayanmıyor. Sizi oraya göndermek istiyorum. Ne dersiniz? Demiş. Bunun üzerine yağmur damlaları sevinmiş ve yağmurdan sonra bir kuş olup çocukların penceresine gidip masal da anlatalım demişler. O günden itibaren akşama kadar arı duru bir masal yağmuru başlamış Akşam olup yağmur nce de evlerin penceresine konup bülbül, kanarya, bazen de güvercin olup masal anlatmış.

5.2.19.1. Yağmur Kuşları Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Hikâyenin teması doğa ve evren. Hikâyede yağmurun doğa üzerindeki önemi ve evrenin var olması üzerinedir.

Doğa iletisi: Hikâyede verilmek istenilen temel ileti doğanın bir düzeni olduğu ve bu düzendeki en ufak bir aksaklığın doğanın tüm dengesini alt üst edeceğidir. Yağmurun yağmaması tüm dengeyi bozacaktır. Böylelikle çocuğa doğadaki dengenin hayatiliğine vurgu yapılmıştır.

Hayvanlarla İlgili İletiler: Her bir yağmur damlacılığının bir kuşa dönüşüp çocuklara hikâye, ya da masal anlatması doğa ile hayvanların iç içe bir bütün olduğu iletisi verilmek istenmiştir.

Evren ile İlgili İletiler: Bulut, yağmur ve kuş sembollerinin aslında evrende var olan düzeni ve dengeyi simgelediği ve çocuğa bunun ayrılmaz bir bütün olduğu mesajı verilmiştir. Yağmur damlacıklarının kuşa dönüşüp masal anlatması ise evrendeki her uyumlu olup tekrar bize döndüğünün bir kanıtıdır.

5.2.20. Sanatçı Aslan Adlı Hikâyenin Özeti

Ormanın birinde sanata aslan merak salar. Sanatçı olmaya karar verir. Karar verir fakat herkesin gittiği yoldan sanat yapmak istememiş. Önce davul çalmak istemiş. Davul, tokmakla çalınır diyenlere nu herkes yapar. Benimki ilginç ve farklı olmalı, diye kükrermiş. Davulu tokmak yerine pençesiyle çalmaya çalışmış davulu patlatmış. Almış bu sefer sazı eline. Bu seferde tellere pençe atar atmaz teller kopmuş. En sonunda ise ressam olmaya karar vermiş. Ağaç ve çiçek resimlere çizmiş. En sonunda sıkılmış ilginç resimler yapmalıyım der. Tilkiyi yanına çağırır. Tilkiye aslan postunu giydirmiş. Aslan postuna bürünen tilki ise modellik yapmış. Bu çalışma günlerce sürmüştü. Geceleri aslan postuna bürünmüş tilkiyi görenler, onu aslan sanıp önünde saygıyla eğilmişler. Bu tilkinin hoşuna gitmeye başlar. Resim bitince aslanın yanına gelir onu övgüler yağdırarak postu hediye etmesini istemiş. Aslanın yeleleri kabarıp ve izin vermiş. Aradan günler geçmiş aslan postu giyen tilki, geceleri ormanda gezmeye başlamış. Herkese meydan okumaya başlamış. Ormanda yeni bir aslanın ortaya çıktığı duyulmuş. Bunu duyan aslan bir gece göl kenarına gidip saklanmış. Aslan tilkiyi tanımakta gecikmemiş. Gölden su içmekte olan ceylanlara saldıracakken aslan kükremiş. Tilkiye bir pençe vurmuş. Tilki arkasına bakmadan ormandan kaçmış.

5.2.20.1. Sanatçı Aslan Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Hikâyenin teması, “bize verilen görevi yaparken görevimizi kötüye kullanırsak sonunda zarar görürüz” şeklinde ifade edilebilir.

Kişisel ve Sosyal İletiler: Hikâyede verilmek istenilen kişisel ve sosyal iletilere bakacak olursak aslanın sanat ile uğraşması ve yeni bir türü denemeye çalışması çocuklar açısından önemlidir. Burada çocuklara yeteneklerini keşfetmeleri için farklı farklı sanat dallarıyla uğraşmaları gerektiği ve uğraşırken başarısızlığa uğrandığında vazgeçilmemesi gerektiği iletisi verilmelidir. Aslan önce davul çalmaya çalıştı ve beceremedi daha sonra ise sazı denedi yine olmadı. En sonunda

resim sanatını başardı. Ormandaki tüm hayvanlar aslanın resmini beğenip evlerine astı. Uzun uğralar sonunu başarıyla elde etti. Burada çocuğa kişiliğini oluştururken karşısına çıkacak olumsuzluklara takılıp kalmaması gerektiği iletisi verilmiştir. Verilmek istenilen bir diğer ileti ise kendimize uygun olmayan sahte kişiliklere bürünmemiz gerektiğidir.

5.2.21. Eşek İnadı Adlı Hikâyenin Özeti

Hacivat Karagöz'ü ziyarete gider ama bir türlü sohbe başlama imkânı bulamaz. Ne zaman söze girecek olsa Karagöz'ün eşeği anırmaya başlar. Hacivat sessiz bir anı yakalayıp sorar. Karagöz'üm! İyi misin hoş musun, dolu musun boş musun? Karagöz cevap vermeden eşeği anırır. Aaaa iii! Aaaa iii! Karagöz öfkeyle, ne iyim ne hoşum. Yokluk dersin dopdolu, para dersin bomboşum. Karagöz'ün eşeği yine anırır: Aaaa iii! Hacivat elini kulağına götürerek, tam olarak anlayamadım Karagöz'üm! Bir daha söyler misin? Karagöz başını sağa sola sallayarak Elbette anlamazsın Hacı Cav Cav, bizim eşek parazit yapıyor der. Karagöz'üm eşeğe ne oldu böyle diye sorar. Karagöz bilmiyorum der. Hacivat bu işte bir bit yeniği olduğunu anlar. Dur bakalım Karagöz der eşek durduk yere anırmaz. Karagöz bu sefer öfke ile anlatmaya başlar. Üç gün önce bizim eşekler değirmenden geliyorduk. Üzerinde iki çuval un. Dereye gelince bir türlü suya girmedi. Eşek inadı tuttu. Ben zorladım biraz daha zorlayınca suya yuvarlanmasın mı? Gitti ekmeçlik unlar. İşte o günden beriz eşek cezalı. Karagöz'ün hanımı utanarak 3 günden beri yem de vermiyoruz. Bunun üzerine Hacivat Karagöz'e onun ki eşek inadı senin ki ne der. Karagöz'ü zor da olsa ikna eder.

5.2.21.1. Eşek İnadı Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Hikâyenin teması, “hayvanlara iyi davranmak ve hayvanları yaptıklarından dolayı cezalandırmamak” olarak anlatılabilir. Hikâyedeki iletiler iki başlık altında toplanabilir.

Hayvanlarla İlgili İletiler: Çocuk hikâyelerinde hayvanlarla ilgili verilen iletiler çok önemlidir çünkü hayvan sevgisinin aşılmadığı çocuklarda insan sevgisinin oluşması mümkün değildir. Doğa, insan ve hayvan yaşamın bir bütünüdür. Anlatılan hikâyede Karagöz'ün eşeğine yaptığından dolayı ceza vermesi Hacivat tarafından da doğru karşılanmamıştır.

-Hacivat 'Karagöz'üm, hayvanları aç bırakmak hem ayıp hem günahdır... Hadi, şunun verini rahat rahat konuşalım. (s.4) Burada hayvanlara yapılan eziyetin Allah katında da uygun görülmediği belirtiliyor.

5.2.22. Düğün Yemeği Adlı Hikâyenin Özeti

Hikâye Karagöz ve Hacivat'ın sokakta karşılaşması ile başlar. Karagözün Hacivat'ın oğlunun düğünü olduğunu sanmasıyla nüktedan bir hal alır. Hacivat Karagöze hadi gidip sevinçlere ortak olalım demesiyle devam eder. Karagöz buna itiraz eder. Hacivat bunun nedenini sorar. Karagöz yahu düğünlerde kızın annesi ağlar, babası karalar bağlar. Ben niye gideyim der. Hacivat iyide gelin kız hem ağlar hem gider sen niye ağlayasın der. Karagöz bu seferde duygulanır. Hacivat yahu ne oldu der. Karagöz benim kızımda öyle yapar mı yani hem ağlayıp hem gider mi der. Hacivat başını sallar. Gider Karagözüm gider. Karagözüm bu kadar ağıt yeter. Geç kalırsak lahmacun pide biter. Karagöz lahmacun lafını duyunca ne lahmacunu der. Bunun üzerine Hacivat ne lahmacunu olacak senin gibi ağlayanları teselli etmek için düğün sırasında yemek verirler. Karagöz Hacivat'a bir daha vurur. Bre köfte hor bunu baştan söylesene neden beni boş yere ağlatıyorsun der.

5.2.22.1. Düğün Yemeği Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Hikâyenin konusu, “düğündür”. Bu konu, Türk kültüründeki önemli bir toplumsal olgu ve geleneksel öğedir. Hikâyede verilmek istenilen tek ileti düğün ve misafir kavramları üzerinedir.

Ulusal İleti: Metinde oluşturulan temel ileti düğündür. Düğünler toplum hayatının ve kültürün vazgeçilmez bir ögesidir. Aile kavramının başladığı temel noktadır. Düğünler birlik ve beraberliğin olduğu yardımlaşmanın, dayanışmanın ve neşenin egemen olduğu alanlardır. Çocuklara ailenin temel taşı olduğunu ve düğünlerin önemini gösterdiği iletiler içermektedir.

Kişisel ve Sosyal İletiler: Aile toplumsal bir kurumdur. Hikâyede geçen düğün olgusu sosyal yaşantının aile ile bir bütün haline gelecek olmasıdır. Ayrıca bu hikâyede düğüne gelen insanlara mutluluğu paylaştıkları için ikramda bulunulduğu görülmektedir. Düğünlerde ya da cenazelerde ikramda bulunmanın sosyal hayatın bir parçası olduğu iletisini görmekteyiz. Buradan kültürel bir ileti olduğu da göze çarpmaktadır.

5.2.23. Hayat Sevince Güzel Adlı Hikâyenin Özeti

Havanın sıcak olduğu bir ormanda küçük fil su içmek için göle gider. Gölde üç küçük hayvan görür. Onların haline şaşırır. Siz kimsiniz diye sorar. Küçük hayvanlar ise biz kurbağayız ya sen? Fil duyduklarına şaşırır. Ben filim der beni herkes tanır. Kurbağalar gülerken sen çok irisin der. Fil ise sizde çok küçüksünüz der. Bu söz üzerine kurbağalar alınıp şarkı söylemeye başlarlar. Fil de benimde sesim çok güçlüdür. Sonra hortumuyla üfleyiverir. Kurbağalar deprem deprem diye kaçırlar. Kurbağalar bu sefer toprağın üstünde hopyayıp zıplarlar. Filde bende zıplarım der ve zıplar. Kurbağalar korkudan kaçırlar suyun içine girer. Fil kurbağalara sizi korkutun mu der. Kurbağalar file cevap verir. Biz senden daha iyiz çünkü suyun üzerinde uzun süre kalabiliriz. Sen bunu yapamazsın. Fil bende hortumumla suyun hepsini çekebilirim. Kurbağalar küçük filin suyu çekişini hayretle seyredeler. Şimdi ne yapacağız. Kurbağalardan biri çocuklar bizi çok sever suyumuzun bittiğinden haberleri olursa kovalarla su taşırlar. Bunları duyan fil ben de her zaman çocukları severim onları sırtımda taşıyım. Sonunda ortak bir nokta bulurlar. Her iki tarafta çocukları çok sever. O halde birbirlerini de sonsuza kadar sevebilirler. Fil haznesinde tuttuğu suyu göle boşaltır. Artık her şey güzel olmuştur.

5.2.23.1. Hayat Sevince Güzel Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Ormanda birbirlerine rastlayan hayvanlar birbirlerine karşı bir yarış içerisine girer. Metnin teması birbirlerinden farklı olan canlıların bir arada yaşaması gerektiği ve birbirlerini sevmelerinin hayatı daha anlamlı kılacağıdır.

Kişisel ve Sosyal İletiler: Doğadaki bütün canlılar birbirlerinden yaşça, türce ve birçok konuda farklılık gösterirler. Çocukların dünyadaki farklılıkları anlamaları ve bu farklılıklara saygı göstermeleri gerekmektedir.

-Siz çok küçüksünüz... Sizi görebilmek için mercekle kullanmak gerek, ha ha ha (s.3)

-Sen çok irisin ama hah hah ha... (s.3)

Cümleleriyle canlıların ebatlarının farklı olabileceği gösterilmiş. Ayrıca bu farklılıklarla dalga geçme gibi olumsuz davranışların tüm çevreyi olumsuz etkileyeceği üzerinde durulmuştur. Metnin temel iletisi, saygıdır; özellikle farklılıklara saygıdır. Birbirleriyle anlamsız bir şekilde yarışa giren canlıların mutsuz olacağı anlatılmaktadır.

Evrensel İletiler: Sevgi iletiler içerisinde verilen ya da verilmek istenen evrensel bir duygudur. Hikâyedeki temel sorunun sevgisizlik olduğu göze çarpmaktadır. Bu ileti çocuklar için hem sorunun kaynağını anlamak hem de sorunu çözmek için önemli bir iletidir. Hikâyede sorunun temel kaynağının birbirlerini sevmemeleri ve birbirleriyle dalga geçtikleri için olduğunu hikâyenin sonunda anlamışlardır.

5.2.24. Profesör Pap Adlı Hikâyenin Özeti

Betül ilkokula giden, öğretmenini seven kıpır kıpır, neşeli ve çalışkan bir öğrencidir. Birinci dönem sonunda geldiklerinde okuma yazmayı öğrenmişti bile hatta sayıları, toplama çıkarmayı da. Karnesini alınca dünyalar Betül'ün olmuştu. Betül'ün karnesi çok iyiydi. Karnesini herkese gösterir. Karnesini görenler ona para ya da hediyeler verirdi. Bir gün karnesini amcasına göstermiş amcası da madem böyle güzel bir karne aldın okullar açılana kadar Pap'ı sana bırakıyorum der. Betül sevinçten havalara uçar. Papağan çok şey biliyordur. Kendisinin bilmediklerini bile. Çarpım tablosunu biliyor. Türkiye'nin bütün illerini de. Bir süre sonra Betül çok sessizleşir. O eski halinden eser kalmaz. Annesi bu duruma çok üzülür. Okullar açınca geçer diye düşünür. Okullar açılır öğretmeni annesini çağırır durumu anlatır. Papağanını okula getirmesini söyler. Tüm sınıf papağana sorular sorar. Papağan bilir. Çocuklar kendilerini eksik hisseder. Nihal hoca papağana sorular sorar. Papağan soruları cevaplayamaz. Tüm çocuklar böylelikle kendilerini iyi hisseder.

5.2.24.1. Profesör Pap Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Çocukların kendi kendine yeterli olma sürecinde yakın çevresinden yardım alabileceği gerekliliği anlatılmakta, başkalarından destek almanın kötü bir şey olmadığı vurgulanmaktadır.

Kişisel ve Sosyal İleti: Hikâyede verilmek istenilen ileti, çocukların yer yer özgüvenlerinin kırılacağı ve büyüklerinden yardım almaları gerektiğidir. Çocuklar yapı itibarıyla kendilerini en ufak başarısızlıkta eksik algılayıp mutsuz hissedebilirler. Büyüklerden yardım isteme konusunda çocukları yönlendirmek gerekir. Kişisel ve sosyal iletiler çocuklara kişilik oluşmasında en fazla yardım eden iletilerdir.

5.2.25. Aslan Kedi Adlı Hikâyenin Özeti

Hayvanat bahçesine gelen herkes aslanın kükremesini duyunca ürperir ve korkardı. Demir parmaklıklar ardında kalan aslan bu duruma bir türlü alışamamıştı ve kabullenememişti. Bir gün yine öfkesi dayanılmaz bir hal almıştı. Kafese giren bir kedi ona selam vermişti. Ken samimiyetini gören aslan sakinleşti. İkinin güzelce konuştuğunu gören tilki aslanla alay etti. -Sivri dişlerine, öldürücü pençelerine ne oldu eski kral? Kediye görünce sende kedimi oldun? (s.106) Aslan tilkiye kükreyince tilki kaçır. Kedi aslana bu insanoğlunu hiç anlayamıyorum. Yemeklerinin artıklarını çöpe döküyorlar bize vermiyorlar. (s.107) Sohbet koyulaştıkça ormanın kralı ailesini çok özlediğini oğlunun duysa ona yardım için geleceğini söyledi. Bunun üzerine kedi ben sana yardımcı olurum dedi. Aslan oğlunun yerini tarif etti ve yelesinden üç tüyü kediye verdi. Oğlum bu kokuyu alınca seni bulur dedi. Kedi aslanın tarif ettiği ormana gitti. Aslanın oğlu kokuyu alınca geldi. Kediye çıkışarak sende kim oluyorsun. Babamın kokusu nasıl kokarsın? Bunun üzerine kedi olan biteni anlatır. Yapılan planla aslan kurtarılır.

5.2.25.1 Aslan Kedi Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Sevginin ve dostluğun gücü bu hikâyenin temasını oluşturmaktadır.

Hayvanlarla İlgili İletiler: Hikâyede hayvanların hayvanat bahçesinde olmasının doğru olmadığı aslanın ağzından ileti olarak verilmiştir.

-Yemek artığı olsa da sen bir şey istiyorsun onlardan. Ben hiçbir şey istemiyorum kedi kardeş. Ekmekleri de yemekleri de onların olsun. Sadece çaldıkları özgürlüğümü geri versinler bana! (s.107)

Kişisel ve Sosyal İletiler: Dostluğun dünyadaki en güzel duygu olduğu ve bu duygunun iyileştirici etkisi olduğunu kahramanın ağzından ileti olarak verilmiştir.

-Sevgi ve dostluk karşısında en sivri dişler yumuşar, en sert pençeler pamuk gibi olur dedi. Şimdiye kadar hiç kimse bana dostça yaklaşmamıştı... (s.106)

Ayrıca israfın kötü bir şey olduğunu doğadaki canlılarla paylaşım içerisinde olmamız gerektiği iletisi verilmiştir. Bunu şu cümlelerle görmek mümkündür:

- Bu insanoğlunu hiç anlamıyorum aslan kardeş. Yemeklerinin artıklarını bize vermiyorlar, çöpe döküyorlar.

5.2.26. Beklenen Sabah Adlı Hikâyenin Özeti

On bir ayın sultanı ramazan geliyor bütün güzelliğiyle. Allah'ın verdiği sabır ve gayretle orucunu tutan Yunus Dede Ramazan'ın son günleri yaklaştığı için içini tatlı bir hüüzün kaplıyordu. İftara az zaman kaldığından bir taraftan radyodan Kur'an-ı Kerim dinleyip bir taraftan da sofrayı hazırlıyordu. Ezan okunup orucu açıyordu ve Allah'a şükrediyordu. Akşam namazı için hazırlık yaptı. Daha sonra teravih kılıp evine geldi başını yastığa koyup düşüncelere daldı. Ülkeyi, ülkenin gençlerini düşündü durdu. Hep böyle düşünceli geçirdi günlerini. Yarın Ramazan Bayramı. Sabah erkenden camiye gideyim, bayram namazını kıldıktan sonra güneşimizin yeniden doğması için Yüce Mevla'ya dua edeyim, diye düşündü. Bayram sabahı. İçindeki coşkuyla yolunu tutuyordu. Yol boyunca dilinden bir dua nakaratı başlıyordu.

*Bir sabah bekliyorum,
Çınarca gümrah olsun!
Bir sabah bekliyorum, bir sabah
Yardımcım Allah olsun!*

5.2.26.1. Beklenen Sabah Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Hikâyede oluşturulan tema millet için beklenen daha güzel günlerin gelmesi ve tarihin eskiden yaşanıldığı o parlak günlerden daha da parlak günlerin yaşanmasıdır. Hikâyede dinî iletiler ağır basmaktadır.

Dinî İletiler: Allah'ın verdiği sabır ve gayretle orucunu tutuyor. İftara az bir zaman kala Kur'an-ı Kerim dinliyor. Ezanın okunması ile top patlaması ile orucunu açıyor besmeleyle. Verdiği nimetlere ve iftar güzelliğinden dolayı bir daha şükrediyor. *Akşam namazının ardından teravih namazı için arkadaşları ile hazırlığa başlıyor Huşu içinde namazı kıldıktan sonra arkadaşları ile sohbet ediyor. (s.83)* Buradaki iletilerden namazın, ezanın, ramazan ayının ve şükretmenin Müslüman için hayatın bir parçası olduğu mesajı verilmektedir. İbadetlerin neler olduğu konusunda da bir ileti sunmaktadır.

Huşu ile bu ibadetlerin yapıldığı vurgusu da önemlidir. Eve geldiğinde sahura kalmak için yatma hazırlığı yaptı. (s. 84) Dinî ibadetler için hayatta bir düzenin olduğu ibadetleri yerine getirmek için çalışma yapıldığı görülmektedir.

Kişisel ve Sosyal İletiler: *Eve geldiğinde yatağa uzandığında düşüncelere dalıyor. (s.84) burada düşüncenin insan hayatının en önemli parçası olduğu iletisi vardır. Yunus Emre'nin 'Bir ben vardır bende benden içeri.' Dediği gibi sık sık kendisiyle konuşuyor. (s.84) Burada verilmek istenilen temel ileti kişi ken her koşulda sorgulamalı ve ken bulmalıdır. Her insan varlığı itibari ile bir âlemdir iletisi verilmiştir. Ayrıca camiden sonra arkadaşlarımla bir çay içer sohbet ederi. (s. 84) cümlesi ile de kişinin sosyal bir varlık olduğuna değinilmiştir.*

Ulusal İletiler: *Sonra geçiyor ülkenin bazı meselelerini düşünmeye: Pırlanta gibi gençlerimiz kötü alışkanlıkların pençesinde kıvranıyor. Şu anda ıstıtap çekenler, ağlayanlar var... Bunların hepsi bizim insanımız. Bizim kardeşlerimiz. Sen yardım et Allah'ım. Gazi çocuklarına, şehit çocuklarına, vatana... (s. 84) Ülkede yaşayan herkesin kardeş olduğu ve ülkede acı çeken herkese yardım istemesi ulusal iletilerdir.*

5.2.27. Son Misafirler Adlı Hikâyenin Özeti

Cumartesi günü şehre giden Yunus Dede işini bitirir bitirmez dönmeyi düşünüyordu. Kalabalık şehirleri pek sevmezdi büyük şehirler ona sıkıcı gelirdi. Kendi köyünde adım başı tanıdık. Köyüne gitmek üzere garaja doğru yürüdü. İlerde bir adamcağızın bir iki adım attıktan sonra yere yığıldığını gördü. Durumu uzaktan seyrediyordu. Kimse yaşlı adamla ilgilenmedi. Herkes göz ucuyla bakıyor ve hiçbir şey yapmıyordu. Yunus Dede adama yardım etmek için ilerledi. Adamın yanına gitti kardeş, kardeş diye seslendi. Ses seda çıkmadı. Sirt üstü çevirip nefes almasını kolaylaştırdı. O sırada omzuna takılı şey dikkatini çekti. Demek adamcağız gazi idi. Gözlerini İstiklal Madalyası'ndan ayıramadı. Sanki ordan gizli bir kapı açıldı ken savaş meydanında buldu. Düşman mevzilerinden yağmur gibi mermi yağıyordu. Başını kaldıran şehit oluyordu. Az ilerde şu an yanında yatan adamı görüyordu. 'Allahu Ekber' haykırışlarıyla hücumu geçiyor. Kalkmasıyla yere yuvarlanması bir oluyordu. Arkadaşları Eyvah Mehmet Çavuş vuruldu diyorlardı. Kendine kendine düşünüyordu. Mehmet Çavuş, kaldırım kenarı... Etrafta binlerce insan başında yalnızca ben. Bu düşünceden hemen sıyrılıp eyvah ambulans çağırayım diye düşündü. Karşı markete gidip ambulans çağırıp Mehmet Çavuş'un başına gelip dua edip ambulansın gelmesini bekledi.

5.2.27.1. Son Misafirler Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Bu vatan için çalışan canını vermekten çekinmeyen şehit ve gazilere minnet borcumuzun olduğu hikâyenin temasını oluşturur.

Ulusal İletiler: Metinde geçen cümleler incelendiğinde vatan için savaşan ve gazi olan inşalara yeterince değeri vermemiz gerektiğidir. Onların bizim son misafirlerimiz olduğu beş on sene sonra arasak da ellerini öpmek için onları bulamayacağımız mesajını içerir. *Vatan... Kaldırım kenar. (s.70)* sözleri ile vatan için gazi olanları yalnızlığa kaderleri ile baş başa bırakıldığı ve bunun doğru bir davranış olmadığı iletisi verilmiştir. Metinde geçen gazi kelimesini açıklamasını hikâye şeklinde verilmiştir.

Kişisel ve Sosyal İletiler: Yunus Dede'nin yere düşen adamı görünce yardıma gitmesi ve onun yardıma giderken çevrenin bu durum karşısında duyarsız kalması toplumsal açıdan bir bozulmanın olduğu iletisi verilmektedir. İnsan olmanın gereği olarak hasta ve zor durumda kalmış insanlara yardım edilmesi gerektiği iletisi verilmiştir. *Yunus Dede'nin şehri eleştirerek köyde her adım başı tanıdık adım başı selam. (s.66)* Cümlesine bakıldığında selamın önemi insanların birbirleri ile iletişimin başının selam olduğu mesajı verilmektedir.

5.2.28. Hayat Kumaşı Adlı Hikâyenin Özeti

Köy odasının bahçesinde koyu bir sohbet vardı. Güneş bulutun arkasına girince hava soğudu. Zihni Usta titreyerek, baya üşüdüm dostlar dedi. İmam Rıza ceketini iliklerken Yunus Dede maşallah hiç üşümüyor dedi. Yunus Dede ben neden üşümüyorum biliyor musunuz diye sordu ve kendi cevapladi. Üzerimdeki gömleğin kumaşını kendim dokudum, hem de saf yünden. Hani bugünlerde bütün dünya organik tarım deyip duruyor ya! Atalarımız bunlar asırlarca uygulamış. Ama şimdi nerde deyip hüzünlenince İmam Rıza nerde değininiz nedir efendim diye sorunca Yunus Dede benden sonra tezgâhın başına geçecek kimse yok demiştir. Bunun üzerine Zihni Usta benim oğlan ilkokulu bitirdi öğleden önce okula gidiyor öğleden sonra tezgâha gelsin deyince Yunus Dede sevinir. Yunus Dede haftalarca İbrahim'e sevgi ve şefkatle işi öğretmek için uğraşırdı. Bir gün yolun kenarından geçerken çocukların oyun oynadığını görürdü. İbrahim'i de görünce oyunu bititir gelir diye düşünür gitti. Ertesi gün İbrahim gelince Yunus Dede dün niye gelmedin İbrahim diye sorunca İbrahim yalan söyledi. Bunun üzerine Yunus Dede usta çırak ilişkimiz artık nasıl devam edecek bilemiyorum dedi. İbrahim hatasını anladı. Yunus Dede'den özür diledi. Yunus Dede İbrahimi affetti. Kara kış gelip çatığında dokuduğu kumaşlardan giyinen İbrahim'ine vücudu ne de yüreği üşümüştür.

5.2.28.1. Hayat Kumaşı Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Kişisel ve Sosyal İletiler: Bu hikâyedeki kişisel ve sosyal ileti olarak yalan söylemenin kötü bir davranış olduğu ve yalanın bir şekilde açığa çıkıp bizi mahcup edip zor durumda bırakabileceğidir. Ayrıca bir diğer ileti ise affetme üzerinedir.

-Özür dilerim usta, Allah bile yapılan hataları affediyor. Sen de bir büyüklük yapsan... (s. 48)

- Evladım! Allah, bir daha aynı hatayı yapmayacağına söz verip de sözünde durmak için gayret edenleri affeder. (s.48) Affetmenin önemi ve af dilerken temel niyetin bir daha kötü davranışı tekrar etmemenin olması gerektiği iletisi verilmek istenmiştir.

- Benim güzel çırağım. Hayat, silgi kullanılmadan yapılan resim gibidir. Elbette silgi kullanılabilirsin fakat geride izi kalır. Benim dersim, hayatındaki silgi izlerinin az olmasıdır. (s. 48)

Evrensel İletiler: Sevgi evrenseldir. Sevmek dünyanın her yerinde insanlarda güzel duygular uyandırmaktadır. Sevgi ile yapılan her işin güzel olacağı iletisi verilmiştir.

-Üzülme evladım, yanlış olduysa düzeltir doğrusunu yaparız, dedi sevgiyle. (s.46)
Dürüstlük evrensel bir iletidir. Dürüstlük üzerine iletiler vardır.

5.2.29. İki Mum Adlı Hikâyenin Özeti

Yunus Dede, haftalık alışverişi yapmalı diyerek yola çıkar. Kapıdan girerken güler yüzle selam vererek bol kazançlar der. Selamı alıp Yunus Dede'yi içeri davet eden Bakkal İbrahim'in pek keyfi yoktur. Yunus Dede'yi gördü mü içindeki dert depreşirdi. Kendi kendine 'Yunus Dede'yi herkes seviyor da beni kimse sevmiyor diye düşünürdü. Niçin kimse beni sevmiyor? Sözlerini biraz sesli söyledi. Yunus Dede ne olduğunu sorar. Kimse beni sevmiyor? Yunus Dede tebessüm ederek peki terazi ne diyor bu durumda. İbrahim ise akıl terazisi doğru düzgün bir cevap veremedi. Sen ne dersin diye sorar. Yunus Dede: Şunu hemen belirteyim ki doğru dürüst ve temiz bir esnaf olduğun için seni çok severim. Allah razı olsun Yunus Dede. Ben de seni seviyorum ama ya diğer insanlar. Yunus Dede böyle durumlarda ben bu soruyu diğer insanlara değil kendime sorarım. Bakkal İbrahim şaşırır. Şöyle derim kendime ben insanları seviyor muyum? Ama ben seviyorum. Hem de çok. Yunus Dede şamdanın yanına doğru yürüdü. Şamdanda yan yana duran iki muma sağından solundan inceleyen gözlerle baktıktan sonra, bu mumların hangisi güzel İbrahim Efendi diye sorar. İkisi de aynı değil mi der. Yunus Dede cebinden çıkardığı kibritle mumlardan birini

yaktı. Hafif bir cızırtıyla beraber yanan mumun kokusu havayı kapladı. Mumun ucundaki alev, sarı lale gibi hafifçe sallanıyordu. İbrahim olup biteni anlamaya çalışıyordu. Yunus Dede şimdi bunlardan hangisi güzel diye sordu. Bakkal İbrahim tabi ki yanan mum dedi. Bana göre de öyle İbrahim can. Aslında her iki mumda da yanma gücü vardır. Ama bir içindeki gücü ortaya koyar. O zaman iş değişir. Yani içindeki cevheri ortaya çıkar der.

5.2.29.1. İki Mum Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Hikâyenin teması, “insanlar birbirlerini sevdikleri ve bu sevgiyi diğer insanlarla paylaştıkları zaman hayat daha anlamlı ve güzel olabilir.” şeklinde ifade edilebilir.

Evrensel İletiler: *Yunus Dede'ye sarılan İbrahim seni seviyorum Yunus Dede Allah rızası için seni ve bütün insanları, hatta bütün yaratılmışları. (s. 30)* Cümleleri ile çevremizdeki her şeyi şartsız ve koşulsuz sevmemiz gerektiği sevginin bir sınırı olmadığı evrende bulunan her şeyi Allah rızası için sevmemiz gerektiği iletisi verilmiştir.

5.2.30. Sütten Sevgi Merdiveni Adlı Hikâyenin Özeti

Çoban Salih koyunlarını, kuzularını çok seviyordu. Onları doğurmadan kendisi bir şey yiyip içmiyordu. Doğrusu onlardan başka kimsesi de yoktu. Bir ilkbahar sabahı koyunlarını alıp kırlara doğru yürüdü. Çobanla beraber koyunlar ve kuzular koşturdular kuyunun başına. Küçük bir kurbağa kurtarın beni diye diye bağırtıyordu. Çoban Salih, hemen kuşağını çıkardı. Bulduğu ipleri ona bağlayıp uzattı aşağıya ama kurbağa tutunmayı başaramadı. Peşinden ucuna bir kova bağlayıp sallandırdı. Küçük kurbağa çok yaklaştığı halde sıçrayıp giremedi kovanın içine. Kurbağa çığlıklarla yardım istiyordu. Çoban Salih ne yapacağını şaşırarak kara kara düşünüyordu. Koyunlardan biri kuyuyu suyla doldursak kurbağayı kurtarabiliriz. Dedi. Yüzlerce esen sevinç rüzgârı kısa sürdü. O kadar suyu nereden bulacaklardı. Bu arada bir kuzu meleyerek, süt merdiveni kuralım o zaman kurbağacık kovaya ulaşır dedi. Çok üzüntülü oldukları halde herkes güldü bu görüşe. Çoban Salih, kucasına alıp onu sevdikten sonra söyle bakalım kınalı kuzum bunu nasıl yapacağız. Biz kuzular içeceğimiz sütten vazgeçeriz. Sizde razı olursanız sütleri kuyuya sağlarız. Yükselen sütün üzerine çıkan kardeş kurbağa kurtulur. Bu görüş herkesin hoşuna gitti. Herkes sıra ile gelip kuyunun oraya sağıldılar. Çoban Salih, koyunların şaşkın bakışları altında kovanın altına birkaç delik açtı. İçine büyük bir taş koyup bıraktı kuyuya. Altı delik olduğu için içi sütle dolan kova dibe doğru indi. Sütün üzerinde yüzen kurbağa da rahatlıkla sıçradı kovanın içine. Zıplayan kurbağa kurtuldu. Bunu gören iki melek dua ettiler. Bu kuyu sularla dolsun Yarabbi diye. Bu dua üzerine kuyudan sular taşmaya başladı. Koyunlar, kuzular ve tüm hayvanlar kana kana içtiler. Bu kuyunun içinden hiç süt eksik olmadı kuyunun adını süt kuyusu koydular. Öyle güzel bir kuyu oldu ki içinlerin hem sussuzluğu gidiyor hem de doyuyorlardı.

5.2.30.1. Sütten Sevgi Merdiveni Adlı Hikâyedeki Tema ve İletiler

Evrensel İletiler: Hikâyede kullanılan en temel ileti sevgi ve fedakârlıktır. Hikâyede göze çarpan önemli ileti evrensel iletidir. Biz kuzular içeceğimiz süttten vazgeçeriz. Sizde razı olursanız sütleri kuyuya sağarız. Yükselen süttün üzerine çıkan kardeş kurbağa kurtulur. Bu görüş herkesin hoşuna gitti. Herkes sıra ile gelip kuyunun oraya sağıldılar. Çoban Salih, bundan sonrasını ben hallederim dedi (s.49) Hikâyede sevgi ve fedakârlık sayesinde sorun çözülmüştür. Verilmek istenilen temel mesaj toplumda meydana gelen sorunların temel nedeni aslında sevgisizlik ve kimsenin elini taşın altına koymamasıdır. Kurbağayı kurtarmak için birlik ve beraberlik içinde olunduğu ve başarıya ulaşıldığı görölmektedir.

Dinî İletiler: Zıplayan kurbağa kurtuldu. Bunu gören iki melek dua ettiler. Bu kuyu sularla dolsun Yarabbi diye. Bu dua üzerine kuyudan sular taşmaya başladı. Koyunlar, kuzular ve tüm hayvanlar kana kana içtiler. Bu kuyunun içinden hiç süt eksik olmadı kuyunun adını süt kuyusu koydular (s. 51). Burada dua ve melek kavramları ön plana çıkmaktadır. Meleklerin gelmesi ve dua etmeleri, çocuklara dua kavramının önemi üzerinde durulmuştur.

5.3. Bestami Yazgan'ın Hikâyelerindeki İletilerin Çocuğa Görelilik İlkesine Göre Değerlendirilmesi

Çocuk edebiyatı, çocuğun zihinsel ve kişilik gelişimine katkıda bulunur. Çocuk edebiyatı bu işlevlerini yerine getirmesi için bu alanda yazılan eserlerin çocuğa görelilik ilkesinini esas alarak yazılması ve verilmek istenen iletilerin doğru ve anlamlı olmalarına dikkat edilmelidir. Çocuğa göre yazılmış metin demek metnin dil, anlatım konu, tema, ileti ve çevre gibi unsurların çocuğun anlayacağı şekilde verilmesi demektir. Yazılan metinler bu unsurlara dikkat edilerek ve çocuğun psikolojisi (ilgisi, bilişsel yapısı vb.) göz önünde tutularak yazılıyorsa çocuğa göre yazılmış metin denilebilir. Bu bağlamda Bestami Yazgan'ın hikâyelerindeki iletilerin ve bu iletilerin çocuğa görelilik açısından incelendiğinde hikâyelerdeki iletilerin çocuklarda olumlu kişilik gelişimine katkıda bulunduğu anlaşılmıştır.

Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile üretilen edebiyattır (Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016: 18). Çocuk kitapları, edebiyat gerçekliğinden kopmadan, çocuğun gelişim özellikleri dikkate alınarak yazılmalıdır. Çocuğun eğitiminde önemli bir yere sahip olan çocuk edebiyatı ürünlerinin dil öğretimindeki işlevi unutulmamalıdır (Erdal, 2008: 162). Çocuğa göre bir kitap, en kısa anlatımıyla anlaşılır, renkli, eğlenceli, merak, uyandırıcı olmalıdır. Çocuk eline aldığı bir kitabın resimlerine, şekline ve anlatıldığında ise içeriğine bakar. Çocuk için hikâyeye ne kadar eğlenceliyse o kadar güzeldir. Hikâyeyi eğlenceli yaparken içeriğini çocuğa göre, çocuk için doldurmak da yazarın görevidir (Bilgin, 2011: 40).

Bu araştırmanın inceleme nesnesini oluşturan hikâyeler, Bestami Yazgan'ın doğrudan, özel olarak çocuklar için yazdığı hikâyelerdir. Araştırmada, incelenen 30 hikâyenin içerdiği iletiler belirlenmiş bu iletiler konu ve içeriğine göre tasnif edilmiştir. Çocuklar okusun diye yazılan bu hikâyelerde doğrudan ve dolaylı olarak pek çok ileti hikâyelerin içeriğinin ayrılmaz bir parçası olarak kendine yer edinmiştir. 7-12 yaş çocukları için yazılan bu hikâyelerde, sade bir dille, çocuğun günlük hayatında karşılaşılabileceği olaylar hayvan ve insan karakterler kullanılarak anlatılmıştır. Hikâyelerdeki insan karakterler, Ahmet Efendi, Yunus Dede, Abdi Usta, İbiş Dayı, Öğretmen Nihal, Zihni Usta ve Çoban Salih'tir. Bu karakterler, herhangi bir şehir veya kasabada sokakta, okulda, çarşıda veya parkta karşılaşılabilecek sıradan insanlardır. Çocuğa uzak, çocuğun bilmediği bir dünyaya ait değil, aksine çocuğun çevresindeki karakterlerden seçilmiştir. Böylelikle bu hikâyeleri okuyan çocuklar anlatılan hikâyeye ve olaya kendilerini daha yakın hissedeceklerdir. Bu üslup, hikâyelerin çocuğa göreliği ile ilgili ip ucu sunmaktadır. İletinin, metin içinde nerede yer alacağı, satır aralarında mı yoksa bir olay örgüsüne mi saklanacağı yazarın amacı ve üslubu ile alakalıdır. Şirin'e (2007) göre, çocuk edebiyatının çocuğa göre olmasını sağlayan iki temel ilke, yalınlık ve içtenliktir (Onan, 2017: 61). Yazgan'ın hikâyelerinde, iletileri kahramanların davranışları ya da başlarından geçen olaylara karşı tutumu üzerinden vermeye çalışmıştır. Kahramanların çocukların günlük yaşamda karşılarına çıkabilecek kişiler olduğu görülmektedir. Hikâyelerdeki kahramanların gelişimleri kötüden iyiye, olumsuzdan olumluya doğru gitmektedir ki davranışları çocuklara olumlu

duygular aşılacak nitelikte verilmiştir. Hikâyeleri okuyan her çocuk kahramanlarda kendisinden birşeyler bulabilir. Hikâyelerdeki kahramanların zayıf yönlerinin olması çocuklar açısından önemli bir iletidir çünkü çocuğun zihninde oluşacak kusursuz insan imgesini yıkacaktır. Bu da çocukta hata yapabilirim, eksik yönlerim olabilir bu yönlerimi geliştirmeliyim düşüncesinin oluşmasına katkı sağlayabilir. Hikâyelerdeki kahramanlar, günlük hayatta karşılaşılabilecek, hata yapan, insani duygular taşıyan sıradan insanlar (kıskanan, üzülen, pişman olup hatasını anlayan) veya Türk kültüründe önemli yeri olan manevi şahsiyetlerdir (Nasrettin Hoca, Karagöz, Hacivat gibi). Hikâyelerde kahramanlar üzerinden ulusal değerlerimizin önemli olduğu iletilerine çok sık rastlanılmıştır.

Bestami Yazgan'ın hikâyelerine bakıldığı zaman çocuğa görelilik ilkesini dikkate aldığı gözlemlenmiştir. Hikâyeleri, dil ve anlatım yönünden çocuğun anlayacağı ve anlamlandıracağı şekilde verilmiştir. Hikâyelerde çocuğun anlayacağı şekilde mecaz anlatım, tamlamalar ve benzetmeler kullanılmıştır. Kullanılan mecaz anlatım, tamlama ve benzetmeler çocukların hayal dünyalarını geliştirecek şekilde yazılmıştır. Yazgan'ın hikâyelerinde üslup akıcı konular çocukların düzeylerine uygun seçilmiştir. Seçilen konular ise başlıca fedakârlık, merhamet, bilgi, sevgi ve kıskançlık gibi konulardır. Bu konular günlük yaşamda çocukların en çok karşılaştığı konular olma özelliği gösterebilir. Günlük yaşamda karşımıza çıkabilecek olayları konu alan hikâyelerde çocuğun kelime hazinesini geliştirmesi için çocukların gelişim düzeylerine uygun deyim ve atasözlerine yer verilmiştir. Hikâyelerdeki anlatımlar açık ve duru bir şekilde çocuğun zihninde karışıklık yaratmayacak, çocuğu ikilemede bırakmayacak şekilde yazılmıştır. Hikâyelerin temaları çocukta doğru davranış kazandıracak şekilde verilmiştir. Temaların konuya uygun olması ve konu ile bütünlük taşıması çocukların hikâyeleri anlamalarını ve içselleştirmelerini kolaylaştırır. Yazılan hikâyelerdeki konular çocukların zihinsel ve toplumsal gelişmelerini sağlayacak niteliktedir. Hikâyelerde geçen mekânlar çocukların anlayacağı mekânlar olarak seçilmiştir. Seçilen mekânların en temel özelliği ise çocukların yakın çevresinin olmasıdır. Mekânlar okul, köy, orman, gibi alanlarda geçmektedir. Yakın çevrede geçen olayları çocuklar daha iyi anlar. Seçilen mekânlar betimlenirken çocukta zaman ve mekân algısı da oluşturulmuştur. Yazgan'ın hikâyelerindeki iletelerde değerler aktarımını görmek mümkündür. Hikâyelerde verilen zaman çok uzun bir zaman dilimini kaplamamakla beraber

çocukta nitelikli zaman kavramını oluşturur. Zamanı doğru ve etkili kullanma üzerine çocuklara iletiler sunar.

İncelenen hikâyelerde işlenen ve iletileri biçimlendiren duygular arasında sevgi, merhamet, fedakarlık ve mutluluk bulunmaktadır. Bunların yanında bilgi, çalışma, hayvan sevgisi ve dostluk hikâyelerde işlenmektedir. Bu konu ve temalar özellikle iyi insan yetiştirme sürecinde hem ilkokul ve ortaokul programlarında yer değer eğitimi başlığı altında bulunmaktadır hem de toplumsal yaşam içinde ailelerin ve öğretmenlerin çocuklardan bekledikleri özelliklerdir. Özellikle ilkokul öğrencilerinin ahlaki gelişimlerine olumlu katkı sağlaması bakımından bu konuların çocuğa uygun olduğu düşünülmektedir. Yurttaş'a (1995) göre çocuğa görelilik, çocuğun hayal dünyasına seslenen, onun rahatça okuyup anlayabileceği dili ve anlatımı içinde barındıran, ilgi duyabileceği konuları işleyen, kurgusu ve olay örgüsü karmaşık olmayıp onun kavrayabileceği bir düzeyde olan, dikkat dağıtıcı ayrıntılardan arındırılmış (Aktaran: Canlı ve Aslan, 2018: 818) olmaktadır. İncelenen hikâyelerde verilen iletiler aracılığıyla, çocuğun insan ve doğa ilişkileri, bazı olumsuz duyguların zararları, sosyal çevre, ahlak kuralları, başka insanları anlama gibi hususlarda farkındalığının geliştirilmesi ve duyarlılık kazanmasının hedeflendiği anlaşılmaktadır. İletinin, hikâyelerde çocuğu eğitme amacı güden, gizli veya açık, temel bir unsur olduğu geçeğinden hareket edilirse, incelenen hikâyelerdeki iletilerin çocuğa görelilik ilkesini taşıdığı belirtilebilir.

Çocuğa yönelik olan öykülerde öğrencinin iletiye ulaşabilmesi için metnin dilsel düzenlenişi de “çocuğa göre” olmalıdır. İleti, yazınsal metinlerde bir bilgiyi öğretmekten çok hayata ve insana ait duyarlılıklar kazandırmak, çocuğun düş ve anlam evrenini genişletmek gibi amaçlara hizmet etmelidir (Çakır, 2013: 1175). Çocuklar için yazılan hikâyelerin çocuğa göreliğini, toplumsal ve sosyal etmenler, çocuğun psikolojik ve biyolojik gelişimleri de etkilemektedir. Her coğrafyanın kendine özgü dinamiklerinin de, çocukların duygusal ve bilişsel gelişimlerine etkileri vardır ve bunları göz ardı etmemek gerekir. Seslendiği yaş grubunun özelliklerini bilen ve bu anlayışla yapıtlar üreten sanatçının alıcısı ile daha derinden ve etkili iletişim kuracağı açıktır (Özer, 2007: 432).

İncelenen hikâyelerdeki iletiler, çocukları hayvanlara ve insanlara iyilik yapmaya, verilen sözü tutmaya, ihtiyacı olana kaşılıksız yardım etmeye, millî ve manevi değerleri benimsemeye, iyi vatandaş olmaya, paylaşmaya teşvik etmektedir. Bunlar, Türk toplumunun doğasına uygun toplumun ortak dileği olan özelliklerdir. Yazgan'ın, hikâyelerdeki “Yunus Dede”nin konuşma ve davranışlarıyla bu iletileri sezdirerek çocuklara aktarma gayreti açıkça hissedilmektedir. Hikâyelerin bir çoğunda Yunus Dede'nin bir şekilde olaya dahil olduğu; ortaya her çıktığında bir dostunu ziyarete gittiği, dostlarının olduğu bir mecliste oturduğu gözlemlenmiştir. Böylelikle dostluk ile ilgili iletiler çocuk için örnek bir çevre oluşturularak verilmiştir. Barış içinde yaşamının güzel olduğu ve huzur dolu ortamda ortamı bozan kişilerin yanlış davranışlar sergilediği ve sonunda pişman olmaları çocukların toplumsal hayatta nasıl davranmaları gerektiği konusunda ipucudur. Hikâyelerde cömert olma iletileri iletilerle beraber verilmiştir. Mutluluğun formülü adlı hikâyede, esas mutluluğun zekât vermek olduğu yani paylaşma duygusu vurgulanmıştır. Pişmanlık duygusunu birçok hikâyede görülmektedir. Özellikle Pembe Şapkalı Tavşan hikâyesinde Tavşan'ın pişman olması bu pişmanlığı dile getirme şekli de çocukta suçluluk duygusunun oluşmamasını sağlama konusunda kullanılabilir.

Bestami Yazgan'ın hikâyelerinde, yardımseverlik, paylaşma, merhamet, doğruluk, sevgi ve dürüstlük gibi değerleri çocukların seviye ve ilgilerine göre hikâye kurgusu içine yerleştirilerek başarılı şekilde iletilmiştir. Merak ögesi ağır basan ve kahramanlarını çocuklardan seçerek yazdığı hikâyeler üzerinden ileti vermeye çalışması çocuğa görelilik ilkesini göz önüne aldığını göstermektedir. Merak ögesi çocuğa görelilik ilkesinde önemli bir yer tutmaktadır. Çocukların merak duygusunu harekete geçiren yazılar çocukta okuma kültürü oluşmasına zemin hazırlar. Yazgan'ın hikâyelerinde merak duygusu özellikle düğüm bölümünde etkili bir şekilde verilerek çocuğu hikâyeye çeker. Bunun en güzel örneklerinden bir tanesi Abdülkadir'in altınları hikâyesidir. Bu hikâyede verilmek istenilen dürüstlük iletileri merak unsuru ile verilmiştir. Kahramanın çocuk olduğu bu hikâyede dürüstlük ve cesareti bir arada vererek iki erdemli davranış olduğu iletilerini çocuklara sunmaktadır.

Yazgan'ın şiddetin, kavganın, zorbalığın kötü davranışlar olduğunu gösteren iletileri çocuğa görelilik açısından uygundur. Bu davranışları çocuğa görelilik ilkesiyle verirken çocukların iç dünyasına hitap ederek başarmıştır. Misafir Dinozor adlı hikâyede zorba olan Dinozor'un yaptığı davranışlar ormandaki diğer hayvanları üzmüştür. Yazar bu üzüntüyü anlatırken çocuğun duygularına hitap edecek şekilde yazdığı görülmektedir. Bazı davranışların kötü olduğunu çocuğa ileti olarak verirken daha dikkatli olunması gerekmektedir. Çocukta yanlış anlaşılmalara yer verecek iletilerden kaçındığı ve kötü davranışları yapanların sonlarının ne olduğunu ustaca kaleme almıştır. Kötü davranışta bulunanların çözüm bölümünde hatalarını anlamları ve olumlu davranış değişikliğine gitmeleri çocuğa göre verilmiş ileti türüdür. "Çocuk edebiyatı metinleri, şiddet öğelerini içermemelidir. Çocuklara yönelik eserlerde şiddet ögesinin ne gibi olumsuz sonuçlar doğurduğu son yıllarda yapılan bilimsel eserlerde ortaya konulmuştur. Buradan hareketle şiddet içerikli konuların çocuk eserlerinde yer almamasına özen gösterilmelidir (Yalçın ve Aytaş, 2005: 115). Yazgan'ın hikâyelerinde şiddeti öven, şiddete içeren iletiler bulunmamakla beraber tam tersine paylaşma yardımlaşmanın güzel olduğunu ifade eden iletilere rastlamak mümkündür. Zorbalığın kötü bir davranış olduğu zorbalık karşısında sessiz kalınmaması gerektiği, haksızlıklara karşı çıkılmasını içeren iletileri önemlidir. Haksızlığa uğrayan ya da sorunlarla karşılaşan bireylere çözüm yolunu gösteren iletilere sık sık rastlanmaktadır. Bu sorunu çözme yöntemi olarak iletişim ve ortak karar alma ortamları oluşturulmuştur. Ormanda yaşanan bir haksızlığa karşı ormandaki hayvanların toplanması fikir alışverişinde bulunulması demokratik bir ortamın oluşturulması ve bunu örtük bir şekilde çocuğa sunulması önemlidir. Hikâyelerdeki bir önemli ileti ise karamsar olunmaması üzerinde oluşturulan kurgudur. Hikâyelerde sorunlarla karşı karşıya kalan kahramanlar umutsuzluğa kapılmak yerine çözüm arayan ve aradıkları çözümden sonra dua eden kahramanlardır. Burada dinî iletilerin sezdirilerek verildiği göze çarpmaktadır. Dinî iletileri verirken din dışı, dine dayalı olmayan kavramlarla çocukların kafasını karıştırmadığını görülmüştür. Hikâyelerde batıl inançlara dayalı iletilere rastlanmamıştır. Çocuklara dostluk vefa gibi iletileri verirken çocukların duyuşsal özellikleri göz önüne alınmıştır. Hikâyelerdeki çocukların hikâyelerde kahramanlarda kendilerinden bir şeyler bulabileceği görülmüştür. Kahramanların çok yönlü özellikleri verilmiştir. Yazgan'ın hikâyelerindeki kahramanların

gelişimleri kötünden iyiye, olumsuzdan olumluya doğru gitmektedir. Kahramanların davranışları çocuklara olumlu duygular aşılayacak nitelikte verilmiştir. Bu da çocukta hata yapabilirim eksik yönlerim olabilir bu yönlerimi geliştirmeliyim düşüncesinin oluşmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca çocuklara doğa ve hayvan sevgisini aşılama amacıyla birçok hikâyelerdeki kahramanları hayvanlardan seçmiş ve çocuklara doğanın ve hayvanların önemli olduğu iletisini vermiştir. Ayrıca, iletilerin hem doğaya hem de hayata karşı duyarlılık kazandıracak biçimde verildiği belirlenmiştir. Yardımlaşma, hayvan sevgisi, çevre temizliği, trafik kurallarına uyma gibi iletilerde bunu görmek mümkündür.

Tombul Fil, tane tane konuşmaya devam etmiş:

- *Çünkü tabiatın cömert sofrası herkese açıktır. Lütfen siz de yüreğinizi herkese açın. Diğer nimetler de aynı sevgi gibidir. Bölüşüldükçe Allah onların bereketini artırır, demiş. (s.14)*

“Bir varmış bir yokmuş. Allah’ın kulu çokmuş. Güneş, tepelerin arasından yüzünü gösterip sarı sarı gülüyor; kuşların cıvı cıvı sesleri geliyormuş. Rüzgâr tatlı tatlı eserken yeryüzüne mutluluklar eliyormuş. Evet, bugün her tarafta başka bir güzellik varmış”.(s.56)

Doğayı sevmenin doğaya zarar verilmemesini içeren iletiler ve doğaya zarar vermenin yanlış olduğunu doğru bir şekilde ifade eden iletiler çocuğa uygun verilmiştir.

- *Tatlım, gül için teşekkür ederim. Ancak onlara özen göstermeli, koparıp atmamalıdır. Üstelik de her gün bir demet gül getirmene gerek yok, demiş annesi. (s. 45)*

-*Sen kirletmezsen hayrını göreceğim der. Çöpü getirip senin evinin önüne dökmek ne kadar saçma ise sokağa dökmekte o kadar saçma der. Bundan sonra sokağa çöp atma lütfen der. (s.10)*

Ayrıca hayvanlar üzerinden çocuklara cömert olunması gerektiği bencilliğin kötü bir davranış olduğu iletisi verilmiştir. Doğa sevgisinin ve doğanın güzelliklerini içeren iletilere de sık sık yer verilmiştir.

Zürafa, bir gün zor durumdaki yavşanı kurtarmış tilkinin elinden. Tavşan ona teşekkür etmeden uzaklaşmış. Bu duruma üzülen zürafa kendi kendine söz vermiş: „

Artık kimseye yardım etmeyeceğim." demiş. Bülbül dil dökmüş, çiçekler başına taç takmış:

- Zürafa kardeş! İyilik karşılık beklemeden yapılır. Karşılık beklenerek yapılan şeyin adı ticarettir, demiş. (s.41)

Hikâyelerdeki konuların hareketli olduğu olayların hızla geliştiği hızla gelişirken çocuklara iyi kötü kavramları öğretilmiştir. Bu farklılıklara saygı göstermeleri gerekmektedir. Hikâyedeki filin:

-Siz çok küçüksünüz... Sizi görebilmek için mercekle kullanmak gerek, ha ha ha (s.3) kurbağaların

-Sen çok irisin ama hah hah ha... (s.3) Cümleleriyle canlıların ebatlarının farklı olabileceği gösterilmiş. Ayrıca bu farklılıklarla dalga geçme gibi olumsuz davranışların tüm çevreyi olumsuz etkileceği üzerinde durulmuştur. İletilerde sevginin önemi üzerinde ve sevginin dünyayı güzelleştirdiğine yönelik iletiler içermiştir.

"Akyele'nin ve Akpençe'nin yüreklerinden çıkan sevgi sarmaşıkları dostça sararmış bütün ormanı. Orman halkı, sevgi renginin yüreklerine yansımısıyla kardeş olmuşlar. Ne kimse kimseye haksızlık yapıyor ne de bir kavga oluyormuş. (s.96)

Hikâyelerde en çok bulunan iletiler, kişisel ve sosyal iletilerdir. Hikâyelerinin büyük bir çoğunluğunda bulunan bu iletilerin ken beğenme, zorbalık, fedakarlık, kıskançlık gibi duygu ve davranış biçimleri içerdiği söylenilebilir. Hikâyelerde insan ilişkilerini geliştiren çocukların ufkunu geliştiren toplumda ortaya çıkan aksaklıklara duyarlı ve bu aksaklıkların temeline inilmesi gerektiğini içeren iletiler yer almaktadır.

-Kıymetli fareler, sevgili farecikler! Bu kedi yüzünden dünyamız karardı. Ondan kurtulabilmek için ne yapabiliriz? Herkes fikrini söylesin bir çaresine bakalım demiş. (s.28) Bunun üzerine Ürkek fare söz almış:

-Efendim! Bükemediğin eli öpeceksin. Kara kediye bir şey yapamayacağımız ortada. Buradan göçelim demiş. (s.28) İtirazlar yükselmiş yurdumuzu terk edemeyiz diyenler olmuş. Daha sonra çözümü Kara ken boynuna çingirak bağlamakta

bulmuşlar. Üstelik bu fikri ortaya atanda kuyruğu diğerlerinden kısa olan Yarım kuyrukmuş. Yarım kuyruk bu işi yapmayı üstlenmiş. Annesi endişe etsede bu zorlu görevi cesur yüreği ile göze almış.

Kardeş! Arkadaşlık, sadece iyi zamanda simit paylaşmak değil, gerektiğinde korkuları da bölüşebilmektir. (s.32)

-Süslü Tavşan dana bir şey diyeyim mi ?Önemli olan yüz güzelliği değil, huy güzelliğidir, demiş ve daldan dala atlayarak uzaklaşmış. (s.48)

Hikâyelerde ayrıca demokrasi içerikli iletilere de yer verilmiş ve demokrasinin yaşanılan ortamı güzelleştirdiği mesajı verilmiştir. Çocuğa demokrasi bilinci somutlaştırılarak sunulmuştur. Çocuklar için yazılan metinlerde soyut kavramların somutlaştırılması önemlidir.

-Bir varmış, bir yokmuş. Çok güzel bir orman varmış. Bu ormanın güzelliği sadece ağaçlardan çiçeklerden gelmiyormuş. Halkın seçtiği değerli bir yöneticisi varmış. Akıllı Tilki çok güzel yönetiyormuş ormanı. Neler yapmış bir bilerseniz. (s.17)

Davranış güzelliğinin her şeyden önemli olduğuna değinilmiştir. Hikâyelerde rastlanılan bir diğer ileti çeşidi ise iletilerdir. Yazgan'ın hikâyelerde verilen iletiler çocuğu yazgıcılığa sürüklemeyen çocukların çalıştıktan sonra dua etmesi gerektiğini içeren iletilerdir. Dinî iletilerin bir çoğunda çocuklara ibadet etme güzelliğini anlatan iletiler vermiştir. İbadetin rahatlattığı, ibadet etmenin verdiği huzuru içeren iletilerdir.

-Ya Rabbi ben elimden geleni yapıyorum. Sen çalışanları seversin bana yardım et. (s.13)

-Ürkek farenin bu sözleri kaçıştır. Kendimi feda edeceğimi de nerden çıkardınız. Ben bütün tedbirlerimi aldım. Tabii takdir Yüce Mevla'mızın. (s.33)

Hikâyelerde Allah'ın adaleti üzerinde durulmuştur. Allah'ın adaletinin tecelli edeceği gösterilmiştir.

Mazlumları ve güçsüzleri güldürürse ancak Allah güldürürmüş (s.55).

Hikâyelerdeki kahramanlar, dua eden insanlardır. İletilerin, doğrudan nasihat edici veya telkin edici biçimde verilmediği anlaşılmaktadır.

5.4. Bestami Yazgan Hikayelerindeki İletilerin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temalarla İlişkisi

Bestami Yazgan'ın hikâyelerindeki iletilerin ve konuların Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bulunan temalara ve konu önerilerine uygun iletiler olduğu görülmektedir. Bu programda yer alan “Erdemler, Millî Kültür, Millî Mücadele ve Atatürk, Birey ve Toplum, Okuma Kültürü, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Zaman ve Mekân, Duygular, Doğa ve Evren, Sanat, Vatandaşlık” programın temalarıdır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi uygun görülmüştür. Bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur. Öğrenme öğretme sürecinde işlenmesi ve öğretim materyallerinde yer verilmesi öngörülen temalar ve bu temalarla ilgili konu önerileri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo: 5 Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temalar ve Konular

Temalar ve Konu Önerileri
ERDEMLER: Ahlâk, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sılayı rahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.
MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ: Aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.
MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK: 15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut’ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.
BİREY VE TOPLUM: Ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içirme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.
OKUMA KÜLTÜRÜ: Bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinlerarasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayımlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.
İLETİŞİM: Aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.
HAK VE ÖZGÜRLÜKLER : Bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkımı savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb. Türkçe

Tablo: 5 (Devamı) Türkçe Dersi Öğretim Programı Tema ve Konu Önerileri

Temalar ve Konu Önerileri

KİŞİSEL GELİŞİM : Başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, özsaygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb.

BİLİM VE TEKNOLOJİ : Bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.

SAĞLIK VE SPOR: adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb.

ZAMAN VE MEKÂN: Çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb.

DUYGULAR: Bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.

DOĞA VE EVREN: Bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.

SANAT: Afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.

VATANDAŞLIK : Adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.

ÇOCUK DÜNYASI : Çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb.

Bu tablo, MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndan (2018) uyarlanarak yeniden düzenlenmiştir.

2017 yılında ilkokul ve ortaokullarda Türkçe derslerinde uygulanmaya başlanan programda konular belirli temalar altında toplanmıştır. Araştırma sürecinde incelenen hikâyelerdeki iletiler bu temalara göre de tasnif edilmiştir. Çünkü incelenen kitaplar ve hikâyeler okuma eğitiminde kullanılabilir; okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarında bu kitaplara yer verilebilir. Türkçe derslerindeki okuma kazanımlarına ulaşmak ve okuma becerilerini geliştirmek için bu hikâyeler programdaki temalarla eşleştirilerek kullanılabilir. Aşağıda Bestami Yazgan'ın çocuklar için yazdığı bazı hikâyelerin Türkçe dersi öğretim programındaki tema ve konularla eşleştirilmiş bir listesi sunulmuştur:

<u>Hikâye Adı</u>	<u>Tema</u>	<u>Konu</u>
Hazinenin Şifresi	Okuma Kültürü	Kitaplar
Bıçak Çiçek Açınca	Erdemler	Merhamet
Mutluluğun Formülü	Duygular	Mutluluk
Güneşin Doğduğu Her Yer	Okuma Kültürü	Bilgi
Demir Dağı'nın Lalesi	Çocuk Dünyası	Çocuk Kültürü
Gül Saçlı Bahçıvan	Erdemler	Fedakârlık
Abdulkadir'in Altınları	Erdemler	Dürüstlük
Olimpiyat Ormanı	Vatandaşlık	Çalışma
Şefkat Çınarı	Erdemler	Merhamet
Paten Giyen Kaplumbağa	Birey ve Toplum	Kurallar
Dikkuyruk Efsanesi	Millî Mücadele ve Atatürk	Cesaret
Pembe Şapkalı Ördek	Duygular	Beğenme

Yazgan'ın hikâyelerinin Türkçe Dersi Öğretim Programında 4. ve 5. sınıf kazanımlarına uygun iletiler içermektedir. İletiler, özellikle okuma beceri alanını geliştirmeye yönelik uygun özellikler taşımaktadır. Hikâyelerin çocuğa görelilik ilkesine uygun bir şekilde yazılmış olması (yazı dilinin çocuğun anlayacağı seviyede ağır tamlamalardan ve sanatlardan uzak, basit yalın anlatım vb.) okuma kazanımlarından ortaokul beşinci sınıf programındaki “okuduğu metindeki gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri ayırt eder; kazanımlarını edinmesini yardımcı olur” kazanımları ile uyumlu olduğu fark edilmiştir. Araştırmaya konu olan hikâyeler akıcı bir dile sahiptir ve başarılı bir hikâye yapısına sahiptir. Bu özellik, hikâyeleri okuyan öğrencilerin ilkokul dördüncü sınıf Türkçe ders programındaki hikâye edici ve bilgilendirici metin türlerini farketmesini sağlayabilir. Hikâyelerdeki iletiler üzerinde yapılabilecek çalışmalar öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini geliştirebilir. Bu bağlamda Yazgan'ın hikâyelerindeki ileti ve konuların Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki dördüncü ve beşinci sınıf okuma kazanımları ve program temaları ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇLAR

Araştırmada, Bestami Yazgan'ın çocuklar için yazdığı hikâyelerdeki iletiler ve bu iletilerin çocuğa göreliği incelenmiştir. Bu kapsamda toplam 30 hikâyeye içerik analizi tekniği ile incelenmiş ve içerdiği iletiler belirlenmiştir. Hikâyelerde kahramanların birçoğunun Türk kültüründe önemli yeri olan Nasrettin Hoca, Karagöz ve Hacivat ya da Yunus Emre'den esinlenerek oluşturulan karakterler olduğu anlaşılmıştır. Böylelikle iletiler kahramanlar üzerinden verilmiş, tanınmış kahramanlar da çocuklara sevdirmeye çalışılmıştır. “Yaşamdaki güçlükleri çocuğa başına gelmeden önce hikâyedeki kahramanlarla anlatmak çocuğu başına gelmesi muhtemel olaylara hazırlar. Çocuk bu olayla karşılaştığında yadırgamaz, endişe yaşamaz ve göstermesi gereken davranışı, olayı nasıl yönlendirmesi gerektiğini ve sonucunda olabilecek olaylara ken hazırlamış olur” (Bilgin, 2011: 26). Yazgan'ın hikâyelerindeki karakterler incelendiğinde ideal kahramanlar görmek mümkün değildir. Bu durum, iletilerin çocuklar üzerinde daha etkili olmasını ve iletilerin anlaşılabilirliğini kolaylaştırabilir. Çocuk kitaplarındaki hikâyelerin kahramanlarının, mükemmel özellikleri olan insan tipinden ziyade gündelik yaşamda karşılaşılabilen sırada insanlar olabileceği göz ardı edilmemelidir. Yazgan'ın oluşturduğu kahramanlar hikâyenin çözüm bölümüne doğru hatalarını anlayan, hatalarından ders çıkaran ya da hatalarını düzeltmek için çaba gösteren kahramanlar olarak oluşturulmuştur. Bu sayede yazar vermek istediği iletiyi doğrudan vermiştir.

Hikâyelerdeki iletiler incelendiğinde dikkat çeken bir diğer özellik ise konu, karakterler hareket halinde olaylar dizisidir. Hikâyelerde meraklandırıcı ve okuyucuyu kendine çeken bir anlatım ile sade bir dil kullanılmıştır. Bu merak unsurunun içine yerleştirilen iletiler doğrudan nasihat şeklinde verilmediğinden çocuğa görelik ilkesi açısından uygundur. Ayrıca, evrensel iletilere (barış, adalet, özgürlük) biraz daha fazla yer verilebilir. İletiler verilirken tüm diğer dinlere karşı olumsuz bir tutum olmadığı farkedilmiştir. Ahlaki ve ibadet yönü ele alınan

iletelerde, çocukların çaba göstermeleri, ibadet etmeleri ve bunların dua ile birleştirmelerinin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Yazgan'ın hikâyelerinde kişisel ve sosyal iletiler yoğun bir şekilde yer almaktadır. Bu iletilerin sunulmasında veya sezdirilmesinde çocukların anlayabileceği biçimde düzgün bir Türkçe ile sade bir dil kullanılmıştır. Bestami Yazgan'ın yazmış olduğu eserlerde çocuklara maddi manevi değerleri aktarmayı, çocukların yaşadıkları topluma yabancılaşmamaları, toplumun bir parçası olduklarını ve toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmalarını amaçlamıştır. Çocuk edebiyatı metinlerini okuyarak büyüyen bir çocuktan, özgüven ve benlik duygusunun gelişmesi, değişik yaşantıları tanınması, yaşamı çok yönlü algılaması, kendini başkasının yerine koyarak çok yönlü düşünebilmesi ve sorumluluk duygusunun gelişmesi beklenmektedir (Moroğlu, 2017: 3).

Hikâyelerin tamamında metin yanında resim de kullanılmıştır. İletilerin çocuklara daha iyi geçmesini sağlamak için resimler kullanılmıştır. İletilerin çocuğa ulaşmasında görselliğin önemi tartışılmazdır. Çocuk kitaplarındaki resimlerin iletilerin daha iyi anlaşılmasını sağladığı ve çocukların hayal dünyasını geliştirdiği düşünülmektedir. “Küçük okuyucular, gördükleri resimleri yaşadıkları, gördükleri ve işittikleri çerçevesinde yorumlarlar. Düşünen ve gördüklerine anlam veren bir zihin zamanla kavramlar oluşturmaya başlar” (Koç, Yıldız ve Coşkun, 2015, 694). Yazgan'ın kaleme aldığı hikâyelerde konu ve kurgu açısından çocukların gelişim düzeylerine uygun olmakla beraber sorun temelli yazılar kurgulamıştır. Konuların seçiminde dürüstlük, çalışkanlık, vefa, kıskançlık gibi duygular işlenmiştir. İşlenen konularda verilmek istenilen ileti genellikle hayvanlar üzerinden oluşturulan kurgu üzerinden verilmiştir. Verilen konu mantıklı ve tutarlı bir şekilde verilmiştir. Konular içerisinde çevre duyarlılığı konusu verilirken yeteri düzeyde verilmemiştir. Anlatılan hikâyede çevre duyarlılığı çocuğu ikilemde bırakacak şekilde verilmiştir. Çocuğun gelişim seviyesine uygun şekilde verilmemiştir. Yazgan'ın yazdıklarına bakıldığında eski hikâyeleri yeni bir kurgu ile tekrar kaleme alındığını görmekteyiz. Tavşan ile Kaplumbağa hikâyesinin Paten Giyen Kaplumbağa adı altında yeni bir kurgu ile ortaya çıkmıştır. Hikâyelerdeki kurgular farklı ve orijinaldir. Yazarın bu tutumu yazılan eserlerin niteliğini olumlu yönde etkilemiştir. Yazılan hikâyelerde olaylara tekerleme gibi girişler yapılmıştır.

Hikâyelerde güldürü öğelerine çok fazla yer verilmediği gözlenmiştir. Hikâyeler de kişisel ve sosyal iletiler, dinî iletiler, doğa ile ilgili iletilere çok sık rastlanırken ekonomik iletilere çok sık yer verilmediği görülmüştür. Çocuk edebiyatının önemli özelliklerinden biri de dil ve anlatım özellikleridir. Dil ve anlatım özellikleri metinlerin okunurluğunu artırır. Eserlerdeki dilin, basit, yalın, açık ve anlaşılır olduğu göze çarpmıştır. Bu basit ve anlaşılır dil iletilerin kavranmasında kolaylık sağlar.

ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1-Bestami Yazgan'ın Gözlük Takan Yıldızlar, Olimpiyat Ormanı ve Kalbini Kaybeden Adam adlı öykü kitapları hem işlenen değerlerin çeşitliliği hem de değer sayısı bakımından oldukça zengindir. Bu eserler ilkokullar için “100 Temel Eser” arasına dâhil edilebilir.

2-Çocuk kitaplarında doğa ve insan sevgisi gibi iletilere ek olarak ekonomi ile ilgili iletilere daha sık yer verebilir. Özellikle tutumlu olma ve doğal kaynakların bilinçli kullanılması gibi sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerine dâhil olan konular hikâyelerde işlenebilir.

3-Çocuklar için yazılan eserlerde iletinin daha güçlü ve sezdirilerek verilebilmesi için konu-tema arasındaki ilişkinin belirgin olarak kurulması gerekmektedir.

4- Bestami Yazgan'nın eserlerinin, Türkçe öğretimi kapsamında, okuma ve yazma becerilerinin gelişimi üzerindeki etkisi deneysel araştırmalar yoluyla belirlenebilir.

5-Bu araştırmada Bestami Yazgan'ın çocuklar için yazdığı hikâyelerin iletileri ele alınmıştır. Yapılacak farklı araştırmalarda bu hikâyelerdeki cinsiyet rolleri, söz varlığı, hikâye haritası, değer eğitimi ve çocuğa bakış açısı araştırılabilir.

6-Bestami Yazgan'la görüşme yapılarak çocuk edebiyatı eserlerini nasıl yazdığı, çocuğa bakış açısı ve Türkiye'deki çocuk edebiyatı gelişim süreci yazarın bakış açısına göre incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Akın, K.(2018).*Bestami Yazgan'ın masallarındaki söz varlığından hareketle bağlam temelli okuma faaliyetlerinin kavram gelişimine etkisi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Arıcı, A.(2016). *Çocuk edebiyatı ve kültürü.* Ankara: Pegem Yayınevi.
- Arıcı, A.F. ve Ungan, S. (2013). *Yazılı anlatım el kitabı.* Ankara: Pegem Yayınevi.
- Arpacı, Ö. (2006). *Çocuk kitaplarında iletiler ve iletilerin aktarım biçimi (Sevim Ak örneği).* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Arseven, T. (2005). Mesaj açısından çocuk kitapları. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*
- Aytaş, G. (2003). *Çocuk edebiyatı.* 2. Basım, Ankara: Akçağ Yayınevi
- Ayyıldız, H. ve Birgören, H. (2009). *Edebiyat bilgi ve kuramları.* Ankara: Akçağ Yayınevi
- Barış, G.(2011). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk romanlarındaki eğitsel iletiler.* Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Başaran, M. (2014). 4. sınıf seviyesinde ekrandan ve kâğıttan okumanın okuduğunu anlama, okuma hızı ve metne karşı geliştirilen tutum üzerindeki etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2014(18), 248-268.
- Başaran, M. ve Akyol, H. (2009). Okuduğunu anlama ve metne karşı geliştirilen tutum üzerinde metnin bilgi verici veya hikâye edici olmasının etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2009(3), 11-23.

Bayraktar, D. H. (2009). *Muzaffer İzgü'nün "içimde çiçekler açınca, kaçak kız ve bütün sabahlarım senin olsun" adlı romanlarında soyut işlemler dönemi çocuklarına yönelik eğitim amaçlı iletiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Bilgin, H.(2011). *5-6 yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa görelilik kavramına göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Canlı, S. ve Aslan, C. (2018). Çetin Öner'in "Gülibik" adlı çocuk kitabının yapısal ve eğitsel ilkeler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 17(2), 812-833. 01.06.2018 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article> adresinden edinilmiştir.

Cengiz, G. (2016). *Çocuk kitaplarının Türkçe öğretimi bağlamında tema ve iletiler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Cesur, E. (2015). *Mavisel Yener'in çocuklara yönelik hikâyelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çakır, P.(2013).Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin çocuğa görelilik açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 8(1), 1173-1180. 20.03.2018 tarihinde http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1041375462_55_%C3%87ak%C4%B1r%20P%C4%B1nar-edb.pdf adresinden edinilmiştir.

Çelik, T., Demirgüneş, S., & Fidan, D. (2015). Okur dostu metin olma özelliği ile okuduğunu anlama başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Başkent University Journal of Education*, 2(1), 115-122. 30.05.2018 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/cumusosbil> adresinden edinilmiştir.

Çetin, S.(2013).*Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarının akademik başarıya etkisi*. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Demirel, Ş. (2009). *Metinlerle çocuk edebiyatı*. Elazığ: Data Yayınları.

Demirel, M. (1996). Bilgilendirici metin türünün ve okuduğunu anlama becerisinin altıncı sınıf öğrencilerinin öğrenme düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(12).

Dilidüzgün, S. (2004). *Çağdaş çocuk yazını eğitiminde atılan ilk adım*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Erdal, K.(2008). Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları. *Millî Eğitim Dergisi*, 178, 156-165. 15.05.2018 tarihinde http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/178/11.pdf adresinden edinilmiştir.

Erol, A.(2017).Türkçe öğretimi bağlamında Bestami Yazgan'ın şiirleri. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Gökçe, O.(2006). *İçerik analizi. kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gönen, M. (1994). *Okul öncesi çocuk kitaplarının özellikleri nelerdir*. 99 Soruda Çocuk Edebiyatı Haz: M. R.Şirin içinde. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Güleryüz, H.(2013).*Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Güleryüz, H.(2006).*Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Işık, M.(2017).*Karakter eğitimi açısından Mevlâna İdris Zengin'in hikâye ve masallarında eğitsel iletiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.

Kaplan, K. (2013).*Hidayet Karakuş'un roman ve hikâyelerinde yer alan eğitsel iletiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Karatay, H.(2011).*Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler* Edt. T. Şimşek, Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı içinde s.77-125. Ankara: Grafiker Yayınları.

Koç, K. Yıldız, S. ve Coşkun, R. (2015). Çocuklar resimli çocuk kitaplarındaki resimleri nasıl yorumluyor? Behiç Ak'ın "Uyurgezer Fil" kitabı ile yapılan görsel okuma üzerine bir araştırma. *Turkish Studies*, 10(4), 687-706.

Kuşdemir, Y. ve Güneş, F.(2014). Doğrudan öğretim modelinin okuduğunu anlama becerilerine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(32), 86-113.

Mert, E. L. (2012). İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerin çocuk ının temel ilkeleri bağlamında incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 73-93.

MEB, Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve ortaokullar)* Ankara. <http://mufredat.meb.gov.tr/>

MEB, Milli Eğitim Bakanlığı (2005).*İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.

Moroğlu, M.(2017).*Nitelikli çocuk edebiyatı ve yaratıcı drama ilişkisi*. Edt. T. Erdoğan, Yaratıcı Drama İle Çocuk Kitaplarına Yolculuk içinde s.1-5 Ankara: Eğiten Kitap.

Nas, R.(2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları

Neydim, N.(2003). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Bu Yayın Evi.

- Onan, B. (2017). Dil eğitiminin temel kavramları.(3. Basım) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özaslan, P. (2012). *Muzaffer İzgü'nün çocuklara yönelik hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Özer, A.(2007). *Çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğa göreliği*, Ulusal Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Bildiri Kitabı, s.423-432. 04-06 Ekim 2006, Ankara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2008).*Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınevi.
- Sever, S.(2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şahbaz, N. K.(2008). Çocuk edebiyatında ihmal edilmiş bir edebî tür: Deneme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15).
- Şirin, M. R. (2000).*Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakıf Yayınları.
- Taşkıran, E. (2015).*Mustafa Ruhi Şirin'in masallarında ve öykülerinde eğitsel iletiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Tekin, M. (2014). *Roman sanatı, romanın unsurları*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N. K. ve Gürel, Z. (2016).*Çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Temizyürek, F. (2003).Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 161-167.

- Tüfekçi Can, D.(2014a).*Çocuk edebiyatı kuramsal yaklaşım*. Konya: Eğitim Yayınevi
- Uçan, H. (2005). Modern Türk öyküsünde maupassant ve çehov uzantısı ya da bir genelleme kırılma, *Hece Dergisi*, 46-47, 161-167.
- Vatansever Bayraktar, H.(2015).Ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğrenen öğrencilerin farklı metin türlerine göre okuduğunu anlama başarılarının incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 8(40), 595-612.
- Yalçın, A. ve Aytaç, G. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yavaş, S.(2013). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile üst düzey düşünme becerileri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yazgan, B.(2009).*Gözlük takan yıldızlar*, İstanbul: Nar Yayınları.
- Yazgan, B.(2011). *Olimpiyat ormanı*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Yazgan, B.(2011). *Paten giyen kaplumbağa*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Yazgan, B.(2011). *Sıcak ekmek kokusu*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Yazgan, B.(2012). *Oruç nasıl tutulur*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Yazgan, B.(2013). *Düğün yemeği*, İstanbul: Nar Yayınları.
- Yazgan, B.(2013). *Hayat sevince güzel*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Yazgan, B.(2015). *Kuşların masalı*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Yazgan, B.(2016). *Masal denizi*. İstanbul: Nar Yayınları.

Yazgan, B.(2016). *Mutluluğun formülü*. İstanbul: Nar Yayınları.

Yazgan, B.(2017). *Kalbini kaybeden adam*. İstanbul: Nar Yayınları.

Yılar, Ö. (2013). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Nitel araştırma yöntemleri* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, K., Yıldız, M., Ateş, S. ve Rasinski, T.(2010).İlköğretim beşinci sınıf Türk öğrencilerin metin türlerine göre okuduğunu ve dinlediğini anlama düzeyleri. *Elementary Education Online*, 9, 44-51.

Yılmaz, H.D.(2017).*Koray Avcı Çakman'ın eserlerinde çocuklara yönelik ekoleştiril iletiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

Yılmaz, N.(2013).*Çocuk edebiyatı bağlamında Bestami Yazgan üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

Yılmaz, S.(2007) . *Muzaffer İzgü'nün çocuk romanlarının tema, eğitsel İletiler ve dil yönünden 10-12 yaş grubu çocuklarına uygunluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

www.tdk.gov.tr

EKLER

EK - I

Bir varmış, bir yokmuş. Evlerde ne kadar çocuk varsa ormanda o kadar yavru varmış. ^{27m.} Yalnız, bu yavrular çok yaramazmış. Gündüz koşup oynadıkları yetmezmiş gibi akşam da rahat durmaz; bir o yana, bir bu yana koşarlarmış. Gece olup uyku vakti geldiğinde yatmazlarmış.

Ormandaki anneler bakmışlar ki bu yavruları uyutmak mümkün değil. Tavşan Nine'ye gidip,

— Hâlimiz perişan Tavşan Nine! Bize bir çare, ^{52m.} demişler.

Bunun üzerine Tavşan Nine, bir gece yavruları ulu çınarın altında toplamış. Onları dizine yatırıp sallamış fakat yavrular uyumamışlar. Beşiğe koyup sallamış, afacanlar gözlerini bile yummamışlar. Küçük sincap mızızlanmış:

— Bize ninni söylemezsen uyumayız, demiş.

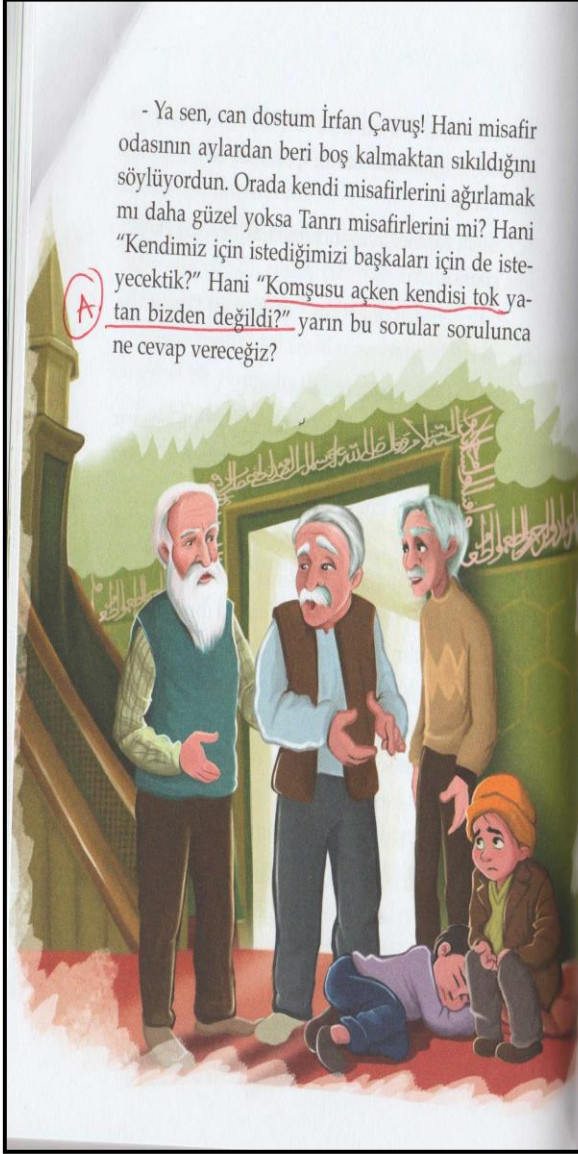
Diğer yavrular hep bir ağızdan,

— Önce masal, sonra ninni isteriz, demişler.

Tavşan Nine onları kırmamış. Her gün bir yavruyu koymuş salıncağa, ona masal anlatıp ninni söylemiş. Tavşan Nine'yi dinleyen diğer yavrular da mışıl mışıl uyumuş. Anneleri de yavrularını kucağına alıp uyandırmadan yuvalarına götürmüş...

- Ya sen, can dostum İrfan Çavuş! Hani misafir odasının aylardan beri boş kalmaktan sıkıldığını söylüyordun. Orada kendi misafirlerini ağırlamak mı daha güzel yoksa Tanrı misafirlerini mi? Hani "Kendimiz için istediğimizi başkaları için de isteyecektik?" Hani "Komşusu açken kendisi tok yatan bizden değildi?" yarın bu sorular sorulunca ne cevap vereceğiz?

Cemaatin yüzüne birer birer baktıktan sonra devam etti Yunus Dede:

- Bu çocuklar karakola gitmeyecek, çünkü ben onları kendi evime götüreceğim, diyerek çocuklara doğru yöneldi.

Önce Hasan Usta kesti önünü.

- Bir dakika Yunus Dede. Bir hata işledik, izin verersen hatamızı düzeltelim. Ola ki Yüce Mevlâ bizleri affeder. Söz veriyorum: Bu çocukların yiyeceklerini ve içeceklerini ben karşılayacağım.

Yunus Dede biraz gülümseyerek,

- Sonra da kulaklarından tutup...

- Hayır Yunus Dede hayır! Sonra da ellerinden tutup camiye getireceğim.

- Bir dakika Yunus can bitmedi daha, diye söze girdi İrfan Çavuş. Sen bugün gidiyordun değil mi?

- Evet.

- İyi öyleyse! Misafir odam yalnızlıktan sıkılmasın bari. Bu çocukları ağırlamaktan mutlu olacaktır.

Bu konuşmalardan sonra herkesin yüzünde ve gönlünde sevgi çiçekleri açmaya başladı. Yunus Dede ve İrfan Çavuş çocukları yanlarına alıp evin yolunu tuttular...

Ma.Sal Salıncağı

3. Ormanın ileri gelenleri, kral aslana ne söylemişler? Doğru cevabın yanındaki baykuşu daire içine alalım.

 Büyüklük taslamasını

 Kararından dönmemesini

 Merhametli ve hoşgörülü olmasını

4. Hangi hayvanlar hangi sebeple ormanı terk etmiş? Doğru olarak eşleştirelim.

kelebekler,
kuşlar, arılar

bal olmadığı için

ayılar

ağaçlarda meyve kalmadığı için

meyveyle beslenen hayvanlar

ağlara takılmamak için

SÖZLÜK

ağız açık kalmak: Şaşırarak.

ambar: Tahıl, yiyecek ve bazı eşyaların saklandığı depo.

anlı şanlı: Güzel, gösterişli, ünlü.

aş: Yemek.

berrak: Bulanık olmayan, temiz, aydınlık.

biçerdöver: Ekini biçen, döverek tanelerini ayıran, samanı deste durumuna getiren makine.

biçmek: Ekin, ot gibi şeyleri orakla, tırpanla, makine ile kesmek.

burun kıvrımak: Önem vermemek, küçümsemek, beğenmemek.

değirmen taşı: Değirmende, dönerek taneleri ezen yuvarlak taş.

dünyalara değmek: Karşılığında dünyaları verecek kadar güzel ve değerli olmak.

el mi yaman bey mi yaman: "Kimin daha üstün olduğunu göreceğiz." anlamında söylenen bir deyim.

eşelemek: Toprak, kül gibi toz durumunda bulunan şeyleri karıştırmak.

ferman: Padişah ya da kral gibi ülkeyi yöneten kişilerin verdiği, uyulması gereken kural ve yasakların yazılı olduğu ilan.

feryat figan etmek (koparmak): Ağlayarak bağırıp haykırmak.

fide: Başka yerlere dikmek için tohumdan yetiştirilip hazırlanan küçük sebze ya da çiçek fidanı.

filiz: Tohumdan veya tomurcuktan çıkan küçük dal.

gökten rahmet yağmak: Yağmur yağması.

gözü fal taşı gibi açılmak: Çok şaşırarak bakmak.

güngörmüş: Birçok hayat deneyimi olan kişi.

harman: Birçok şeyden yeni bir karışım oluşturmaktır.

hasat: Bağ, bahçe veya tarlada olgunlaşan ürünlerin kesilerek, koparılarak, biçilerek veya sökülerek toplanması.

126

127

Masal Salmacağı

Aynı varlıktan birden fazla olduğunu anlatmak için o varlığın ismine çoğul eki getiririz.

araba

arabalar

• Her gün işten çıkar çıkmaz arabalarıyla da-
ğın yolunu tutmuşlar.

Yukarıdaki örneğe göre diğer cümleleri
tamamlayalım.

pervane

• Önce rüzgârın estiği tarafa .....
kurulmuş.

usta

• Sonra ....., Özcan'ın villasını rengârenk
lambalarla süslemişler.

72

PEMBE ŞAPKALI ÖRDEK

saygılı olmak

Masalımızın geçtiği ormanda ağaçlar ye-
şil, göl tertemiz, hava berrakmış. Tüm
hayvanlar bu güzel ormanda mutluluk içinde
yaşamış.

Ördek ailesi de ormanda mutlu yaşayan
hayvanlardanmış. Bu ailenin beş tane

73

